

IVAN GUNDULIĆ

OSMAN

PJEVANJE PRVO

Ah, čijem si se zahvalila,
tašta ljudska oholasti?

Sve što više stereš krila,
sve ćeš paka niže pasti!

Vjekovite i bez svrhe 5
nije pod suncem krepke stvari,
a u visocijeh gora vrhe
najprije ognjen trijes udari.

Bez pomoći višnje s nebi
svijeta je stavnos svijem bjeguća: 10
satiru se sama u sebi
silna carstva i moguća.

Kolo od sreće uokoli
vrteći se ne pristaje:
tko bi gori, eto je doli, 15
a tko doli gori ustaje.

Sad vrh sablje kruna visi,
sad vrh krune sablja pada,
sad na carstvo rob se uzvisi,
a tko car bi, rob je sada. 20

Proz nesreće sreća iznosi,
iz krvi se kruna crpe,
a oni kijeh se boje mnozi
strah od mnogijeh i oni trpe.

Od izdajstv i od zasjeda 25
ograđena je glava u cara,
a u čas se zgoda ugleda
od ke ne bi pametara.

O djevice čiste i blage 30
ke vrh gore slavne i svete
slatkom vlasti pjesni drage
svijem pjevôcim naričete,
narecite sad i meni
kako istočnom caru mladu

smrt vitezi nesmiljeni 35
 daље u svomu Carigradu.
 Znam da bi se otprije htilo
 da ja pjevam, vi kažete,
 kô se on rodi srećno i milo
 caru Ahmetu prvo dijete; 40
 i po smrti oca svoga
 s ke pomoći, s ke zasjede
 vrh pristolja otmanskoga
 Mustafa mu dundo sjede;
 kô li se opet carsko misto 45
 Mustafi ote, tere u slavi
 na pristolje ono isto
 sultan Osman car se stavi;
 i on mlađahan kako paka,
 željan starijeh slavu sresti, 50
 podiže se na Poljaka
 s mnogom silom, s malom česti.
 Ali da tijem pjesni moje
 sasma duge ne ishode,
 samo objav'te smrti svoje 55
 hude uzroke, tužne zgode!
 Vladislave, poljačkoga
 slavna kralja slavni sinu,
 čim tva puni slava mnoga
 svega svijeta veličinu, 60
 na spijevanja ova obrati
 veličanstvo vedra čela,
 u kijeh ti ištem prikazati
 nedobitna tvoja djela.
 Kraljeviću plemeniti 65
 jur u smrti cara Osmana
 svemogućom tvôm dobiti
 zamnjela je svaka strana.
 Tim s me trublje da svit sliša
 slavu tvoju svakčas veću, 70
 ti sved djeluj djela viša,
 a ja pjet ih pristat neću.
 Jadna u srcu uspomena
 caru Osmanu biješe ostala
 da mu je vojska nebrojena 75
 od poljačke ruke pala,
 i da zemljom svom velikom
 od tega se digla slava,
 glaseć carskijem dobitnikom
 kraljevića Vladislava. 80
 Ili putnik kopnom jaše,
 il' pomorac more brodi,
 Vladislav se klikovaše
 slavan carskoj pri nezgodi.

| | |
|--|-------------------------------|
| Gozbe časteć družba mila i pastiri stada pase strenitelja turskijeh sila popijevahu u sve glase. | 85 |
| Jur na krilijeh od vjetara glas po svemu svijetu prši kô kraljević silna cara kopja slomi, sablje skrši. | 90 |
| U vedrini nad oblacim s istoka mu do zapada sunce upisa zlatnim zracim ime kojim slava vlada, kažuć da on pri Nesteru Istočnoga razbi Zmaja, leteć za njim u potjeru sivi Orô do Dunaja. | 95 100 |
| Čim s ovega dijete oholo pečali se, grize i mori, misleć da svijet vas okolo tuđom hvalom njega kori, kliče: »Ja ti, ah, nikako, kraljeviću, ne zavidim: suđeno je bilo tako dobitnika da te vidim. | 105 |
| Ni me manje sreća muči tebi dobra, meni huda; er komu se što odluči, vik ne ubjegne togaj suda. | 110 |
| Nu sve rane srca moga i muke su i žalosti s neposluha viteškoga i s bojničke nevjernosti. | 115 |
| Ah, neumrli vitezovi, glasoviti Turci stari, s kijem dobiše vas svijet ovi moji djedi, vaši cari, gdi načini vaši bojni i djela su slavna ona u kih izgled jes dostojni viteškijih od zakona? | 120 |
| Vi u trudu dni vodeći, snažna srca, smione obraze kazahote podnoseći ljetna sunca, zimne mraze. | 125 |
| U pogubah krepci uzrokom od posluha vjere čiste, tijekom polja, gore skokom, rijeke plovom prihodiste, misleć da je svake zledi trpjet bolje, pače umriti, | 130 |

neg careve zapovijedi 135
 s neposluha pristupiti.
 Sve požude, sve pohlepe
 viđahu se vaše mile
 jahat bojne konje lijepe
 i iz luka tratit strile. 140
 Pače svaki u odluci
 za raskošne svoje obra
 sablju o pasu, kopje u ruci,
 luk o plećih, konja dobra.
 Bila vam su brašna hode 145
 bez razluke svaka žita,
 a poskupo hladne vode
 pića ugodna, plemenita.
 Konju i vami strehe općene
 stahu noćnijeh sred pokoja 150
 kućarice opletene
 od hrastovijeh tancijeh hvoja.
 I vojvode i viteza,
 i na kopnu i sred mora,
 i postelja i trpeza 155
 biješe koža zvijerî od gora.
 Pače u sjever posred zime,
 jezdec mrazno Podunavje,
 steraše vam mnokrat svime
 snijeg postelju, stijenje uzglavje. 160
 Odjeća vas resi laka
 svita sama i priprosta,
 a za oklopje u junaka
 srce i prsi bijehu dosta.
 Grđahote vi sva blaga 165
 i sva plemstva razmi ono
 ko dobije sablja i snaga
 vojujući sveđ smiono.
 Sudahote da nevolje
 najveće su stat bez rati 170
 i da je umrijet vele bolje
 neg isprazno dni trajati.
 Veljahote da kudjelje
 žene predu doma u tmini,
 a junaci neprijatelje 175
 da zatječu na ravnini.
 Držahote za čas svoju
 i najveću diku i slavu
 za vašega cara u boju
 izgubiti rusu glavu. 180
 Vapijahote: »Smrti prijeka,
 ne stavljamo pamet na te:
 da se carstvo prostre, a neka
 životi se naši skrate!«

Ah, blažena i čestita 185
 koli doba vaša scijenim!
 Lasno dobit krunu od svita
 bi s vitezim tač hrabrenim.
 Jaoh, a sada sve je inako:
 vojevode i vojnici, 190
 sve je otišlo naopako,
 nevjerni su svikolici!
 Na boj ide svak pod silu;
 grije ga ljeto, zima mu udi;
 a oblaču zlato i svilu - 195
 ljudska obličja, ženske ćudi!
 ter pod zlatom dočim sjaju
 u napravah bez procjene,
 neprijatelje pozivaju
 ne na bjenja neg na plijene. 200
 Hodeć zemlju, brodeć vodu,
 da u lasti plovu, hrane
 sprijed jedeke u povodu,
 naprćane zad seksane.
 Svioni su njih šatori, 205
 stoli zlatni na kijeh sjede,
 ptica u moru, riba u gori
 jestojske ih slijedom slijede.
 Na trpezah vrhu sagâ
 duge i obilne gozbe čine, 210
 pijuć dokli svijes i snaga
 od vina im svijem pogine.
 Pernice im raskošne su,
 gdi u bludijeh svu noć tonu,
 u mirisu i uresu, 215
 proć naravi i zakonu.
 Od momaka i od dvorana
 svaki ograđen uokolo
 jaše u zlatu konja vrana,
 glavu diže, gleda oholo, 220
 ter se gizda, ter se diči
 taštom slavom od junaka:
 vas u vidjenju i u riči,
 a u stvoru ništa paka.
 Ah, kolikrat pun nemira 225
 vidjeh jednog od krstjana
 gdi ih na jata goni i tira
 kako ovce sa svijeh strana;
 viknuh, skočih sam na konju
 bojnik ujedno i vojvoda, 230
 pri sramotnom bezakonju
 ne pazeć se od nezgoda.
 Pače ne ostah, za osvetit
 tej prikore sasma grube,

vraćat ovijeh, onijem prijetit, 235
ne mareći za pogube.

Ah, zločesti i neznani,
od љta ste se, rijeh, pripali?
Jeda i vi, kѣ krstjani,
po dvije ruke nijeste imali? 240

Jeda i oni nijesu ljudi?
jeda i u vas srca nije?
Љto vas straљи? љto vas trudi?
tursko staro smjenstvo gdi je?

Bolje vam je smrt stignuti 245
i u boju s kopjem pasti
negli tako poginuti
bez zamjene i bez časti. -

Nu zaman se snaga izmuči,
jezik vika, ruka udara, 250
jer od ovih strah se stuči
s neposluhom janjičarâ.

Spahoglani, ki sred rati
rvahu se još smioni,
kô ovi počeše ustupati, 255
uzmakoše prešno i oni.

Ovo uzroči me bojnike
leški mači da posijeku
i od krvi druge rike
kraj Nesterâ da proteku; 260

pače, da taj rijeka svudi
napuni se i zajazi
telesima mrtvijeh ljudi
kijeh poljačka vlas porazi.

Ali hoću unaprijeda 265
da mâ ruka svijetom vrti
i ona sama zapovijeda
vrh života i vrh smrti.

Čim mi cari štete svake
i našega smo uzrok vaja, 270
ki častimo ne junake
neg hotime od saraja;

i hoćemo, tko otprije
služeć bludno dni provodi,
s neprijateljim da boj bije 275
i da vlada i gospodi.

Mi, za uzmnožit veće zlata,
ne gledamo nijedna ina,
ter junačka što bi plata,
sad je carska trgovina. 280

Ali trg se carski tjera
i od trgovac namjesnikâ:
zgone u vojsku skup pastijerâ,
a plaćaju se od bojnîkâ.

Tim pastijeri iza stada 285
 vojevodam pod ovacim
 kako hoćeš da ikada
 udriti se smiju s junacim?
 Ne, ne, istočni bojni puci,
 začeo sam djela veća, 290
 a u ovoj sablji u ruci
 svijeta je udes, vaša sreća!
 Car Lesandro primogući
 u bremena starijih ljeta,
 mlad kô i ja vojujući, 295
 dobi carstvo svega svijeta.
 A i Suliman car hrabreni,
 pradjed slavni moga djeda,
 sablju opasa vrsnik meni
 i vojskama zapovijeda. 300
 Dva cara ova još odavna
 za izgled stavih željam mojim:
 njih ću slidit djela slavna,
 dokli vas saj svijet osvojim!
 Hrabrene su ove sprave; 305
 ja znam što ću i što je trijebi!«
 Prista i, pun želje od slave,
 stvari uzmnožne začu u sebi.
 Carska blaga nebrojena
 u Istok odnijet misô obraća, 310
 i pisma u kijeh šte se imena
 od svijeh vitez kijeh on plaća;
 a to da tuj, ne pazeći
 sipat pinez odsvudijere,
 ki uzumnože skup najveći 315
 od junakâ izabere;
 k janjičarom ter saviše
 vele veći broj iznova
 po izboru još ispiše
 od istočnijeh vitezova; 320
 a i čete spahoglana
 dvakrat veće s tijem učini
 s nova skupa izabrana,
 s kim ih združi i sjedini.
 Neka se uzdom tom ukrote 325
 i poslušni unaprijeda,
 ne štedeći sve živote,
 lete gdi car zapovijeda.
 Jošte odluči u svôj volji,
 pod zakletvu paček reče: 330
 tko se ukaže junak bolji,
 da čas bolju prid njim steče,
 na vladanja carska svoja
 hteći samo da se uzvise

ki dobiju čas sred boja 335
 s neprijateljim rvući se;
 ter ne pjenez, blud i žene,
 negli sama krepos gola
 put od milosti i od scjene
 u carskoga bude stola. 340
 Blagodarstvom ovacijeme
 svemoguć se izit nada
 i u kratko prostrijet vrijeme
 s istoka se do zapada.
 Ovu odluku stanovitu, 345
 pod zakletvu i pod vjeru,
 najprije učini on očitu
 glavi od paša Dilaveru,
 s deset tisuć ki bojarâ
 u istočnoj skupnih strani 350
 lansku jesen mlada cara
 od poljačke sile obrani.
 Tim car pašu velikoga
 Husaina smaknu onada,
 a uzvisi slavno ovoga, 355
 da u sve mjesto carstvo vlada.
 Nu što njemu ne zataja,
 još i hodži svomu objavi
 i hadumu od saraja,
 bijelijeh vila crnoj glavi. 360
 Pak svakomu da se uzmući
 misô ovoga dogovora,
 za koristan svjet odluči
 bogoljupstvom skrit ju zdvora.
 Zato glase prosu opeta 365
 i svakomu čini znati
 da grob sveca Mahumeta
 na Meci će poč klanjati;
 a otole put krajina
 pomorskih svrnut reče, 370
 sidonskoga emirina
 s odmetnicim da posiječe.

PJEVANJE DRUGO

O mladosti taljta i plaha
 koja smeļ s nerazbora
 bez bojazni i bez straha
 gdi poguba tva se otvora,
 smiona si i slobodna, 5

zašto ne imaš misli u sebi;
trudna dila tim su ugodna
i najteža laka tebi.

U ponosnoj tvôj pohlepi
sinje more mlaca utopi 10
komu vosak perje oblijepi,
a sunčani zrak rastopi.

Tebe uza se i oni ima
ki sred voda u ognju zgori, 15
gdi se s koli sunčanima
satarisa i obori.

Car Lesandro s tobom hode,
sit jednoga svijeta slave,
plaka da se još nahode
novi svijeti i države. 20

S tebe i otmansko plaho dijete
sada srne svojom vlasti,
ne razbirać otprije štete
u ke pak bi mogô upasti.

Ah, u Istok, care Osmane, 25
mlađahan se još ne puti,
dokli verne i uzdane
tve svjetnike budeš čuti!

Mudro su oni razmislili,
što još mlados tebi ne da, 30
u sve volje samoj sili
ka nadalek ne pogleda.

Pršeće su tvoje odluke,
prividjenstva er ne imaju;
prednje zgone za nauke, 35
ljeta bo ti još ne daju.

Tvom zelenom primaliću
zrelijeh dana jesen doć će:
prije vremena nemoj u cviću
slavi tvojoj trunit voće. 40

Pridobivat neprijatelje
i podlagat nepodložne,
plemenite toj su želje,
misli hrabrene i uz množne;

nu od pogube ne čuvati 45
ni tvrdit se od zasjeda
smiona će se plahos zvati
bez razbora i bez reda.

Tako gusti gaj sred gora
lijep se i zelen zdvor zamjeri, 50
a u tamni skut zatvora
ljute zmije, vrle zvijeri.

Tim Dilaver, pokli začu
prešne odluke mlada cara,
svakčas misô ćuti jaču 55

i pogube nove stvara;
 sved̄ nahodi u pameti
 veće sumnje, vrlje strahe,
 da ne može tim neg rijeti
 carske sprave sasma plahe. 60
 Zato prije neg se krene
 mlad car izvan Carigrada,
 podiže se da spomene
 što ga straši i pripada.
 S učiteljem i stražnikom 65
 ženskijem k caru hrlo poje,
 znav pod kletvom da velikom
 car se i njima otkrio je.
 Doľad svaki glavu skloni,
 sprijed na prsi desnu stavi, 70
 skut na usta carski doni
 i ponižen svim se objavi.
 Usred mjesta ispisana
 zlatnijem cvijetjem više modra
 pristolja su carska izbrana 75
 u prilici zlatna odra.
 Vrh sagâ tkanijeh zlatom
 stoji tugdjela zgar crvena,
 zlatnom žicom i bogatom
 sva napravom izvezena. 80
 U zelenoj tuj haljini,
 zlato i biser ku nakiti,
 s podvitijem sprid kolini
 sjedi Osman car čestiti.
 Veo na rusoj glavi okolo 85
 snježan svit mu je u sto dijela,
 a u kamenu dragu oholo
 sunce sja mu vrhu čela
 Vrh kamenka svîm bogata
 sinja perja trepti kita, 90
 tankom žicom čista zlata
 u drag način lijepo svita.
 Mladahan se car ponosi
 ispod toga lip nad svima:
 crne oči, zlatne kosi, 95
 a rumeno lice ima.
 Mahnu rukom, i uputi
 na mjesto se svjetnik svaki,
 otkli, za otkrit sve što ćuti,
 poče vizijer govor taki: 100
 »Saviše je (on pokliče),
 gdi car slavni zapovijeda,
 da se jedan rob ističe
 ulagati svîh besjeda.
 Nu čas ova na koju me 105

milos carska uzvisila
udahniva smjenje u me,
a za slavu carskijeh dila.
Viteški uče neposlusi,
s kih poljačka dobit slidi, 110
da tko jednom zlo okusi,
drugi put ga tja prividi.
Kud kučaju me besjede,
ako tvoje carstvo prosi:
jedno sunce vrh nas grede, 115
svijet jednoga cara nosi.
Mustafa ti dundo žive
i š njim mnozi u željenju
s nove tvoje suprotive
da opet na taj stô ga uspenju. 120
I bratja ti živu istino;
ali mati Mustafina,
žena ohola, ne misli ino
neg uzvisit sebe i sina.
I da joj se toj kad zbude - 125
višnja ukloni što desnica! -
ne bi ošla tvorbe hude
za utvrdit se vik carica.
Bratju bi ti bez milosti
podavila i poklala, 130
neka u tmine iz svjetlosti
i drugi put ne bi upala.
Vele ona zna i smije,
vele se od nje pripovijeda,
šapat, žamor vas umije 135
vilovitijeh od besjeda.
Ona sama usred tmina,
u najgluše doba od noći,
kad zasjede ke zapina
zovuć pakô k svôj pomoći, 140
s lijevom nogom stane izutom
raspanoj u haljini,
prospe kose, crnijem prutom
oko sebe krug učini;
pak, nakazni i sve srde 145
po imenu zvati klikne,
i strašive kletve i tvrde
neposlušnim dusim vikne.
Glas je da ona od djetinje
mliječne puti pomas kuha 150
i na ovnu priko sinje
noći leti vragoduha,
na kom jaše svedž bez straha
k planinskomu vilozmaju,
gdi vještice podno oraha 155

na gozbe se strašne staju.
Riječ je da prije čarajući
glad ti u vojsku posla iz pakla,
ki ti veće neg mogući
mač poljački vitez zakla. 160
Vilenika roditelja,
vješticu joj mater glase;
na granicah od Rdelja
u Ugrovlasijskih rodila se.
Od njih na zao put se stavi 165
i na djela strašna i kleta,
da bio mjesec okrvavi,
žarkom suncu svjetlos smeta.
Crnu vedrinu od nebesa,
sitne zvijezde zgar priteže; 170
more smuća, zemlju stresa,
povjetarce vohrim žeže.
Zgrade ori, njive hara
trijeskoma, gradom, zlom godinom;
priobraža se i pritvara 175
pticom, zvirim, dubom, stinom.
Odmetna je kaurkinja,
a u vjeri toj se začę;
nevjerna je sad Turkinja:
svi zakoni se od nje tlače. 180
Ne ima od duše sve spoznanja,
ni drugoga boga sluša;
njoj su u njoj sva uzdanja:
ona njoj je bog i duša.
Ljubi sina, ukoliko 185
po njem se uzda svijet vladati,
i, za to steć, nijedno priko
djelo izvršit vik ne krati.
Do carskoga ištom stola,
otkli pade, da uzrasti, 190
ne gleda ona (tač je ohola)
zlata, snage, vjere i časti.
Nije lijepa; nu hitrosti
zna s kojom se vid zaslijepi;
u raskošah, u milosti 195
oblijepi se, dokle olijepi.
Ugrovlaški vojevoda,
sudeć ljepos po pogledu,
za poklon ju caru poda
Mahumetu, tvomu djedu. 200
Sve se ovo od nje kaže;
sve ovako je li, nije li?
Ja mnim mnogo da se laže,
nu se istine vele veli.
Tim potrebne ja tri stvari 205

tve svjetujem carstvo sada,
 ako u Istok poći mari
 iz staroga Carigrada:
 da drugoga cara prvo
 ovdje živa ne ostavi, 210
 jer se u suho lasno drvo
 oganj primi i pojavi;
 pak da mater i Dauta,
 Mustafina zeta, umoriš
 i sve što ti priječa puta 215
 da rastrijebiš i oboriš;
 a za bratju najposlije
 među mudrijem riječ je taka,
 da velika rijeka nije
 ka se u vele dijeli trakâ.« 220
 Vizijer, cara ki je najbliže,
 veće usta svâ zatvori;
 učitelj se hodža diže,
 i ovako progovori:
 »Rob, ki verno dosle uči 225
 da se u znanju carstvo uzumnoži,
 da se umnaža sad odluči
 s carskom slavom zakon božji.
 Kroz mâ usta čuj svjet stavni
 ki me nebo rijet nadilje; 230
 ja redovnik, ti car slavni,
 a Bog viļnji svijeh je viļje.
 Nemoj, slavni care od carv,
 u pogubi tvoje glave
 da otmanska kuća stara 235
 trepti i š njom sve nje slave,
 ter joj s prijekom pak nezgodom
 zgine u tebi što nju resi,
 gdi čestitim još porodom
 utvrdio stola nijesi. 240
 Prosti, prosti, gospodine,
 ako budem rijet odveće:
 zatajati ne ima istine
 tko u svjetu izdat neće.
 Neka istina mjesto ima, 245
 a ma glava tajčas padi
 pod nogami evo tvima
 roba starca, care mladi!
 Hvalim carstva tvoga odluke
 i vizijerove uspomene, 250
 nu ako dobre kad nauke
 ču od tvoga sluge mene,
 vidi mi se spomenuti
 da tve carstvo ljubi pravu
 uzme otprije neg se uputi 255

boja istočna slidit spravu;
 ne robinju nepoznanu
 od koljena potištena
 neg gospođu izabranu,
 svijetle kuće, slavna imena; 260
 zašto, ako te sam na licu
 ures lijepi usprimaga,
 ter robinju za caricu
 od neznana uzmeš traga,
 u kojoj se nač će mucu, 265
 spomenujuć zgodu hudu,
 tvoji sinovi, tvoji unuci
 i nakon njih koji budu?
 Ah, razmisli sa mnom sada,
 što će rijeti od njih svaki? 270
 Pun nemira, smeće i jada
 daće tužbam govor taki:
 'Man se brojim od slavnoga
 otmanskoga ja koljena,
 ako je žena oca moga 275
 pastirica zaplijenjena.
 Djedi mi su svi očini
 cari istočni privisoci;
 smerni gorštaci u planini
 matere su moje oci. 280
 Djeda očinih bojna ruka
 grad pod sabljom vlada ovi;
 djed materin svaki huka
 s teškim ralom za volovi.
 Djed car svaki zgradi i sasta 285
 dvor, ki sunčan zrak opsiva;
 djedom goranin splete od hrasta
 kućaricu gdje pribiva.
 Dvorili su kitni zlata
 jednim plemići usred grada; 290
 družijem grad je bio pojata
 a dvorani drobna stada.
 Oni istočni Zmaji ognjeni
 prikriše svijet u slavi;
 svaki gusar ovijeh splijeni 295
 i na vrat im uzu stavi.'
 Ah, dvije vrste protivnije
 i razlike toli u sebi
 tko sad vidi, tko li prije
 vidje združiti vik pod nebi? 300
 Komar s orlom, a mrav s lavom
 vik poroda ne izvede,
 a ovčarica s svijeta glavom
 hoć da rađat care grede?
 Česar nijemski, kralj franački, 305

španjska kruna, Leh čemerni,
 i britanski mač junački,
 i česel-baš poluvjerni,
 knez moškovski s prekopskijeme
 haračarom, i gospoda 310
 sva od svijeta ištu pleme
 suproč sebi cić poroda;
 a ti sam, ki na sem svijeti
 kralj si od kraljâ, car od carâ,
 za dostojan plod vidjeti 315
 kćer ćeš uzet tamna ovčara?
 Ah, nije čudo da nejači
 trag Osmanov sved izlazi:
 krv divjačna uzdivjači
 plemstva u ženah tko ne pazi. 320
 Da sred srca ne scijen' tvoga
 ti bi čuo želje od boja,
 da od koljena kraljevskoga
 nije kaduna majka tvoja.
 Od ruskijeh cara ishodi, 325
 Miholjskoga kći je pana,
 svijetlijem očim bio dan vodi,
 ljepota je nje sunčana.
 Tatarin nju ocu ote
 i tvom ćaćku caru Ahmatu 330
 za zamjernos od ljepote
 svu u suhu posla zlatu.
 Grčkijeh cara i despotâ
 raških kćeri gospodične,
 rajska biješe kijeh lipota, 335
 bijehu carom ljubi slične.
 Tvoji djedi toga cića
 unuci su bili carâ -
 slavna Ivana Palkošića,
 Đurđa despota i Lazara. 340
 Pače Zmaj se ovijem putom
 u Orlovo gnijezdo umjesti,
 i prid bojnomoj sabljom ljutom
 prsten pirni ču se uljesti.
 Zato i milos tva čestita 345
 ne robinje, neg gospoje
 od koljena plemenita
 za ljubovce išti tvoje!
 Uzmi dvije, tri i četiri,
 rajске slike svaka budi, 350
 iz svijeh strana izabiri
 lipos ku ti srce žudi!
 S izbranom ćeš ljubi otiti
 ti pokojit bojne trude,
 a svekra ćeš ostaviti 355

da ti carstvo ovdi bljude.

Ti ćeš stjecat porod novi,
nova mjesta; nove sriće,
a on čuvat grad će ovi
i od bratje ti straža biće. 360

Ni mož sumnjit da on tada,
kad se vidi u visini
sred staroga Carigrada,
odmetnik se ne učini.

Tko Otmanović nije od starih, 365
sablju otmansku ne ima u ruci,
a on će imat dio u carih
koji mu će bit unuci?

Tve ćeš carstvo potprijet tako
i bez misli putovati 370
i, utvrđen krepko i jako,
najčestitiji car se zvati.«

Hodža dospje; ali smino
slidi za njim hadum crni:
»Slavni care, tač jedino 375
vas trag gubit svoj ne srni!

Caricu uzmi! Razlog prosi
da od nje stječeš porod mio;
nu ne davi prije nego si
sinovim se poštapio! 380

Robu je ovo dosta otkriti,
diljit riječi trijebi nije
pred onijem ki na sviti
mnogo može, vele umije.

Samo, ako je vaša želja 385
u Istok s vojskom putovati,
od Poljaka neprijatelja
utvrdit se prije ne krati!

Dvjema sabljam na dvije strane
mučno vlada jedna ruka, 390
a sve pustit bez obrane,
za inih hitat, zla je odluka.

Najprije mudar način gleda
da uzdrži što je njegovo,
prostire se pak naprijeda 395
i prihitat ište novo.

Carstvu tvomu cića toga
spomenut se meni vidi
s krunom kralja poljačkoga
sprva iskat da mir slidi. 400

I poznô si i vidio
sred krvava ljuta boja,
gdje sâm glavom tvôm si bio,
koli je teška sila svoja!

Huđe i gore ne išti čuti - 405

Viđnji ukloni tu nevolju!
 Ako u Istok ti se uputi,
 a on ostane sam na polju,
 koje strane, ki li puci
 oprijeće se kraljeviću, 410
 ako dobit nosi u ruci,
 a na vedru čelu sriću?
 Tko vojevodi i vitezu
 Kotkoviću da odoli?
 Radovilskom tko li knezu 415
 bojnomo slavom ki se oholi?
 Koji miri da ne padu
 pan Zbaravški ke nastupi?
 Ku li tvrđu i ogradu
 da Zamoški ne razlupi? 420
 Ali obranit tve države
 ka će oružja, čije desnice
 od hrabrene Krunoslave,
 Korevskoga vjerenice?
 Na konju se mnokrat ona 425
 tište poljskijeh iz tabora
 i slobodna i smiona
 doprije do istijeh tvih šatora;
 gdje u slici ognja živa,
 reseći je teško oklopje, 430
 silno carstvo tve poziva
 i na sablju i na kopje.
 Prosti, care, ako začu
 smiono hvalit tve zlotvore:
 sam si u poljskom poznô maču 435
 istine ove me govore.
 Nu nije čudo da obrane
 proč njima se ne nahode:
 vojske im su izabrane
 od vojevoda i gospode. 440
 Odrvat im moć se nije!
 strašne i vrle njih su sprave:
 svaki se od njih za čas bije
 i za ime steć od slave,
 među kopja, među mače 445
 proz led teče i proz vodu,
 i u oganj živi skače
 u slobodi za slobodu.
 Tim ako mir š njima žudi
 tva vlas sklopit, care od carâ, 450
 s pomnom stražom čuva' i bljudi
 Korevskoga tamničara.
 Pače tvrdijeh od obzida,
 gdi je zatvoren, oblas vaša
 pomnu i uzdanu stražu prida' 455

komu od vernijeh tvojijeh paša;
 er toliko junak slavni
 glasovit je sred Poljakâ,
 svikolici da su spravni
 za otkup njegov činit svaka.« 460

Prista svaki od svjetnikâ,
 a car stavno kliče u glasu:
 »Živi dundo, svakolika
 i mâ bratja živa da su!
 Bog ukloni da onoga 465
 smrtnom ranom vik ozledim
 vrh pristolja ki ovoga
 sidio je gdi ja sjedim!

Ako sam ja sad uzmnožan,
 i on u bitju bi mojemu, 470
 i kô je život svoj podložan
 meni, i moj tač bi njemu.

Nu ću uzmnožit straže take
 dundu i bratji na pohodu,
 da od zasjede svake opake 475
 utvrđiću mu slobodu.

A maćeha oca moga
 da od pastorka mrzi sina,
 čudit mi se nije do toga:
 to je općena svijeh krivina. 480

Neka ona gore oblijeta
 i po tminah noćnijeh jaše;
 suđena mi ne bud' šteta,
 vilinstva me nje ne straše!

Nu sad hrlo, gdi prostiru 485
 države se me velike,
 sve gospođe da se izbiru
 svijetle krvi, rajske slike!

Zatijem, potom bio dan svane,
 poklisar se naš odijeli, 490
 ter Poljakom od me strane
 mir ponesi, ki svak želi!

A na stražu stani jedan
 Korevskoga tamničara,
 neka unaprijed nije vrijedan 495
 utjecati vik s privara!«

Crnac hadum odi skoči
 i iznać se vile obeća
 zlatnijeh vlasa, rajskijeh oči,
 u kijeh svjetlos sja najveća. 500

A odluči se u Poljaka
 Hercegovac Alipaša;
 med njegova riječ je svaka,
 il' spovijeda, ili upraša.

Podsmijeh mu je sved sred usti, 505

svakomu se smerno klanja,
 hitrina je sve što izusti,
 unjigu'e s mudra znanja.
 Zna, vuhujuć riječcom blagom,
 od besjeda sve nauke, 510
 i moguć je veće snagom
 od jezika negli od ruke.
 S tijem načinom prve časti
 u carevu dvoru steče,
 i od pastira paša uzrasti 515
 poznat blizu i daleče.
 Od tamnice najposlije
 Korevskoga straža je dana
 Rizvanpaši ki bi prije
 rob istoga slavna pana. 520
 Uto i noć nebu stavi
 stražu od zvijezda svud okolo,
 da prije reda ne objavi
 svijetlo sunce zlatno kolo.

PJEVANJE TREĆE

Mraznoj zimi dođe svrha
 s primaljetna jur dohoda;
 snijeg s planinskih kopneć vrha,
 što uze goram, rijekam poda.
 Na glas tihi od vjetrova 5
 bijeľe ranit zora obikla
 s vijencem koji svo ružica
 u rajskih poljijeh nikla;
 kad sunčana zraka plaha
 po nebu se pruži vedru, 10
 a poklisar carski uzjaha
 zlatnom sabljom reseć bedru.
 S lijepom družbom on se otpravi
 s otmanskoga Carigrada
 put država kijem u slavi 15
 kralj poljački Šišman vlada.
 Car mu prida u pohodu
 s tvrdom stražom od bojnikâ
 bogdanskoga vojevodu,
 Gašparova namjesnika; 20
 dim Gašpara Milostića,
 ki u hrvatskom rođen kraju,
 bî li znanje ili srića,
 jur stolova na Dunaju.

| | |
|--|----|
| Ne poteži nu ga tjera misô da prije sklad se uzroči među Suncem od Sjevera I Mjesecom od Istoči. | 25 |
| Sada jedne, a sad druge konje jaše na promjenu, probijući strane i luge po ravnini, po kamenu. | 30 |
| U rumelska jezdi polja, opet srpska naprijed slidi, gdi su od grada Drenopolja vrh Marice rijeke zidi; | 35 |
| vrh Marice rijeke koja mnokrat brzi tijek ustavi, kad Orfeo kraj nje poja drage pjesni od ljubavi. | 40 |
| Kažu Srblji i Bugari bistre vode sedam vrela, koja probi i udari na spijevanja svâ vesela; | 45 |
| spovijedaju vihri plasi da uspregoše vrle sile, slavni pjesnik gdi se oglasi pod začinke svoje mile. | 50 |
| Još govore: jato od ptica slijedeć dubja gnijezda prini za od razlicijeh čuti žica i od glasa sklad jedini. | 55 |
| Na skladanje vele medno kon spijevôca ljubovnika od razlicijeh zvijeri ujedno kupljaše se množ velika. | 60 |
| Od Orfea ovdî prvo, neka se uvijek pak začinje, ču zvijer, ptica, kami i drvo skladne i slatke bugarkinje. | 65 |
| Bugarin ih slavni ostavi slovinskomu svom jeziku, djela od slave da u slavi bugare se u njih viku. | 70 |
| Tim u njih se još začina što se u pjesan stavi odavna od Lehsandra Srbljanina vrh svijeh carâ cara slavna. | 75 |
| U njih svud se vitez hvali koga krunom kopje obdari: Stjepan Uroš i ostali od Nemanjić kuće cari. | 80 |
| U njih žive slava obilna ku Kobilić steče mudri, | |

| | |
|--|-----|
| kad handžarom cara silna na Kosovu smrtno udri. | 75 |
| Prosvijetlit se u njih hajô, ne zavideć sunce žarko, Svilojević još Mihajô i Kraljević junak Marko. | 80 |
| U njih jošte vas svijet puni glas i bojna djela slovu od Lauša ki se kruni u Budimu i Krakovu. | |
| Glas se u njih sred narodъ od istoka do zapada vjera, gospostvo i sloboda Dubrovnika mirna grada. | 85 |
| U njih Janko vojevoda visoko se uzvisio, da je obrana i sloboda od ugarske krune bio. | 90 |
| Svaka strana ka je najdalja, svako doba, svako vrime Matijaљa sliљa kralja nedobitno u njih ime. | 95 |
| U njih Đurđa Skenderbega, satritelja turskijeh sila, priko svijeta lete svega još viteška bojna dila. | 100 |
| Na veliku u njih glasu Šišman Bator jošte stoji da otmanske vojske rasu, kih nebrojni bijehu broji. | |
| U njih svakčas rastu u slavi svi poljački kralji izbrani: Jadželoni, Vladislavi, Kažimiri i Šišmani. | 105 |
| O Љиљmane, vedra krvi, ki od Leha i od Kraka tretji imenom, slavom prvi, u kraljevstvu si od Poljakâ, u njih i ti, o mogući poljski kralju, slavan jesi da sjevernoj carskoj kući ote krunu ka te resi; | 110 |
| da otmanska teška sablja pod tvim britkim mačom puče; da svud tvoj konj, tva korablja zemlji i moru posluh uče. | 115 |
| Nedobitan s toga uzroka carevat si svijetu sio, ako od Zapada i od Istoka dva cara si pridobio. | 120 |

Jedan, s čudom neizmerne 125
 tve kriposti čim zamjeri,
 za ljubovce da ti verne
 dvije kraljice, carske kćeri;
 drugi, oholo ki pod nebi
 vrh carâ se svijeh ponosi, 130
 samomu se klanja tebi,
 s poklisarim mir ti prosi.
 Nu je najveća tvoja slava,
 kruno vedra i čestita,
 što imaš sina Vladislava, 135
 ki na carstvo sviće od svita.
 O prislavni kraljeviću,
 nedobitna tvoja dila
 ja bugareć slavan biću -
 ta je imena tvoga sila. 140
 Ah, srećnijeh mojijeh dana!
 Ki ću pokoj nać u trudu,
 ako u smrti cara Osmana
 sred tve slave živjet budu!
 Ja po sebi ne imam vlasti, 145
 ako milos' tva me ostavi;
 ti uzdrži, za ne pasti,
 pod tve krilo tko se stavi!
 Sivi Sokole od Sjevera
 koji letiљ sunca viљe, 150
 trebujū mu tvoja pera
 tko iљte djela tva da piљe.
 Zaљto ne ja, danu Orfeo,
 kad bi od tebe spijevat htio,
 vele bi se prije smeo 155
 neg bi izrekϕ stoti dio.
 Na kraljevstvo od koljena
 od sto kralja kralj te rodi
 ki sjeverna nebrojena
 mjesta vlada i gospodi. 160
 Kraljica je majka tvoja,
 česarova sestra slavna,
 od sjeverne kuće koja
 česaruje svijet odavna.
 Česarova kćeri obdari 165
 i tvu mlados Višnjū zgarē;
 rodiše te kralji i cari,
 i ti rađa' kralje i care!
 Kruna od krstjan ka je najdalja
 u rodu te blizu gleda; 170
 franačkoga imaš kralja
 i španjskoga bratućeda,
 koga carstvu Indije sada
 nove svijete more plodi,

komu sunce sred zapada 175
ni u noći ne zahodi.

Moškovsko je kneštvo glavu
pod tve noge priklonilo,
kad se u boju u krvavu
od tve ruke pridobilo. 180

Ti od sjevera sjever brži
sred Nesteru i Dunaju
rva, tište, slomi i skrši
ognjenoga ljuta zmaja.

Svijetlo Sunce, sini, sini 185
u vedrinah od istoka,
tjeraj Mjesec k noćnoj tmuni,
dan da svane s tvoga oka!

Kraljeviću, živi, živi
nedobitan dovik vika; 190
u pravednoj suprotivi
dobij Sveda odmetnika!

Rasti, rasti, Vladislave!
Svi narodi tvoj glas čuju
i za jedne tvoje glave 195
sto kruna ti odsad kuju.

Slijedi, slijedi tva vlas mnoga -
tijesan joj je jur kraj ovi -
preko mora Ledenoga
novoj zemlji bit car novi. 200

Svemogućstvu tvomu, vidim,
svijet bit jedan neće dosta! -
Ali je vrijeme da put slidim
gdi poklisar carski osta.

Jaše vizijer i najbliže 205
goru od sedam vrjela gleda;
k južnom kraju Vitoš diže
vrh u dubju niklu iz leda.

Kunovica, grlo od svijeta
ka verigom dugom veže, 210
i Planina Stara opeta
prostire mu se i proteže.

Dno vječnoga leda i mraza,
gdi su pukle ove gore,
starijih doba čeljad kaza 215
od oružja boga dvore.

Da se gvozden stan nahodi
Martov ovdi bi na glasu:
gvozdje miri, gvozdje podi,
stupi i vrata od gvozdja su. 220

Tim još i sad, gdi se reče
da je od boja bog stanovô,
gvozdjena se ruda siječe,
mjesto je zvano Samokovo.

Provadijom jaše paka 225
 i na žalijeh mora Crna,
 otkud sviće danja zraka,
 bijeli mu se grad od Varna.

Pazi Varno nadaleče,
 gdi vojujuć jur junački 230
 smrt Vladislav slavni steče,
 kralj ugarski i poljački.

Ali vele s boljom kobi
 sad Vladislav novi u slavi
 blizu Varna cara dobi 235
 i u potjeru s vojskom stavi,
 čim s junacim, kim je bio
 knez Kotković Ivan glava,
 svôm je rukom osvetio
 čas staroga Vladislava; 240
 a Kozaci, srnuć hrli
 starijih šteta u zamjenu,
 požegli su i potrli,
 pače smakli Varno u plijenu.

Nove raspe stara grada 245
 mimohodeć paša žali
 i proć volji svojoj tada
 bojnijeh Kozâk vojske hvali.

Bugarska mu sela ostaju 250
 s lijeve strane: k desnoj kuća,
 gdi se k morskom stere kraju
 plodna i pitna svim Dobruča.

U njoj težak mukom dugom
 od truda izdan vik ne osta,
 er što uzore za dan plugom 255
 s općinom mu 'e hrane dosta.

Prostrana je zemlja toli
 da, tko gleda sjemo tamo,
 stalo mu se svudi okoli
 s poljem nebo vidi samo. 260

Dvakrat ovdje zlatne pčele
 u ljeto se jedno roje,
 i tolikrat ovce bijele
 jagančiče kote svoje.

Iz Dobruče uz Zagorje 265
 k Podunavju paša slidi;
 lijepa mjesta, drag prostor je,
 sve se puno selâ vidi.

Kite zlatne i rumene
 vise o dubju voća zrela, 270
 pod kim traje dni ljuvene
 čeljad mirna i vesela.

Rojna ulišta, mliječna stada,
 žitne njive svak uživa;

| | |
|--|-----|
| Nikopolje od zapada, Drstero, otkud sunce siva - | 275 |
| Nikopolje, komu nije od sto oka mos daleče, rimski česar ki prostrije gdi najširi Dunav teče. | 280 |
| Vrijeme mrakom od zabiti cara i carska krije imena: samo je svijetla vik na sviti djela uzmnožnijeh uspomena. | |
| Čas poklisar ne puštava, nu pospješno naprijed hodi uprav rijeke od Dunava, na Čelijah da ju brodi. | 285 |
| Čelije su grad nekada glasovita bile imena: obilježja jedva sada naziru se iz kupjena. | 290 |
| Bogdanski u njih vojevoda Stjepan caru odrva se; gdi visocih krov bi podb sad na suncu stado pase. | 295 |
| Mru gradovi ogrnuti od kamenja stanovita, a od umrle čovjek puti žali er ne ima vječnijeh lita. | 300 |
| Ah, ponosna naša čudi! I jes jošte ki se vara, i u životu tvrd se sudi, videć kami da se obara! | |
| Poharana grada ziđe s desna ostavi Turčin kraja, i upriječi put da priđe priko rijeke od Dunaja: | 305 |
| gdi zlamenja mjesto hrani još i ostatke male njeke od mostova koje lani car prostrije priko rijeke. | 310 |
| Mos bo oholi Dunav ne da vrh sve rijeke držat brze, neg samo oni ki mu od leda stavi sjever ki ga mrze. | 315 |
| Tim poklisar cara Osmana, kφ u bogdanska polja ujaha, vidjenje mu kobnih strana stupit ne da bez uzdaha; | 320 |
| pače, sve što naprijed jaše, huđa žalos sveđ ga trudi, kosti gole čim plesaše od pobjenijeh turskijeh ljudi. | |

Srcu odoljet moći ne ima, 325
 da od bolesti vas ne trne,
 pazeć silom prid očima
 carski rasap kud se obrne.
 Vidje polje svim široko
 ko car prikri s vojskom prije - 330
 sokolovo sivo oko
 prigledat ga moćno nije -
 da na svaku diže stranu
 turskijeh kosti gore gori,
 gdi iz pò svijeta množ sagnanu 335
 mač poljački na tli obrori.
 Slijedi teški put u jadu,
 i ostaju mu naširoku
 Ugrovlasi u zapadu,
 crni vali u istoku. 340
 Ne ustavlja se čas po putu
 Turčin, paleć zemlju uzdasi,
 paček za otkrit žalos ljutu
 u ovake se tužbe oglasi:
 »Ah, davori, družbo mila! 345
 Poznaste li mjesta kleta,
 gdi neizmijerna naša sila
 minutoga pade ljeta?«
 Beg bogdanski uza nj hode
 molit mu se ovdje stavi 350
 broj junakâ, mjesta i zgone
 da mu od turske vojske objavi,
 veleć: »Kaž' mi - biće utjeha
 druga naći sred nevolje -
 sve što od cara bi do Leha 355
 i kô caru Leh odolje.«

PJEVANJE ČETVRTO

Jur bogdanski vojevoda
 biješe umukô željan čuti,
 kad od bojnijeh kazat zгода
 poklisar se carski uputi.
 Kliče: »Čut je strašno i plačno 5
 kako Poljak cara dobi,
 i ne ljudi, nu divjačno
 zvjerenje ovo ganulo bi!
 Tim što išteš mâ besjeda
 da ti kaže stvari trudne? 10
 Ista ih zemlja pripovijeda

svim putnikom u noći i u dne.
 Zemlja je čula i vidjela:
 čuj, viđ i ti prid očima
 vječnu žalost turskih djela 15
 ka nakon nas ostat ima!
 Koliko okom mož zamjerit,
 sve bi vitez puno ravno:
 vojska ku nije moć izmjerit,
 broj ki čuo nijesi davno. 20
 Obziruć se na gomile
 kosti ke svud leže okoli,
 sudi ke se strše sile,
 misli koja krv se proli!
 Sto jezika, sto naroda 25
 ujedno se sta s pô svijeta:
 mač poljački smrt svim poda
 a grob ova zemlja kleta!
 Jer velika čuda često 30
 vjere lasno ne dostoje,
 mjesto ti ću sad po mjesto
 ukazati gdi tko stô je.
 Prut pod sobom gledaj riku
 do tja gdi opet Nester grede:
 car priko nje svu veliku 35
 vojsku u ovo polje uvede.
 A Hotima grada ono
 izdaleka gdi se bili:
 jako Poljaci i smiono
 pod njim bijehu se utvrdili. 40
 Nester rijeka svim duboka
 šticaše ih od sjevera,
 grad ih branjaše od istoka
 i brjegovi kim nî mjera.
 Od zapada jame čudne 45
 bijehu obdubli oko sebe,
 a ne bijehu od poludne
 ine im tvrđe od potrebe;
 ere, izvan tvrda i jaka
 što se i sama mjesta vide, 50
 od najboljih sprijed junaka
 stahu u ognju njih opside.
 Nu da obrane i od toga
 i druge im sve su pale,
 prsi bi ih od samoga 55
 kraljevića sačuvale.
 Ne ište se građa ina
 gdje Vladislav slavni posta,
 zašto gora i planina
 on sâm svôj je vojsci dosta; 60
 on sâm turskoj vojsci odoli

i od nas mrtvijen gore uzdiže,
 i od krvi rijeke proli
 od Nesterâ šire i više.

Na glavici vrh nas ka je 65
 šatori se carski opstriješe;
 okolo im na sve kraje
 kapidžijâ straža biješe.

Pod gvozdenim buzdohani
 šes tisuć se ovih nađe; 70
 i stražnici oni izbrani
 i carskijeh su vrata građe.

Vizijera ovdi velikoga
 Husaina se šator prope;
 deset tisuć okolo ga 75
 kruži, noseć bijele oklope.

Nedaleče šatôr carskih,
 ki od grada sliku drže,
 glava od četa janjičarskih
 Aliaga šator vrže. 80

Š njim junaka trijes tisuća
 dođe za štit carske glave;
 desnica je njih moguća,
 ognjenim se diljkam slave.

Nu je mogućstvo svih lipsalo 85
 i sva slava potamnila,
 ako sred njih ne ote malo
 carsku glavu poljska sila.

Tim Alija, verni aga,
 zamani ih kori i kara, 90
 čim svoja sama sablja i snaga
 na obranu biješe od cara.

Ah, da slideć tve kriposti
 svaki je vitez tvoj vojevô,
 ne turačke danu kosti 95
 poljačke bi bile ovo.

Spaoglanâ pak vojnica
 biješe skrila mjesta dalja,
 kih gvozdena sveđ desnica
 što dostiza rva i valja. 100

Petnaes tisuć bi njih broja,
 s gizdom konja jaha svaki;
 sad i tada vrh njih stoja
 glava Derviš, junak jaki;
 jaki junak, ali, koli 105
 jak, pothiban caru svomu,
 jer bi uzrok ovi oholi
 svemu raspu turačkomu.

On s junacim svojim uzmače,
 cara ostavi on najprvi; 110
 on omasti najprije pače

mač poljački turskom krvi.
 Blizu ovijeh put zapada
 množ spahija staše opeta;
 Memija ih Hrvat vlada 115
 dvaes tisuća u sto četa.
 Cijevi od gvozdja šuplja nose
 ke ognjena zrna izmeću;
 vrlinom se svud ponose,
 u pogledu kažu smeću. 120
 Vitezovi uz njih prici
 delije stahu u tri čete;
 puta općenijeh zasjednici:
 izdavstvo im oči prijete. 125
 Od razlicijeh zviru kože
 steru im se zgar niz pleći;
 dugo s nicijem ne razlože:
 sablja je razlog njih najveći.
 Mješte Boga dinar služe,
 drug u druga ne uzda se: 130
 samokrese, tamno oruže
 od izdaje, nose uza se.
 Š njima se Omer svud poteža:
 stavi družba glavom njega,
 razbojnika i lupeža 135
 kô najvrlijega i huđega.
 S poludna se rumelskoga
 begler-bega šator prosu:
 vojevodstva pod glas svoga
 peset tisuć potpuno su. 140
 Bio je ovo paša izbrani
 Jusuf Bošnjak iz Maglaja,
 ki prostrije mos prostrani
 priko rijeke od Dunaja.
 Svi u ognju svoji bojnici 145
 put paljahu mimohode;
 tim nije čudo da u svôj rici
 Dunav pod njim skloni vode.
 Skenderpaša s Arbanasi
 s lijevoga mu kraja stoja: 150
 dvanaes tisuć njih se glasi
 zadojenih krvi od boja;
 junak s družbom ponosito
 na Poljake prvi isteče,
 kih s Gašparom prednje lito 155
 dio zatjera, dio posiječe.
 Ali ohô s prvim bojom
 zaman se ufa imat bolju,
 ako plati krvi svojom
 prednju dobit na istom polju. 160
 Sokolović, paša od Bosne,

s desne mu je bio paka;
sred vojnice sve kripodne
šesnaes tisuć sta junaka; -

Sokolović unuk carski 165
i vizijera Mahumeta,
kim još slove kraj ugarski
cječ vazetja od Segeta.

Na konjijeh svi Bošnjaci
sjahu svijetlo odjeveni, 170
zatočnici hrli i jaci,
kopjanici svim hrabri.

Za četami bosanskime
junaci opet stahu iz strana
kim svetoga Save ime 175
i hercega stoji Stjepana.

Hercegovce ko je vidio,
deset tisuć broj im poda;
Ćor-Husain paša bio
i beg im je i vo'evoda. 180

Tvrđa od žice sapletena,
a oružja svijem su puške,
čeljad uzrasla usred stijena
stižuć, rvuć zvijeri luške.

Nu od zapada vrh svijeh paša 185
drža šator zemlja ravna
Mahumeta Karakaša,
budimskoga paše slavna.

Junak ovi slavno ime
steče u vojskah koje vodi, 190
i vezijerom velicime
jur ga zvahu svi narodi;

pače dočas čekaše se
da ga veće nada svimi
car na prvo mjesto uznese, 195
Husaina smakne i snimi -

car, ki vrh svih vojevoda
pomilova još ga onada
za ljubovcu kad mu poda
sestru, i Budim da njim vlada. 200

Ali otrovna huda zloba
ka za tuđim raspom smagne
nađe varku u toj doba
da iz svijeta on se izagne.

Ova caru vid zaslipi, 205
da ga usili bez razbora
da on Poljake sam naripi
razbijati sred tabora:

pače osuda bila je taka
turska vojska da pogine, 210
kad opusti od junaka

ki ju branjaše nad sve ine.
 Sâm nastra skupne sile,
 valja, udara, siječe i strijelja,
 dokli se rva vrh gomile 215
 od pobjenijeh neprijatelja.
 Ah, da 'e taka tri bojnika
 naša vojska još imala,
 ne bi nje se šteta prika
 nego poljačka naricala. 220
 Ali vječna dika i slava
 i smrt ista bi mu tade,
 kraljevića Vladislava
 ispod ruke pokli pade.
 Soko vije brže od strijele 225
 vrh svijeh ptica perja ohola,
 ali leti više vele
 orô sivi vrh sokola.
 Nu, vaj, huda kobna polja
 spomena me htje ražalit, 230
 da mi je trijebi sred nevolja
 neprijatelje silom hvalit.
 Ah, ne hvalim neprijatelje
 nego kripos ka pod nebi
 svjetlosti ima dana bjelje 235
 i, gdi god je, hvala 'e sebi.
 Vratimo se tim s besjedom
 kazati opet od careva
 vojstva obilna mjesta redom:
 naprijed, nazad, zdesna, slijeva. 240
 Pazi onamo gdi utočilo
 k tretjemu se polje brijegu:
 mjesto ono dano je bilo
 natolijemskom begler-begu;
 i tko pod njim sablju prija, 245
 uzvriježi ga sred dva mora
 Sivas, Maras, Amazija,
 Bursa, Esrum i Angora.
 Svi vo'evodom njega glase
 vojevodom nada svima, 250
 nu opet narod svaki nase
 pašu od mjesta za glavu ima.
 Natolijevâc sve puškarâ
 bilo šeset tisuća je,
 svaki je vjeran i za cara, 255
 sto života dat ne haje.
 Šator uz njih paља opstrije,
 od vezena platna lijepa,
 od hainske Mangarlije
 i obilnoga od Alepa. 260
 Jur junakv sobom obra

po stotinu stoton svaki;
 svi imahu konja dobra,
 sablju britku i luk jaki.

Od šes tisuć množ se ubusi 265
 Karamanâ i už njih združâ;
 pute odiru, živu u gusi,
 bat, sablja i luk njih su oružja.

Toliki se broj konjikâ
 s carom odi doć poteži, 270
 kih Jordana poji rika
 a jevrinska zemlja vriježi;
 svaki harbom vješto meće,
 svaki lukom dobro strilja,
 bez kriposti, bez odjeće, 275
 vitez nazvan, lupež zbilja.

Arapâ se uz njih često
 tri tisuće trikrat stalo,
 ki nikada nijedno mjesto
 ne opće držat ni za malo. 280

Čeljad bez stana i bez časti,
 gdi se dere, plijeni i šteti
 bolja skrovno za ukrasti
 negli očito za oteti.

Dalečina oko ustraša; 285
 gledaj gdi se nebo skuća,
 dijarbećerski ondi paša
 s deset tisuć vojske zbuća.

Oružjem se svi opstriješe,
 s konjem poteć vazda laci; 290
 svi pod perjem, svi se reše
 pravi vitezi i junaci.

Sami stekoše ovu slavu
 suproč Orlu od Sjevera,
 nedobitnu slijedeć glavu 295
 hrabrenoga Dilavera,

ki, neka mu raste sminje,
 na prsijeh drža vîku
 od Slavojke Adžamkinje,
 ljubi svoje, zlatnu sliku; 300

ku na kopju dobi i ote
 sinu kralja od Persije,
 i zamerne cić lipote
 kratka časa bez nje nije;

paček jošte što je veća 305
 od pravoga dalek znanja,
 drži da ona sva je sreća
 i božanstvo koje klanja.

Turske krvi usred blata
 među Lehe junak skoči 310
 i ote Orlu iz nokata

mladi Mjesec od Istoči;
 za ko'e djelo Osman mladi
 Husainpašu diže, a njega
 vrh vizijera svijeh posadi 315
 na vladanje svijeta svega.
 A kon njega se Armen jošte
 petnaes tisuć tvrdo ugnijezdi;
 konje suhe i okošte,
 ali hrle, svaki jezdi. 320
 Oružja su strijele i luci,
 kô inim mnogim, i njih vrsti,
 a s gvozenim šipi u ruci
 indioske duge trsti.
 Pazi sunčja zraka zlata 325
 u oblak bio gdi je uprla:
 ondi paša od Bagdata
 stô je i uza nj vojska vrla -
 Abas bijeloj u haljini,
 ki od sljednika posvećen je, 330
 on se u obraz priklon čini,
 a visoko srce penje;
 gori od mora Hvalinskoga
 tja do Bijele Zore grada
 razlika su društva mnoga 335
 od naroda kojim vlada.
 Sto paša je i sto bega
 i vitezv broj bez broja
 pod zlamenjem bijela stijega
 љ njim slijedilo krv od boja. 340
 Ali pogled sad uputi
 otkli bijeli dan izlazi,
 na vrh oni podignuti
 ki sve ravno polje pazi.
 Ondje istočna sta bojnica 345
 i u nje licu sunce i zora,
 glasovita Sokolica,
 velikoga kći Mogora.
 U nje družbi dvanaes ona
 djevojčica bojnijeh ima, 350
 i moguća i smiona
 cijele vojske zateć š njima.
 Sve u rukah kopja nose,
 a u očiju drže strijele;
 vezi od zlata njih su kose, 355
 jašu konje jak snijeg bijele.
 Sablja o pasu, luk niz pleći
 u mnogom im visu uresu;
 po prilici, po odjeći
 vile od gora vidjet sve su. 360
 Tim kraljevska prigizdava

dikla sred njih rekbi da je
lijepa božica od dubrava
ka u lovu danke traje.

Na razblude ona mlada 365
čud oholu vik ne prignu:
bijesne konje kroti i vlada
i tekuć ih vjetar stignu.

Sred oružja raste smino
bez bojazni u životu 370
i od žene ne ima ino
neg samo ime i lipotu.

Po planinah, priko gora
vrle zvijeri traži i diza,
i slobodna bez umora 375
i tjera ih i dostiza.

Kaciga joj resi teška
mješte vijenca zlate kosi;
štit zrcalo, a viteška 380
oklopja su cvit ki nosi;
vito kopje nje je igla,
a vreteno britka sablja;
na pomoć se caru digla,
da poljačka polja ugrablja.

Jakno rusa, ku okoli 385
bodežljiva drača odsvudi,
ljepota se nje oholi:
neka čezne tko ju žudi.

Ali što joj toj pomaga,
i ponosna ako je mila, 390
i ohola ako je draga;
mlada je cara tim zanila.

On s pogleda nje sunčana,
kijem ga iz oči lijepih strijelja,
primi i pozna veće rana 395
negli od svijeh neprijatelja.

Vas mlađahan plam je ognjeni
s druge, rajske nje lipote,
ka pozorim svijetlijem plijeni
svačija srca i živote. 400

Nu robujuć u ljubavi
car se otkriti ne usudi
lijepoj ka mu dušu travi
što u srcu svomu žudi.

Zasveda ga ognji živi 405
zatvoreni huđe prže,
čezne da ju ne razgnivi
i od sve vojske ne odvrže.

Ali i za njim Sokolica
i ne manjijem ognjem gori; 410
ljuven pogled s draga lica

i nje tvrdo srce otvori.
 Gori, ali plame krije
 gorke trpeć vik boljezni;
 ljubi, ali još ne smije 415
 objaviti sve ljuvezni.

Čezne mlada i neizmernu
 sumnju ima da car i nju
 ne bi uzeo ne za vernu
 ljubi nego za robinju; 420
 pače, sluteć to zaisto,
 ne ima mira u životu;
 goni ljubav srce čisto
 od svijeh želja na sramotu.

Da od poljačkijeh sila ova 425
 samo osta, glas prolita,
 sred dobitijeh vitezova
 dobitnica nedobita,
 i da i sad još optječe
 sjemo tamo po krajini, 430
 robi, plijeni, bije, siječe
 i od krstjana rasap čini.

Vid se naprijed ne prostira;
 tim ne mogu ukazati
 velikoga od Misira 435
 gdi je općio paša stati -
 od Misira ki se ima
 s kraljestvima istakmiti,
 toliko bo neizmernima
 miri okolo zemlje ophiti. 440

Na boj s dvakrat stotin trista
 bio je došô vojvoda ovi;
 od edžipskijeh plodnijeh mista
 njegovu su vitezovi.

Svaki zlatnoj u odjeći 445
 srebrom kova konjske stupe,
 neprijatelju svom noseći
 ne oružja negli otkupe.

Ostaci se ovo broje
 od starijeh Mameluka; 450
 srce im smjenstvo zgubilo je,
 tratit zlata ne još ruka.

Nut Jemira mjesto koje
 prekopskoga zdrža cara,
 ki na pomoć caru doje 455
 s trijes tisuća svojih Tatara.

Gdi obnoći ne osvanu;
 bez pristanka, bez umora
 plijeni optjećuć svaku stranu
 i od poljâ i od gora. 460

Sva podoljska zemlja i ruska,

ku požeže i porobi,
Tatarinu biješe uska,
dokli njega jači dobi.

Vojevoda kioviski ga, 465
pan Zamoski, s plijenom stiže,
i učini da opet riga
u svôj krvi sve što diže.

Nu gdi ostavljam od poludna
crnce? gdi li im mjesto kažu? 470
Zvijezde brojit stvar je trudna;
tijem je bolje da se utažu.

Istočnoga vojska Zmaja
ne može se vojska rijeti 475
neg pučina bez dna i kraja
za svijet prikrit i proždrijeti.

Gleda', okolo odasvudi
što oko vidi svôm kriposti,
sve bi puno bojnijeh ljudi -
sve je sad puno susijeh kosti; 480
sve bi puno ognja živa,
sve je sad puno mrazna praha,
Prut i Nester što opteciva,
s Crna mora do Ugrovlahâ.«

PJEVANJE PETO

Serse slavni, ki poda se
stavi Istok vas nekada,
kad s tisuću tisuća se
vojske diže put zapada,
na uznosit brijeg uzide 5
i, pazeći broj bez broja
vitezova ki ga slide
bi velika rados svoja.

Nu, misleći da opeta
neće od onijeh svijeh junaka 10
živ bit jedan do sto ljeta,
grozno u srcu svom proplaka.

Ali mladi care Osmane,
ako se i ti obeseli,
put poljačke kad se strane 15
s vojskom strašnom najprije dijeli,
plakat si opet mogô bolje,
pokli u kratko vidje vrime
gdi se prikri cijelo polje
s tvim vitezi pobjenime. 20

Proz gomile turskijeh kosti
 jaše paša, i naprijeda
 od bolesti i od žalosti
 zavrć riječi plač mu ne da.

Ali vele huđa 'e muka 25
 ku vidjenje već mu dava
 od skorenijeh susijeh ruka
 i od usahljeh crnijeh glava.

Često cijela još telesa,
 sleđena u krvi i smrznuta, 30
 nastupajuć s konjem splesa
 sjemo tamo priko puta.

Mnokrat mu se konj poplaši,
 puha, rža, strepje u sebi:
 konj ga i konjik mrtav straši 35
 priko koga proć mu je trijebi;

pače mnokrat nase skoči
 cić namjere tužne toli -
 on za milos zaže oči
 i suzami lice poli. 40

Na svakčas ga uspomena
 s mnozijeh mjesta gore cvijelja:
 od rođjaka ondi ubjena,
 a ovdi od mila prijatelja.

I zasve to man se uzmiče, 45
 jer je usiljen putujući
 onijem istijem kih nariče
 konjskim stupom kosti tući.

Ah, jaoh, sasma teška jada!
 ah nevolje bez izgleda! 50
 Pleše onijeh mrtvijeh sada
 kih najveće živijeh gleda.

Put mrzeći tako tjera
 vas dan, svu noć bez umora,
 ali veće kraj Nestera 55
 tridesta mu svanu zora.

Tu Bogdancim vojevodu
 prida, ki po nj došli bijehu,
 a on rijeke priđe vodu
 s družbom inom u pospjehu. 60

Nu kô stupi kraj Podolja,
 tajčas vidje nadaleče
 gdje proć njemu priko polja
 jedan vitez konja teče.

Ruka desna nosi kopje, 65
 lijevu zlatan štit pokriva;
 odijeva ju bijelo oklopje,
 pod kacigom obraz skriva.

Od bojnika je slika prava,
 nu nije bojniki neg bojnica - 70

svijetla i slavna Krunoslava,
Korevskoga vjerenica.

Ona, otkli turska sila
draga svoga jur zarobi,
nije oružja čas pustila, 75
s kijem junake mnoge dobi -
oružja u kom lijepa dikla,
vječne slave u požudi,
od malahna još se obikla
bojna ćaćka družec svudi, 80
pri Dunavu ki prostrane
svim države gospodeći
jake vojske cječ obrane
suproč turskoj drža smeći.

Spovijeda se toj zaisto, 85
i glas veće svud protječe,
da u doba ono isto
kad on kércu ovu steče,
pokli tada š nje poroda
smrt oplaka ljubi svoje, 90
za kolijevku štit joj poda
a oklopja za povoje.

Bojnom trubljom mješte pjesni
sveđ ju šika i pokoji,
a gdje sjever dme nesvijesni, 95
od lavice mlijekom doji.

Golom sabljom za zabavu
hitro vladat nju nauči
i nejaku još joj glavu
pod kacigu tešku skuči. 100

Kopjem ruku, stupaj tijekom
mladahna ona tad ukrijepi,
i uresi slavnom njekom
veličinom pogled lijepi;
pak na hrlom konju uzrasti, 105
gdi u planinah vihri viju,
i ne pozna vijek pripasti
s prijeke smrti na očiju.

Ali ljubav kroz vlas živu
jača oružja da joj vele: 110
luk nje oči, pram tetivu
a poglede stvori strijele.

Tim dobiva ona redom,
sad s oružja, sad s ljepote,
i desnicom i pogledom 115
svačija srca i živote.

Nu u zabavi tač dostojnoj
kô se učini jur velika,
bojni ćaćko kérci bojnoj
nađe bojna vjerenika. 120

Korevskomu ju da vojvodi,
 ki junačtvom svud se slavi,
 neka mjesta ka gospodi
 nakon sebe tvrđa ostavi.

Utoliko i vojvoda 125
 bogdanski se caru odvrže,
 i od krvavijeh bojnijeh zgoda
 početak se hud zavrže.

Supruč Turcim na boj teški
 tad u pomoć od susjeda 130
 i Korevski pan viteški
 s oružjem se diže ureda.

Nu od njegovih naglih sprava
 bojne odluke pokli vidi
 vjerenica Krunoslava 135
 i ona usta da ga slidi.

Vapeć mlada ne pristaje:
 »Kud sâm tako ideš sada?
 Znaš i u mene srce da je
 ke se od smrti ne pripada; 140
 znaš da i ja pokoj tlačim
 za ime dobit s bojnih truda;
 među kopjim, među mačim
 družiti te ću verna svuda.«

Na glas lijepe sve ljubavi, 145
 ka mu slatko dušu gori,
 vjeren vitez konja ustavi
 i ovako odgovori:

»O bojnice mila moja,
 ka se od mene sreća druga 150
 željet može neg sred boja
 imat ljepos tvu za druga?

Ali, dušo mâ ljubljena,
 kad ti dođeš, tko će ostati
 kletim Turcim mjesta općena 155
 ne dat plijenit i harati?

Ah, vlastite ti države
 od turskijeh sila bljudi,
 a neka ja sred krvave
 rati tjeram narod hudi.« 160

S mnogim molbam razlôg dosta
 slavni vitez joľ besjedi;
 tim bojnica lijepa osta,
 a on svm naprijed put svoj slijedi.

Udri konja na tijek spravna, 165
 i na njemu sletje hrlo
 u bogdanska polja ravna
 na krvavo bjenje i vrlo.

Jakno nebo kad u ijedu
 straľnu godinu ori u buci, 170

nosi munju u pogledu,
grom u glasu, trijes u ruci.

Prid poljačkom vojskom prvi
turske sile on nasrnu,
ter njihovom brzo krvi 175
svu omasti zemlju crnu.

I dobio bi tad zaisto
i svačijoj se oprô sili,
da Bogdanci u doba isto
ne bijahu ga ostavili; 180
pobjegoљe netjerani
nekrepci ovi nevjernici
u planinskoj iskat strani
љtit sred jama u litici.

Put planinske hrlo strane 185
i slavni se vitez tiљte;
odmetnike raspљane
opet u boj vratit iљte.

Ali mnoљtva nabunjena
bijehu gorom, kud su utekli, 190
na zapreku puta općena
strašna dubja množ posjekli.

Ušto smioni junak tade
zaprjekam se tim promiče,
među hrečje u grm pade, 195
brzi mu se konj potiče.

Tad skočiše iz zasjeda
nevjernici na zlo spravni,
i prije pozna neg ugleda
po glasu ih vitez slavni. 200

Opire se svim bez straha,
ali čim ih bije i tuče,
iznenatke sred zamaha
britki i dobri mač mu puče.

Ne ustavlja se, bôčom lupa 205
i u zlotvorskoj grezne krvi,
ali svakčas huda skupa
odsvud mnoštvo veće vrvi.

Tiska, goni, otet se ište
nedobitna moć viteza, 210
nu mu izazad ruke stište
dvijesti ruka i uzom sveza.

Tako slavni vojevoda
sred sužanstva osta prika;
pridobi ga huda zgoda, 215
ne vlas svojih protivnika.

Brži od toga nego ptica
glas poletje k onoj strani
gdi mu staše vjerenica
od krajina na obrani, 220

kažuć robom kako uhiti
 i izda Turkom draga svoga
 čeljad ku on sloboditi
 pođe od ropstva turačkoga.

Začu mlada i protiva 225
 hudoy sreći srce utvrdi,
 s plemenita tere gniva
 prijeti osvete, tužbe grdi.

Jak lavica, kad sred stijena
 laviće joj lovac digne, 230
 u nesvijesti nesmiljena
 skačuć se ori, da ga stigne,
 tač na konju ona hrlu
 s kopjem leti a ne teče,
 stižuć tursku vojsku vrlo 235
 s drazim svojim nadaleče.

Nu kad pozna što je začela
 da izvršit moći nije,
 sva bogdanska polja i sela
 i požeze i odrije. 240

Pak slobodu bojnóm srićóm
 vjereniku svom da vrati,
 pođe s poljskim kraljevićóm
 suproč caru vojevati.

I da steče toj doskora 245
 što odluči u pameti,
 sama istjeca iz tabora
 i Osmanovoj glavi prijeti.

Turskom krvi pute plaka
 i njih sile silom tiska, 250
 i usred vojske i junakâ
 na šatorijeh cara iska.

S veličanstvom ponositim
 zatjeca ga i poziva 255
 s britkom sabljom, s kopjem vitim
 da izide njoj protiva,
 vapeć: »Ako, jak te glase,
 dostojan si carstva toga,
 hod' na polje i uza se
 vod' junaka Korevskoga; 260
 jer inako, kad otkriti
 tvoje nesmjénstvo budeљ sada,
 silom ti ga ugrabiti
 imam usred Carigrada.

Obećivam, pridobita 265
 mojijem robom kad te uhiću,
 grdeć blaga sva od svita,
 na njemu te promijeniću.

To li budeš ti dobiti,
 suproč suhu ja ću zlatu 270

njega i mene izmjeriti
 za naš otkup, za tvu platu.«
 Začu mlad car od Istoči
 podunavsku zatočnicu,
 i na konja tajčas skoči, 275
 uzam kopje u desnicu;
 na brzoga konja koji,
 čijem je na tijek spravan veće,
 na krilijeh regbi stoji
 i da sada poletjeće. 280
 Pored š njime dvanaes paša
 na hrlijeh se konjijeh tiľte:
 poguba ih carska ustraľba,
 odmijenit ga svaki iľte.
 Sokolica ali mila, 285
 ljubav svoju da zaľtiti,
 sokolova pripe krila,
 sunu se u tijek streloviti.
 Ne priteće neg prileti
 svijeh ostalijeh i zavika: 290
 »Od moje ćeš ruke umrijeti,
 tko god ti si od bojnika!
 Nije potreba da car jedan
 na pozove tve izlazi,
 ako poznam da nijes' vrijedan 295
 odgovorit ni mǫj snazi.«
 Prijete ovako dikle mlade
 i prilike take imaju
 da se obje vojske tade
 u jednu od njih upoznaju. 300
 Drži vojska od Poljakâ
 za viteza Sokolicu,
 a turačka za junaka
 Korevskoga vjerenicu.
 Uzrastom je Krunoslava 305
 jakno u gori vita jela;
 oruđe joj ures dava,
 konj je pod njom brza strijela.
 Glava, prsi i sve ostalo
 pod zlatom je zlato u njega, 310
 usred čela neg što malo
 srebrna mu stoji biljega.
 Na štitu joj ptica biše
 ka se u ognju prži sama;
 gleda u sunce, pismo piše: 315
 »Mrem za živjet s tvoga plama.«
 Sokolica od sokola
 bistru i hitru sliku ima;
 ponosita i ohola
 uzrastom je nada svima. 320

I konj pod njom, sivi soko,
 sokolova nosi krila;
 srce oganj, plamen oko,
 snijeg njegova dlaka je bila.

Na nje štitu zvijer je ona 325
 proć mjesecu jasnom s nebi
 ka se klanja svim priklona,
 s pismom odzgar: »Samom tebi!«

Car mlađahan s jedne strane
 lijepu svoju okom slidi, 330
 i dobita da ne ostane,
 vene, čezne, gasne, blidi.

Veli: »Ne cijen' da se uputi
 tuj bez mene, moja mila,
 ako uza se na boj ljuti 335
 i me srce sad si odnila!

Tko dobude tvu lipotu,
 pridobiće mene istoga,
 o me duše drag životu,
 o carice carstva moga.« 340

S druge strane stoji pun slave
 mlad kraljević svijetle sreće;
 put hrabrene i gizdave
 Podunavke oči meće.

Čeka gledat od nje ruke 345
 čudna djela i velika,
 znajuć da ona ima odluke
 tijekom slobodit vjerenika.

Svaka je spravna utoliko
 zatočnica u vroći 350
 doć na bjenje veće priko
 i ukazat ke je moći.

Polje ravno i široko
 sred dvije vojske mjesto je njima,
 a sunčano svijetlo oko 355
 svjedočit im jakos ima.

Tuj s dva kraja vihra brži
 suproć konju konj se tište,
 i objema se kopje skrši
 u najprvo susretište. 360

S obje strane hrlo tada
 viteška se sablja trže:
 plaho leti, jako pada
 gdi ju desnica snažna vrže.

Vrh oružja gvozdobita 365
 gradi udorâc teškijeh se ore:
 skaču i lete iskre iz štitâ,
 bijela oklopja plamom gore.

Nagli konji strjelovito,
 kud ih hitre ruke obrću, 370

sjemo tamo viju se u vitô,
 zdesna, slijeva svud nasrcu.
 Jednu snagu, jedno doba,
 u jednakoj sili od ruke
 ukazaše srca oba, 375
 ni među njim bi razluke.
 Tvrdi štiti, cijele oklopi,
 još izranjen nije nitko:
 ničije krvi još ne popi
 jedne kaplje gvozdje britko. 380
 Pune srdžbe i čemera
 one u sebi buče time,
 jak na vihru od sjevera
 dubje u gori posred zime.
 Na stremeni su obje stale 385
 i, ako ne izda sila mnoga,
 udarcom se jednim hvale
 svrhu donijet bjenja toga.
 Ali zamah jedno prijeti
 a udorac drugo ukaza: 390
 kaciga im s glave odleti
 s jasnom tvrđom od obraza.
 Zlato prosu, pram razveza,
 zasjaše oči, svanu lice:
 otkriše se dva viteza 395
 dvije mladahne djevojčice.
 Jakno sunce iza oblaka
 draže objavi sve svjetlosti,
 iza oružja sviću taka
 dva sunca ova od liposti. 400
 Bez uzdaha ko ih gleda,
 ter mu dano gorjet ne bi,
 ili stvoren vas je od leda,
 ili srca ne ima u sebi.
 Na svanutja neufana 405
 od ljepote izabrane
 u obje vojske sa svijeh strana
 lete strijele, dažde rane.
 Nova robja, novijeh sluga
 odsvud vrvi množ velika, 410
 pače u vojsci vojska je druga
 zaplijenjenijeh ljubovnika.
 Lete oblaci od uzdahâ,
 od pogledâ vojske teku;
 svačija srca čeznu od straha 415
 da obje mlade zla ne steku.
 I toliko svak to haja,
 da na konjih strjelovitih
 sunuše se s oba kraja
 dvije dubrave kopja vitih. 420

Sjaju sablje, dažde strile,
 trublje trube, konji rže,
 i pod silu s nagle sile
 djevički se boj razvrže.

Razmeće se i zameće 425
 boj iz boja huđi i jači,
 i sretaju usred smeće
 kopja i štiti, sablje i mači.

Na oružne buke tade 430
 gora i polje strašno zamni,
 nu uto sunce zgar zapade
 i noć skri svijet u skut tamni.

Crna sjena put tabora
 Turke vrati i Poljake;
 ali isred njih sjâše zora 435
 s dvije bojnice lijepe i jake.

Na tabore Krunoslava
 vraćaaše se, nu pod silu;
 što ne vodi, trud joj dava,
 zatočnicu svu nemilu. 440

A to er cijeni za istinu
 promijenila na njoj da bi
 ljubav dragu i jedinu
 ku joj huda sreća ugrabi.

S tijem ufanjem još ju tjera 445
 priko polja, priko strana,
 otkud dobi kraj Nestera
 mlad kraljević cara Osmana;

paček, buduć glas imala
 da Podoljem na dan prije 450
 s drugami je projahala,
 dokli ju nađe mirna nije.

Ne ustavlja se čas od tijeka,
 brza konja sveđ udara
 i upoznava se izdaleka 455
 u careva poklisara.

Jur vapije sva ohola;
 »Čekaj, čekaj, Sokolice!
 da imaš krila od sokola,
 ne uteče me desnice!« 460

Ali, kako bi naprijeda
 poklisaru carskom bliže,
 pozna istinu i ureda
 konja uspreže, kopje diže.

Da su od mira, a ne od smeće, 465
 čeljad, kažu njoj biljezi:
 duge i stavne svim odeće
 i vrh kopja bijeli stijezi.

Nu po oružju i po štitu
 i poklisar nju otkriva 470

Tve je ime proletjelo
i gdje svijetlo sunce gleda,
tve viteško svako djelo
za čudo se svud spovijeda.

Uzô bih ti bolje glase 525
od viteza kazat tvoga;
žive, nu na nj stavila se
s tvrdom stražom pomnja mnoga.

Za dobro imaj, o gospoje,
ako rečem što je istina: 530
svijetlo i drago sunce tvoje
sred tamnice krije tmina,
i izdno jame, u koj sada
trpi muke sveđ nemile,
nije ufanja moć ikada 535
slobodit ga s nijedne sile.«

Trudno podnije dikla lijepa
što začula ovdi bîše,
i taka ju boles cijepa
da ne uzdiše neg izdiše. 540

Ne ima vlasti da ustavi
na očiju grozne suze;
poklisara tim ostavi
i put drugdje slijedit uze.

Sram je slavnu zatočnicu 545
i u mnogoj je stoga mucu,
da joj vidi plač na licu
tko joj gleda mač u ruci.

Tako naprid sama slidi 550
i, umnažajući nepokoje,
drugo uza se vik ne vidi.
neg s uzdasim suze svoje.

PJEVANJE ŠESTO

Krunoslava, pokli upazi
sred guste se svim dubrave,
gdi kladenac tih izlazi
vrh cvjetica i vrh trave,
s viteškoga konja skoči 5
i, ušto uze da se boli,
iz kladenca svijetlijeh oči
rijeke od groznijeh suza proli;
ter svakako neka otkrije
tešku muku ka ju mori, 10
iz srca uzdah vruć podrije

i žalosno progovori:

»Prem se htjelo mrtvoj meni
mjesto ovako gluho i pusto,
da me tmine združe sjeni 15
ke prostira dubje gusto.

Gdi si, o sunce mojijeh dana,
vjereniče gdi si mili?
o mâ željo uzdisana,
u životu, jaoh, jesi li! 20

O životu moj jedini,
ja bez tebe nijesam živa,
ako u mrkloj s tobom tmini
srce i dušâ mâ pribiva.
Nu se od mene smrt ne plače - 25
mrem bez duše po razlogu -
neg što tebe, slatki brače,
sloboditi još ne mogu.

Ali jaoh, što ću da sve drago
kamenje se moje broji, 30
ako, vajmeh, pravo blago
u tuđijeh mi rukah stoji?

Što mi valja zlato ino
i bogastvo neizrečeno,
ako zlato moje istino 35
pod zemljom je zatvoreno?

Čemu je da sam ja gospoja
podunavskim nad narodi,
ako je u ropstvu duša moja
ka životu mom gospodi? 40

Što mi sunce od istoči
s bijelijem danom mladoj siva,
ako sunce mojijeh oči
vječne noći tmina skriva?

Ali, vajmeh, mâ svijes gdi je? 45
što besjeda moja pravi?
Kako vječni dan tu nije
svijetlo sunce gdi boravi?

Dan je, ali iza oblaka
od kamenja ledenoga 50
proć goruća nadvor zraka
vik ne može sunca moga.

O kamenje svijem čestito,
miri srećni i blaženi
sred kijeh sunce sja skrovito 55
kim dan svanut može meni!

Ah, da mi je željnoj moći,
pticom bih se satvorila
za ubrzo leteć doći
sred vašega mrazna krila! 60

Nu kada mi toj se brani,

a vi mi ste nadaleče,
 miri visoko obzidani
 sred kijeh sunce me istječe,
 daj primite, svijetli miri, 65
 družujem puni tmine i straha,
 dušu ku mi želja tiri
 na krilijeh od uzdaaha!
 Ali, tužna, gdi se bolim?
 što govorim? s kijem besidim? 70
 Kamenju se gluhom molim,
 ni daleče ke ne vidim.«
 Zatrvljena zatočnica
 svoje ovako tužbe svrši
 i čuvene od vjetrica 75
 ki oko nje tiho prši.
 Čim u smeći i u plaču
 tako tuži dikla mlada,
 glas iz luga jedan začu
 gdi se u gorske dipli sklada, 80
 kojijem pastijer u dubravi,
 budeć slavja da š njim začne,
 zvaše vilu, ka ga stravi,
 iz pojate sve divjačne.
 Biješe ovako on poklikô: 85
 »O Rumenko mâ ljubljena,
 sad na dubju gdi je lis nikô
 i dubrava sva je zelena,
 čemu sama ti u svrsi
 huda i prika mom životu 90
 od kamena kažeš prsi,
 kriješ rajsku tvu lipotu?
 Uz ovčicu milu svoju
 mlad jaganjčić travu pase;
 golub, na ku letne hvoju, 95
 golubicu gleda uza se;
 a ti sama od pastira
 verna tvoga dalek hodiš,
 ni ćeš da š njim pokraj vira
 vjenčac viješ, tančac vodiš. 100
 Ah, tva mlados sama utječe
 od Miljenka tvoga verna,
 a životu mom daleče
 sama je lipos tva zamerna.
 Jeda ti je mc gorjenje 105
 skrovno i moji tešci trudi,
 ter ti ne znaš što zna stijenje,
 dubje, zvijeri, ptice i ljudi?
 Nut jaganjčić gdi moj veći
 igrajući od veselja, 110
 veleć: 'Ostav' tužne riječi:

blizu je tebe tvoja želja!
 Ah, obrati na me, brače,
 slatki pogled tvoj veseli,
 ter viđ kô me srce plače, 115
 čim svu dušu tebe želi.
 O Rumenko, rumenija
 od rumene zore meni,
 čuj slavice pjevat, gdi ja
 zovem ures tvoj ljubljeni! 120
 Vidjeli su, mnim, vidjeli
 tvu lipotu izdaleče,
 tere scijene danak bijeli
 da im iz tvoga lica istječe.
 Vrh mene ovo listje pita', 125
 razbirajuć svaku granu,
 s moga ognja vjekovita
 kako mnokrat zgorje i planu.
 Jak uzdrži pticu veska,
 kom tanahan prut se oblijepi, 130
 tako svjetlost tva nebeska
 mene kroz svoj pogled lijepi.
 Tim se mlados tva ne srči
 da ju pastir gorom slidi:
 viđ gdi stado sve me trči 135
 da tvoj ures rajski vidi.«
 Prista pastir, a bojnica,
 obilnije roneć suze
 niz rumena svoja lica,
 ovako opet tužit uze: 140
 »Drag ti je život i pun sreće,
 jaoh, ovoga sad pastira,
 ako svoje kratke smeće
 sreća ufanjem duga mira.
 Žalosne ti me su tuge 145
 i dni puni, vaj, skončanja,
 ako donijet tužbe duge
 ne mogu mi kratka ufanja.
 Blizu je njega željna vila,
 s ke mu stravljen život vene, 150
 a jedina ljubav mila
 nadaleče stoji od mene.
 Njega iz dubja lipos draga
 sliša sve što moli i prosi;
 meni u sjenah dubja blaga 155
 plahi vjetar riječi nosi.
 On svanutjem zornim bilim,
 noćnijem tminam ja se opstiram;
 on ufanjem žive milim,
 bez ufanja ja umiram; 160
 on će brzo najčestitiji

u ljubavi rijet se moći,
a nesreće me na sviti
vik na svrhu neće doći.«

Slidila bi tužbe ove 165
i još lijepa Krunoslava,
nu joj donese misli nove
časna ljubav, bojna slava.

Na oružje da gane se 170
Podunavka dikla mlada,
bojna slava njoj donese
misô u pamet ovu tada:

»Ti li u tužbi i u plaču,
o hrabrena zatočnice, 175
pitaš pomoć, a ne u maču
ki sred tvoje stoji desnice?

Ti, ka za čas bojne slave
ustručala vik se ne bi
među zmije, među lave
usrnuti pri potrebi? 180

Tvoj vjerenik sužan osta
i uza mu se na vrat stavi,
a ti cviliš jak priprosta
pastirica u dubravi?

Na ku išteš bolju zgodu 185
da tvoj život igda odrediš,
ako sad ga za slobodu
vjerenika tvoga štediš?

Probudi se tim, probudi!
Nedobitna gdi je tva sila? 190
Ona ista drug ti budi
ka si družim vazda bila!

Platit rijekom turske krvi
svaku suzu tijem poteži:
tjeraj, stiži, meći, rvi, 195
sijeci, plijeni, pali i žeži!

Koji miri, straža koja
desnici se tvôj će opriti?
S bojnomo slavom sila tvoja
jaka je pakô pridobiti.« 200

Ali ljubav časna opeta
s mislim drugom tad ustaje,
i od pogube boja kleta
obratit ju ne pristaje:

»Djevojčice, veleć, mlada, 205
pod oružjem da li spravi
sred turskoga Carigrada
slobodu iskat tvôj ljubavi?

Kud te vodi plaha želja?
Da si od ognja sva goruća, 210
nijesi mnoštvu neprijatelja

jedna odoliti ti moguća.
 A ne možeš biti dovika
 nečuvana ni vidjena,
 ako oteti vjerenika 215
 s oružjem si pripravljena.
 Tvrde mire kim se jama
 tve svitlosti obgradila
 oboriti ne može sama,
 priletiti ih ne imaš krila. 220
 Čuvaj, u što hoće pod silu
 sloboditi nekoga ljubiš
 da slobodu tvoju milu
 i života ne izgubiš!
 Ah, ne truni dni nezrele! 225
 Znaš vjerenik tvoj ljubljeni
 da tvoj život veće vele
 neg svoj isti ljubi i scijeni.
 Kada smrt bi tvoj začuo,
 ako ne sâm od sve ruke, 230
 oni čas bi poginuo
 od žalosti i od muke.
 Tim tvoj slavni život hrani
 na vremena svjetlija i bolja,
 s tobom vitez tvoj izbrani 235
 kad sred rodinijeh bude polja.
 A uputi se mirna veće,
 mješte krvi zlato trati;
 kad slobodi može bez smeće
 vjerenika, ne išti rati! 240
 Znaš da turska ćud za zlatom
 po naravi hlepi i gine,
 a gospojom svim bogatom
 tebe kažu nad sve ine.
 Zlato i blago zato skupi 245
 i u Carigrad pođi s time,
 vjerenika ter otkupi,
 dokli imaš zgodno vrijeme!«
 Posljednja ova mislo dobra
 mladici se mudroj vidi; 250
 tim na konja skoči i obra
 da put miran mirna slidi.
 Za sloboditi svoga draga
 ona u malo skupi danâ
 vele zlata, vele blaga 255
 i kamenja izabrana.
 S ugaršticom zaruđenom,
 u ugarskoj u haljini,
 ugarskim se zove imenom
 i Ugričić mlad se čini; 260
 tere tako priobučena

iz rodnijeh se strana dijeli,
 i do malo prem vremena
 u Carigrad dođe bijeli.

Gdi došavši u dvor hodi 265
 česarova poklisara,
 s mnogom željom da oslobodi
 ljubljenoga gospodara.

Skrovno ište, hitro pita
 za njegovo bitje svudi; 270
 ili s varke, ili s mita,
 što je začela, steći žudi.

Uto i Osman car mogući
 svim veliku želju čuti,
 glas od mira čekajući 275
 s poljačkijem kraljom čuti.

S mnogom mislim cića toga,
 što je plahos svb zalih, 280
 cijeni i sudi da je od svoga
 poklisara lijenos tiha.

Vas dan, pače još pokoje
 sebi i družim noćne smeta
 pitajući: »Gdje je? što je?
 čeka li se brzo opeta?«

Ali u njemu bez uzroka 285
 pohlepa ova prešna nije;
 sveđ bo misli put Istoka
 da se dijelit bude prije.

Dilje od vijeka čase zove,
 sprave od puta sveđ poteži, 290
 i u pameti misli nove
 sveđ od većijeh želja vriježi.

Nije mu dosta što nareče,
 kad u Istok budi otiti, 295
 da će izbliza i izdaleče
 vernih vitez množ skupiti,
 tere š njima bez krsmanja
 spahoglane, janjičare
 od turskog vojevanja 300
 na zakone vratit stare;

nu od plahosti steruč krila
 vas svijet veće priletiva,
 s namišljenih tere sila
 sve podlaga i dobiva.

Jur po moru i po suhu 305
 nedobitan s mislim hodi,
 i za sobom u posluhu
 Zapad i Istok združen vodi.

Od Persije silna kralja
 najprije dobit odlučuje 310
 i kraljevstva sva ostala

ka po glasu slavit čuje.
 Slavnoj španjskoj kruni opeta
 on se uzda vrha doći
 i česarstvo od sva svijeta 315
 pod silu joj otet moći.
 Na česara njemačkoga
 još oružje mnogo spravlja
 i pod sablju carstva svoga
 s podložnim ga pucim stavlja. 320
 Ni s franačkim kraljom pazi
 vjeru davno uhićenu;
 i na njega sabljom slazi
 u krstjanskom raspu općenu.
 Pak s izborom od junakâ 325
 ka uzmnoži bojne sprave,
 misli udrin na Poljaka
 i dignut mu krunu s glave.
 Ah, saviše pršeć mlače,
 dobro ti zaboravi 330
 boj poljački, gdi najjače
 tve viteze mrtve ostavi!
 Jeda ne znaš ti po dilu,
 što spovida svudi slava,
 nedobitnu vlas i silu 335
 kraljevića Vladislava?
 Spomeni se i svjedoči -
 sram ostavi pri istini -
 kolik rasap na tve oči
 od vojske ti on učini. 340
 Koliko li kraj Nesterâ,
 mimo ljustvo sve ostalo,
 paša ti je i vezijerâ
 od njegove ruke palo;
 isprid mača kad njegova, 345
 gdi krv rijekom odsvud teče,
 priko ubjenijeh vitezova
 jedva s glavom živ uteče.
 Vito kopje, štit pereni,
 britka sablja, desna ruka 350
 kraljević je prihrabreni
 krstjanskoga svega puka.
 Nu što velim, care Osmane?
 I ti poznaš isti opeta
 da Vladislav zdrži obrane 355
 od krstjanstva svega svijeta.
 Samoga se njega bojiš,
 od samoga njega predaš;
 bez pokoja zato stojiš,
 poklisara čim izgledaš, - 360
 poklisara koga odavna

s mnogim darim ti poslô si,
da u njegova ćaćka slavna
žuđeni ti mir isprosi.

Ali čim car ne pristaje 365
smione misli umnažati,
želja u njemu sved vruća je
poklisar mu da se vrati.

On u sebi sumnji veće
od njegova duga hoda 370
da uzrok drugo biti neće
negli koja huda zgoda.

Tim vapije: »Gdi se dio?
Poljak toli nije daleko!
Ili se je utopio, 375
ili ga je tko posjekô.«

I tako ga toj pristaša,
da misleći u dne i u noći
ne čini ino neg upraša:
»Gde bit može? kad će doći?« 380

Nu još želju kažuć istu,
dokli čuje, ne ima mira,
Kazlaraga u kom mistu
gospođe mu lijepe izbira.

Ki od poludna i od istoči 385
jur budući prošô kraje,
kupeć lipos, od svijeh oči
ka žuđena najdraža je,

iz razlicijeh mjesta ote
množ svijetlijeh djevojčica, 390
od kih svaka cječ lipote
dostojna je bit carica;

ter s mlađahnijem njima doje
na kraj mora najposlije
gdi bi njegda grad od Troje - 395
bi, zašto ga sada nije.

PJEVANJE SEDMO

Pri moru uprav srpskih strana,
u pržinah pusta žala
leži Troja ukopana,
od grčkoga ognja pala;

slavna Troja, ka je svime 5
njegda Istokom gospodila,
a sad ino nije neg ime
nakon sebe ostavila.

Gdi su miri, gdi su dvori?
Nije zlamenja od ničesa: 10
što ognju osta, vrijeme obori
i pohara i poplesa.
Samo jošte nedaleče
Simeonte rijeka sama
s malo vode jedva teče 15
i ona usahla s davnijeg plama;
a polak nje gora Ida
u vidjenju svome zdrži
uspomenu od Parida,
koga oganj Troju sprži. 20
Ah, kud, plahi mlače, poje,
na ki li se put poteži,
kroz gorjenje neka tvoje
u pepelu Troja leži?
O mladosti, bez razloga 25
i razbora, viđ, tko hodi,
na što plahos tvoja mnoga
dovodi ga i navodi!
Biješe danica objavila
jur svanutje dana bijela, 30
i istekla zora mila
s vijencem rusa oko čela,
kad za brodit sinje more
s djevojčicam ke ga slide
Kazlaraga u istok zore 35
na korablju zlatnu uzide.
Jblje otole na sve strane,
da se otok svaki ophodi,
s družijem plavim crnce uzdane,
a on uprav more brodi. 40
Gleda k stranam sjevernime
tijesna mora val nablizu
komu Ele poda ime,
kad na očiju zginu Frizu,
i kojemu još nekada 45
posluh uči Kserse smioni,
vrhu njega bjena kada
môs veliki on nasloni.
Ah, nesvijesna oholasti,
kud se nijesi ti prostrla! 50
Da li scijeniš tvojom vlasti
srdžbe ukrotit mora vrla?
Vrla mora ki gradove
i kraljevstva cijela ždere,
kada skoči na valove 55
i izide iz sve mjere.
Leandro mladac zatravljeni,
gizdav mimo sve ostale,

slideć sve vil zrak ljubljeni
 njegovda plova ove vale; 60
 nu srditi val zaklopi
 njegove oči plahom silom,
 usred puta kad ga utopi
 prikom vlasti i nemilom.

On se molit za slobodu 65
 vjetru i moru tad ne krati,
 da prinese u pohodu
 a utopi ga u zavrati.

Ali ušto molit uze
 gnjevno more, vjete plahe 70
 prolijevajuć grozne suze,
 podirajuć česte uzdahe,
 uzdasi mu vjetar veći
 a suzami more uzrasti;
 tim on, ištuć smrti uteći, 75
 sam ju sreće svojom vlasti.

Iza otoka od Teneda
 crni se aga uto izvaža,
 ki skri grčke plavi i ne da
 da ih trojanska vidi straža. 80

Leno i Lezbo mimohodi
 i upravlja put na Šio,
 ki doskora u slobodi
 sam je sebi gospodio.

Šlje po otocih na sve strane 85
 djevojčice da izbiraju
 s družim plavim crnce uzdane,
 a on brodi željnom kraju.

Na otok slazi, u grad ide;
 plaču matere, oci blijede, 90
 ušto način nač ne vide
 da im djece ne odvede.

Ter slobodu izgubljenju
 naricati svak počinje,
 veleć: »Da li carskom plijenu 95
 rađaćemo mi robinje?

Ah, sve imanje nije li dosta,
 ke se od nas za inih stjeca,
 teža sila da ne posta
 od ke nam se grabe djeca? 100

O žalosti plačna svima!
 Vaj, nevolje gdi su ove:
 svoju istu, jaoh, družima
 djecu rađat za robove;
 i pun vaja i pun smeće 105
 bit usiljen s teške službe
 u porodu im činit veće
 negli u smrti plače i tužbe!

Može li se s huđe zgone
ginut gorom smrti kojom, 110
neg živeći bez slobode
ne bit voljan dušom svojom?

O slobodo slatka i draga,
izvrsno te vik ne ljubi,
ni pozna tvoga blaga 115
tko te ovako ne izgubi!«

Vodi iz plijena turska sila
djevojčica množ izbranu
od kih svaka lijepa i mila
u svijetlu se rodi stanu. 120

Rodjaci ih i rodice,
pune tužbe, plača i vaja,
skubuć vlase, grdeć lice,
do samoga slijede kraja.

Udaraju s teške muke 125
pokraj žala odsvudije,
put korablje, steruć ruke
ka im porode slatke krije.

Srce od smeće i od jada
razabрати njih ne more 130
imaju li im željet sada
blage vjete, mirno more.

Gnjevi i milos sved u sebi
pamet vrte, svijes im vijuju;
što bi htjeli, što li ne bi, 135
da odlučit ne umiju.

Ne ljubovce neg robinje
scijene da će caru biti;
huda misô tim počinje
u srcih se njih buditi. 140

Žele s misli huđe ove
da plah vjetar dme s planina,
da more udre na valove
i da proždre svih pučina.

Ali od želje huđe ovako 145
bježi opeta srce ureda,
i, ako razlog hoće tako,
milos brani, ljubav ne da.

Crni se aga diže iz Šija,
i nalijevo čim se vozi, 150
Samo, Andro, Ikarija
i otoci mu stoje mnozi -

slavni otoci, od kih hvalâ
čte se puna pisma stara,
sad neznana mjesta ostala 155
s malo stada odizgara.

Delo svijetli, otkli svitu
danja i noćna svjetlos usta;

tamni diku glasovitu
 prazan otok, zemlja pusta. 160
 Vrhu mjesta suha i gola
 obilježja crkve nije,
 na zavjete boga Apola
 gdje idaše vas svijet prije;
 neg što na glas prazne jame 165
 iz pustoši k svakom kraju
 zamnivaju, i one same
 odgovore mukle daju.
 Među otocim k lijevoj strani,
 od kih aga množ zamijera, 170
 udalek su raspršani
 Naso, Paro i Čitera -
 Naso, gdi svu crkvu imaše
 njegovda Bako bog veseli;
 Paro, otkle resijaše 175
 carske dvore mramor bijeli;
 Pafo i Gnido jur božici
 od ljeposti posvećeni,
 a u otočnoj jedva slici
 sad neplodni svim kameni; 180
 Čitera, ka od ljubavi
 lijepoj majci ime poda,
 sad sve u grmu i u travi
 stijenje obraslo usred voda.
 Gdje stan pucim bi vrijednime, 185
 tuj sad pastir ovce svraća;
 ah, koliko može vrime
 ke s godištim sve privraća!
 Slidi i obraća crnac veće
 mimo Širo jedra bila, 190
 gdi man kriše ženske odeće
 domišljatom Grku Akila -
 silna Akila, kom svi puci
 ime u slavnu čuše glasu,
 a njegovi sad unuci 195
 zemlju težu, stada pasu.
 Tako sreća svim puziva
 u promjeni vječnijeh doba
 promjenivat svedž uživa
 roba u kralja, kralj u roba. 200
 Jedri hadum i ostaje
 na desnu mu Gora Sveta,
 od starijeh Etos ka je
 bila u davna zvana ljeta.
 Kon Olimpa joľte gleda 205
 Peleo i Osa gdi se izmiće,
 od kojih se pripovijeda
 da u nebo vrh im tiće.

Brda priklona i nizoci
 brijezi su ovo svekoliko, 210
 glasovitu nu pisôci
 uspeše ih na toliko.

U pismijeh uzrastiše
 male ovako stvari u sebi;
 a velike se izgubiše, 215
 er ko će od njih pisat ne bi.

Riječ je kô se bijehu ljudi
 gorostasni jur propeli
 pod oružjem, u požudi
 da bi nebo Jovu oteli. 220

Oni od ovih postaviše
 jednu vrhu druge goru,
 neka uzidu na najviše
 od nebesa strane goru.

Ali Jove, za strt njima 225
 svim nesvijesno ovu misô,
 ognjevitijem treskovima
 oni čas je satarisô.

Na veliko svačije smjenje
 osta u temu izgled tada: 230
 tko visoko prem se penje
 da nizoko sasma pada.

Nu dočime sinje vale
 crnac brodi mora ovega,
 od njegove družbe ostale 235
 sve korablje sretoše ga,
 ke otoke nebrojene
 mora Edžea prošle bijehu
 i jur k njemu put Atene
 vraćahu se u pospjehu. 240

U staroga luku grada,
 koga davnje slave rese,
 š njima svijem združen tada
 Kazlaraga uveze se.

S djevojčicam na kraj side, 245
 i u malo opet danâ
 sve države on obide
 od razlicijeh grčkijeh strana,
 pazeć mjesta oko sebe
 gdi u stara bi vremena 250
 Atene, Argo, Sparta i Tebe
 i Korinto i Mičena.

Sedam slavnih razumnika
 države ove porodiše,
 od kih ufat nije dovika 255
 dohititi znanjem više.

Svako mjesto ovo poda
 još za vječnu diku svoju

množ hrabrenijeh vojevoda,
 nedobitnijeh sved u boju. 260
 Od kriposti stare ostalo
 ni imena sad tu nije:
 s gradovima je znanje palo
 i sva slava ka bi prije.
 O bjeguće sasma vrime! 265
 o nekrepka srećo odveće!
 Koja stvar se pod vašime
 promijeniti silam neće?
 Ah, jesi li ti, o slavna
 grčka zemljo, ona mati 270
 plod čestiti ka odavna
 od razuma dat ne krati?
 Porodi li njegda one
 ti mudrace glasovite
 ki nauke i zakone 275
 ostaviše plemenite?
 Sinovi li tvi se glase
 vitezi oni i junaci
 ki Istok stavit vas poda se
 s malijem vojskam biše jaci? 280
 Ti li si ona puna hvale
 koja cića znanja tvoga
 zvaše puke sve ostale
 bez razbora i razloga?
 Ah, obrati sad se na te 285
 i nevoljno bitje pazi:
 nevjerstvu su starom plate
 sadanji ovi tvi porazi.
 Eto veće nigdje u tebi
 osobita nije vladanja; 290
 sama ostaješ ti pod nebi
 bez oružja i bez znanja.
 Porušena u crnilu
 veći dio ležiš pusta,
 izgubila buduć silu 295
 i od ruka i od usta.
 Sloboda se tva ponizi,
 dobro ti je svako oteto;
 za vrat drži te u verizi
 samosilje tursko kleto. 300
 Ali sva zla ova huda
 koja trpiš sužna tako
 od višnje su pravde osuda
 na živjenje tve opako.
 Nevjerstvom se tvojiem boli 305
 i nariči š njega jade,
 jer pedepsa s neba, koli
 lakše ide, teže páde!

Jezdit crnac ne pristaje
 priko ravne Livadije, 310
 i slijeva mu more ostaje
 od Korinta zvano prije,
 koga kraju nadaleče
 od Priveze vali stoje,
 Zapad i Istok gdje doteče 315
 na pomorske dvakrat boje.

Tuj u doba starijih ljeta
 Markantonija razbi Augusto,
 čim za dobit carstvo od svijeta
 svaki od njih biješe ustô - 320
 Markantonija, ki se obrati
 svôm korabljom i pobježe,
 kad s ognjene odsvud rati
 najvećma se more užeže.

O istočni vojevoda, 325
 ti ne bježa tad neg slidi
 tvoj plam slatki priko voda
 ki nadalek letjet vidi.

Rimskijeh plavi množ moguća
 nije tebe pridobila 330
 nego tvoja pobjeguća
 Kleopatra lijepa i mila.

Pri carici srca tvoga
 svega svijeta carstvo ostavi,
 ter ljubovnik bolji stoga 335
 neg vojevoda ti se objavi.

Na istom mjesti s mnogom vlasti
 skoro vitez љpanski izbrani
 turskom krvi more omasti
 i krstjanstvo sve obrani; 340
 on na moru Turke pobi
 i ima dobit vječne slave,
 a na kopnu ti ih pridobi,
 o prislavni Vladislave.

Nu glas više s bojne zgone 345
 od imena leti tvoga,
 jer on carske vojevode
 a ti razbi cara istoga.

Ali crnac, kô sve prođe
 grčke strane bliže i dalje, 350
 uputi se prešno i dođe
 na ravnine od Farsalje,
 gdí u vremena njegovda stara
 boj veliki oni posta
 od Pompea do Čezara, 355
 svemu svijetu štetan dosta.

Velikoga ovdi Rima
 vijeće i Istok vas ujedno

carstvu od svijeta među njima
 učiniše grlo jedno, 360
 da slobodi rodna grada
 silni Čezar glavu odsiječe,
 ki tu s pucim od Zapada
 na domaći boj isteče.
 Ovdj pobjeni i dobiti 365
 Rimljani oni slavni biše
 ki narode sve na sviti
 i pobiše i dobiše.
 Njih sloboda š njih poginu;
 i to nesklad hudi uzroči, 370
 kad zet svekru, otac sinu
 a brat bratu protiv skoči.
 Njima nijedna vlas pod nebi
 vik ne može doći vrha:
 oni od raspa sami sebi 375
 početak su bili i svrha.
 Tako davnji dub, ki žile
 utvrdi odvik sred planina,
 krepak stoji na sve sile
 plasih vjetâr, zlih godina; 380
 usred njega ali kade
 malahan se crv zavrže,
 podgrize ga i, da pade,
 tegota ista svâ ga vrže.
 Ah, da je proklet tko zameće 385
 u rodnomu nemir gradu
 i domaće vriježi smeće
 u zavadi i neskladu.
 Ali ovako Kazlaraga
 jezdec začu glas pun slave 390
 od uresa lijepa i draga
 Sunčanice prigizdave;
 i kako se biješe ova
 djevojčica svijetla i mila
 sred bijeloga Smederova 395
 plemenito porodila.
 Tim čas ne hteć od umora
 duga puta počinuti,
 priko poljâ, priko gora
 k raškoj zemlji on se uputi, 400
 a poč mnogim crncim čini,
 da iznahode ljepos novu,
 po bosanskoj kraljevini
 i gospostvu hercegovu,
 veleći im da otprije 405
 put država tih ne idu,
 dokli od bližnje Arbanije
 mjesto svako ne obidu.

| | |
|---|-----|
| A on s družbom svoga dvora diže se uprav put Dunava, priko polja, priko gora kud najpreči put poznavâ. | 410 |
| Priko mjestâ, priko selâ mačedonskih uprečiva; zdesna ostaje grad mu Pela, Filipova polja sliva - | 415 |
| Filipa, ki jaram stavi najprije grčkoj jur slobodi, ali većma se on proslavi, što Lesandra sina rodi, | 420 |
| koga oružje i desnica prostriješe se dokraj svita priko grčkijeh svih granica i Istoka pridobita. | |
| Aga i ostala družba svoja na Kosovo dođe paka, glasovito polje od boja gdi ubi Miloš cara opaka. | 425 |
| Ne ustavlja se na Kosovu negli uprav kroz Toplicu svrće k bijelom Smederovu za nač slavnu Sunčanicu, | 430 |
| od ke, igdje put obrati, ču zamjerne i velike od liposti spovijedati jednim glasom sve jezike. | 435 |

PJEVANJE OSMO

| | |
|--|----|
| Ljepota je od naravi dar čestiti, slavno blago, gdi se sabra, skupi i stavi sve što je ugodno, milo i drago. | |
| Od svjetlosti višnje zraka, cvijet od raja pun uresa, dobro u kom su dobra svaka, bistri izgled od nebesa. | 5 |
| Najizvrsnije Božje djelo u kom svijetu raj se otvara, gdi pram sunce, istok čelo, zvijezde su oči, lice zora. | 10 |
| Od radosti i razbluda skup izbrani, skladna mjera, slatka od srca svih požuda, | 15 |

mila od oči svih zamjera.
 Med prislatki, ki tko kuša,
 čemer mu se sladak čini,
 blizu i dalek od svijeh duša
 želja i pokoj drag jedini. 20
 Nu moguća ova lipos
 s svijetlom krvi kad se združi,
 dvakrat veću kaže kripos
 da ju dvori svak i služi;
 u velikoj tere slavi 25
 leti svuda glasovita
 i neznane puke travi
 u najdaljijeh stranah svita.
 O česarska kćeri izbrana,
 u porodu okrunjena, 30
 ti sva vedra, sva sunčana
 s ljepote si i s plemena.
 Rajski ures lica tvoga,
 ki moć izrit nije besjedom,
 Vladislava prije slavnoga 35
 zanije glasom neg pogledom.
 Tim on želeć da bi stekô
 dragu milos prid tvim licom,
 kraljicom te svôm narekô
 i ljubljenom vjerenicom. 40
 Ali dočim nî daleče
 namijenjeni tvojoj sreći,
 iz sjevera ter ti istječe
 sunce bijeli dan noseći,
 tva ljepota rajska prosti, 45
 mala ptica s tanke hvoje
 ako istočnoj tvôj svjetlosti
 iz dubrave pjesni poje.
 Kraljeviću vjereniku
 veće istočni car zavidi 50
 pleme i lipos tvu veliku
 neg svu dobit s ke još blidi:
 steć bo može on na svitu
 izgubljenu slavu u boju,
 nu lipotu plemenitu 55
 ne vik naći kako tvoju.
 Pod zvjezdami tvoga uresa
 nije bilo ni će biti:
 jedno je sunce vrh nebesa,
 jedna je lipos tva na sviti. 60
 Otmanović tim zaludu
 poslô je iskat svuda sebi
 dad caricu naći budu,
 o kraljice, sličnu tebi.
 S tvojjjem dražijem natjecati 65

u svem se ište; ali neće
 u ljubovcah on imati
 neg u oružju bolje sreće.

Sila mu je da izgubi,
 i inako moći nije: 70
 tako u lijepoj sada ljubi
 kako u vrlom boju prije.

Jur je došô Kazlaraga
 k Smederevu bijelu gradu
 za iznaći kćer Ljubdraga, 75
 Sunčanicu lijepu i mladu.

Svijetla je ova djevojčica
 od koljena despotskoga:
 vid žuđeni i zenica
 slijepa starca, ćaćka svoga; 80
 ki se unukâ unuk zove
 Đurđa despota i Jerine,
 od kih ime i sad slove
 niz slovinske pokrajine.

Zasveda su Turci hudi 85
 gospostvo mu staro oteli,
 gosposke se kaže ćudi,
 plemenit se djelim veli.

Prut kraljevski, nekad ki je
 u rukah mu djedim bio, 90
 njemu je sada štap na ki je
 tešku staros naslonio.

Države one gdje nekada
 vlas despotska sterala se,
 kratka mu je sad livada, 95
 vrhu koje stado pase.

Straža mu su psi uzdani,
 krotke ovce puk podložni,
 a pastiri i gorani
 prijatelji najuzmnožniji. 100

Priprosta mu je kućarica
 mramornoga mješte krama,
 a raskošna svim ložnica
 trava uvehla, suha slama.

Šatori su izvezeni 105
 zelenoga dubja kitje;
 jestojska mu je sat medeni,
 voda i mlijeko slatko pitje;
 a od zlata čaše izbrane,
 slatke piće u kih stoje, 110
 ruke bijele i snježane
 milostive kćerce svoje.

Dobri ovako starac traje
 najpokonjih dana dio,
 ki od dvanaes sinova je 115

čestit otac nekad bio.

Ali njemu smrt nemila
kroz namjeru hudu i priku
svih je ubrzo polomila,
da ne osuši lica vîku. 120

Tim je on sada ostô veće
jak opsječen dub u gori
komu vihar s plahe smeće
grane skrši i obori.

Vuk i Đurađ, kih slovijaše 125
glas s istoka do zapada,
s puške ognjene mrtvi ostaše
u podstupu Praga grada.

Gojko i Uroš sred zasjeda 130
od turske su sablje pali,
ki su ognju priko leda
za česara vojevali.

Mikleuša i Stjepana 135
more utopi na pučini,
a dopade smrtna rana
Vlatka od guse u planini.

Glavu izgubi Grgur svoju 140
s prijateljskih zlih privara,
a u rdeljskom stignu boju
smrt Miloša i Lazara.

Janko i Lauš od svih bijehu 145
samo ostali jošte živi
za razgovor i utjehu
ćaćku u teškoj suprotivi;

ki svu ljubav složi i stavi 145
od dvanaes u dva ova,
i kô oči dvije u glavi
i gleda ih i milova.

Ali huda nad sve ine 150
dобрzo mu sreća uzroči
da mu ujedno zrak pogine
i od dva sina i od dvije oči.

Janka ne može uzdržati 155
da se na boj ne uputi;
u bogdanskoj tim ga rati
pogubiše Turci ljuti.

A Lauša u isto vrime 160
srete prika smrt na domu,
ki ćaćkovo zovuć ime
umrije u rukah ćaćku istomu.

Tad toliko plakat uze 165
od dvanaes probjen strila
tužni starac, da ga suze
oslijepiše s grozna cvila;
i svršio još bi u plaču

dni kroz teške nepokoje,
razgovara da ne začu
od jedihne kćerice svoje.

Sunčanica mlada i lijepa,
od ke slovu svud kriposti, 170
svijetlo ufanje ćaćka slijepa
i štapak je u starosti.

Mile unuke on viditi
želi od drage kćerice ove
i u njih opet ponoviti 175
sebe i mrtve sve sinove.

Ali je zaman da itko sada
nje lipotu dvori mnogu,
zašto djevstvo ona mlada
zavjetova višnjem Bogu. 180

Mudri ćaćko s biljeg veće
poznava ovu nje odluku
i, što obljubit kćerica neće
vjerenika, ćuti muku.

Nu u sebi opet sudi 185
da od djetinjstva plaha ishodi
taj nje misô, s koje žudi
da dni tako sama vodi.

Tim neka u njoj od ljubavi
probudi se časna želja, 190
on razlike igre stavi
od radosti i veselja.

Od bugarskih mlados sela
na igre se kupi ove,
i ljuvena i vesela 195
sjediljkam ih milim zove.

Lijepe djevojke i gizdave,
i seljani mladi љ njima
na nje idu, i vrh glave
svak od cvijetja vijenac ima. 200

U tanac se svi hitaju,
svi začinju slatke pjesni
i razlike igre igraju
u pokoju i u ljuvezni.

Vrh livade mlad uz mlada 205
sjedi u cvijetju razlikomu,
i riječ s riječim hitro sklada
na uho šaptom ovi onomu.

Natječu se svi pastiri,
i ukazat svaki uživa 210
da skladnije dipli sviri
i da u slađi glas popiva.

Zatjecat se još ne taže
pastirice najmilije,
ka začinja pjesni draže, 215

ka li vjenčac ljepše vije.
 Sjediljke ove skupio biše
 starac Ljubdrag na svom stanu,
 jeda srce tvrdo odviše
 od sve kćerce one ganu: 220
 ter od mladih, kih ustrili
 slavna lipos nje velika,
 kigodi joj tuj omili
 i obere ga vjerenika.
 Tad kon lijepe Sunčanice 225
 na sjediljke sej ljuvene
 odsvud mlaci i mladice
 skupiše se nebrojene.
 Ona mlada, zasveda je
 mučna u srcu cića toga, 230
 poslušna se kazat haje
 zapovijedim ćaćka svoga.
 Sve najlijepše gube ime
 prid uresom nje uresa
 jak prid suncem istočnime 235
 jasne zvijezde od nebesa.
 Čisti zlatni pram od kosi
 na vjetric je tih rasplela,
 a od razlika cvića nosi
 vjenčac vrhu vedra čela. 240
 U pogledu ljuvenomu
 razbludna joj sja danica,
 a u rajskom licu svomu
 capti trator i ružica.
 Na ustijeh joj od veselja 245
 rumena se rusa smije;
 koprenica snijega bjelja
 bjelje od snijega prsi krije.
 Tako ona milo hodi
 i toliku svjetlos ima 250
 da u jedno vrime izvodi
 tančac stupom, dan očima.
 Pače, cijeneć da je zora
 što su oči nje ljuvene,
 rumena se rusa otvora 255
 i razliko cvijetje zene.
 Bijelim rukam po livadi
 s drugam ga ona brat počinje;
 seljani se dižu mladi:
 kolo okolo njih začinje. 260
 Usred kola od sviralî
 i od diplî na glas mio,
 da zabave sej pohvali,
 začu ovako mlad Radmio:
 »Družbo lijepa i vesela 265

od mlađahnijeh pastirica
 kim sred oči zora bijela
 a sunačce sja sred lica,
 pridružite u ljuvezni
 s našijem vaše skladne glase, 270
 da pojući slatke pjesni
 biće ovo proslavja se!
 Pojmo, pojmo, družbo, draga!
 Bježi mlados, leti vrime;
 od prolitja doba blaga 275
 uživajmo prije zime!
 Ne čekajte svijetla prama
 zlato u srebro da se obrati,
 a bez svitlosti i bez plama
 lijepijeh se oči pogled skrati. 280
 U mlađahna svoja lita
 svaka od vas, lijepe moje,
 grli rados, ljubav hita',
 želje ispunjaj slatke svoje!
 Čestitos je ovo živa, 285
 blaženstva su ovo prava;
 ovako se lijepa uživa
 mlados i nje dika i slava.
 Što se pita, da se ima;
 što se žudi, da se stječe; 290
 što je lijepo blizu očima,
 da i od srca nî daleče;
 da dva mlada jedno žele
 u životu stravljenomu
 i da vode dni vesele 295
 živeć jedan u drugomu.«
 Radmio prista, i tajčas se
 š njim u tanac svi hitaju;
 dva začinju, u sve glase
 skladno ostali otpijevaju. 300
 U šapte se igra obrati,
 kô se u tancu dozačina,
 pak uzeše popijevati
 četir mlada seljanina. 305
 Prvi poče kô nekada
 od hercega od Stjepana
 ugrabi se ljubi mlada,
 ka mu sinu biješe dana;
 i ki je ona jad i smeću
 i ćutila i podnila, 310
 čim na starcu svim mrzeću
 draga je mlaca promijenila;
 i kô paka cića toga
 sin mu se je poturčio,
 i iz gospostva herceg svoga 315

s djecom inom prognan bio.

Zapopijeva drugi opeta
kô Biogradu pomoć poda
prema silam Muhameta
Ugrin Janko vojevoda; 320
i kako se ispod mirâ
grada toga car oholi
ljuto ranjen tad istira
veće mrtav živ negoli.

Kô se iz grada Dubrovnika, 325
kliče tretji, k Zadru uputi
Đurađ despot za na prika
zeta Ugre podignuti;
i od Sibinja kô ban slavni
i ugarska sva gospoda 330
tad ustaše na boj sprawni,
neka mu se pomoć poda;
i kô s vojskom iz Budima
kralj Vladislav sam se otpravi,
ter Murata s neizmernima 335
silam razbi na Muravi.

A četvrti kliknuo biješe
kô ugarske skladne volje
Matijaša kralja uspeše
iz tamnice na pristolje; 340
i kô utruđen kralj hrabreni,
rvuč vojske od Turaka,
na kopju se često odmijeni
od despota Vuka paka.

Bugarkinje jur pristale 345
i pjevanja bijehu draga,
kad smete igre sve ostale
svojim doľbastjem Kazlaraga.

Pokli iska svud po gradu
Smederevu on zaludu 350
Sunčanicu lijepu i mladu
ukazati da mu budu,
brži nego brza strijela
otole se s družbom dijeli,
bivši čuo da se u sela 355
Ljubdrag otac š njom priseli.

Tu je nađe u zabavi
od veselih sjediljaka,
i u pogledu nje objavi
tajčas mu se sunčja zraka. 360

Pače bijelijem danom svanu
crnom agi noćno lice
na ljepotu rajsku izbranu
od sunčane Sunčanice.
Zapažene odsvud vidi 365

u nju jednu svačije oči
 i cvijet sunce gdi ju slidi
 pored suncem od istoči.

Ali crnac kô se ugleda,
 ne zna od straha nitko gdi je: 370
 sjemo tamo svak ureda
 hoće bježat, a ne umije.

Sunčanica i š njom lipa
 družba od straha i od srama
 cvitje iz skuta na tli isipa 375
 ko za zlatnih braše prama.

Poniknute lijepe vile
 zamukle su mramorkome,
 cijeneć da su tako skrile
 same sebe sjenim svôme. 380

Odsvuda su vrhu lica
 vlase od kosa raspustile,
 ali između zlatnijeh žica
 sjahu im većma oči mile.

Hitri hadum svijem objavi 385
 veseo pogled, sliku dragu;
 sprijed na prsi ruku stavi
 i u besjedu kliče blagu:

»Družbo mila, dni čestite
 ki trajete sred dubrave, 390
 uživa'te i slidite
 lijepe igre i zabave!

Nitko ne ima' strah ni čezni,
 er došastje moje neće
 razvrć vaše tance i pjesni 395
 ni donijet vam gorke smeće.

Pače u družbu vašu, ka je
 mnoge sreće, mnoge česti,
 gdi u miru svak dni traje,
 i ja ću, za nač mir, uljesti. 400

Tim, gizdava družbo mlada,
 ovdje gdi ste vi skupljeni,
 ne budi vam mučno sada
 dat zamalo mjesto i meni!«

Kô izreče sej besjede, 405
 gdi sjen velik dub prostira,
 sam bez družbe Turčin sjede
 sred seljana i pastira.

Milostivo na staroga
 Ljubdraga se pak obrati, 410
 tere poče ovako ga
 s tvrdim kletvam uprašati:

»Ah, tako ti Bog s visine
 vratio očima vid žuđeni,
 vrijedni i dobri domaćine, 415

pleme tvoje spovjeđ meni.
 A po carsku slavnu glavu,
 tako ne pô sabljom mojom,
 kad istinu skažeš pravu,
 neć me uvrijedit riječi tvojom. 420
 Stari tvoji tko su bili?
 Rec' slobodno bez ozira:
 jesu li oni gospodili,
 i iz gospostva ko ih istira?«
 Na ovo, u srcu smućen svomu, 425
 kliče starac pun žalosti:
 »Spomenjivat nevoljnomu
 mučno je prednje čestitosti:
 er koljeno plemenito
 od pomoći tomu nije 430
 koga uboštvo vjekovito
 pod teškijem ropstvom krije.
 Nu gospodar taki kada
 zapovijeda blago i milo,
 pod zakletvu ter mi sada 435
 od oči se toj stavilo,
 od ničesa neću predat:
 sve ću kazat, nu, jaoh, bolje
 naricaću neg spovijedat
 od starijih mojih nevolje. 440
 Diže se iskat u svom dvoru
 Lazar, despot od Servije,
 dva junaka po izboru,
 da uda za njih kćeri dvije;
 lijepu i mladu Vukosavu 445
 da Milošu Kobiliću,
 a ponosnu i gizdavu
 Maru Vuku Brankoviću.
 Od Mare se i od Vuka
 slavni despot Đurađ rodi, 450
 vrh raškoga svega puka
 nakon svekra ki gospodi.
 Od Đurđa se i od Jerine
 Mara opet kći rodila,
 cić lipote nje jedine 455
 ku obljudi carska sila;
 nu se od cara bijehu silna
 obljudile većma tada
 plodne strane, mjesta obilna
 gdi s Jerinom despot vlada. 460
 On na dvore kô njegove
 za caricu im kćer odvede,
 posla im konje po sinove
 i primami ih da ga slijede.
 Podiže se pak da stječe 465

pod oružjem njih države,
 i jedva despot živ uteče
 ispid sablje sve krvave;
 a Jerina, iz bijeloga
 Smedereva izagnana, 470
 za nać Đurđa vojna svoga
 put ugarskijeh poće strana.
 Ovake mu pak da glase,
 u Budimu kad ga sreće:
 Trgaj, trgaj sijede vlase, 475
 tužni starće, s hude štete!
 Gospostvo ote i isposijeca
 tvoje vojske car ognjeni;
 Grgur, Stjepan, naša djeca,
 robovi su oslijepjeni. 480
 Čuj ke mi su sinci mili
 po jednomu sad glasniku
 plaćnoj majci poručili
 trudne glase, zgodu priku;
 Srce će se tve napola 485
 rascijepati, majko tužna:
 tva dva sinka, dva sokola,
 dva slijepca su i dva sužna.
 Ti po svakoj svijeta strani
 gledaj, majko, na dan bio: 490
 nami se je zrak sunćani
 mlaćahnijem ugrabio.
 Razlog bijeće mi dvojica
 da smo šćapak ćaćku i tebi:
 s ćaćkom starcom ti starica 495
 da nas vodiš sad je trijebi.
 Ali slijšaj svu nezgodu
 i naš teški jad nemili:
 s očima smo i slobodu
 slatku i dragu izgubili. 500
 Carica nas, majko draga,
 sestra naša, kćerca tvoja,
 prid Muratom ne pomaga,
 komu ljubi bit dostoja;
 paće i ona, vajmeh, ista, 505
 da nam kuću iskorijepi,
 vrlom caru na svjet prista:
 zajedno nas š njim oslijepi!
 Ni joj ganu srce tada
 tvrće od stijene, vrlje od zviru, 510
 ljubav od dva braca mlada
 huću misô da ne tiri.
 Zato, ako taj put slidiš
 ti da, lijepe sve gospoje
 u Budimu kad razvidiš, 515

dvije nevjeste nađeš tvoje;
 kada budeš, majko, tamo
 među ugarskijem gospojami,
 tužna majko, smisli samo
 ke ćeš hvale podat nami! 520
 Jeda rićeš: »Imam živa
 ja dva sina, dva junaka,
 u kih stoji i pribiva
 moga srca rados svaka?
 Dva sina imam - moć ćeš rijeti - 525
 nu dva slipca, nu dva roba:
 oteše mi ih Turci kleti
 i sada mi ih drže oba.«
 S nesrećnoga segaj glasa
 ki mu poda plačna ljubi 530
 starac despot pun poraza
 smrtno ublijeđe, riječ izgubi.
 U žalosti i u bolesti
 stanovit se omramori,
 ali kô se pak rasvijesti, 535
 jedva ovako progovori:
 »Otkada smo izgubili
 sva ina dobra mi na sviti,
 nastojmo se turskoj sili
 sužni u staros ne učiniti! 540
 Verna drugo, sa mnom hodi
 put slavnoga Dubrovnika,
 gdi se gostu u slobodi
 drži vjera svim velika!«
 Ali Murat buduć slišô 545
 Đurađ despot sa svim blagom
 u Dubrovnik da je otišô
 slobodom se štiti dragom,
 prešno otpravi poklisare
 k Dubrovniku svijetlu gradu, 550
 knezu i vijeću šljući dare,
 da mu u ruke Đurđa dadu;
 ili inako on zaprijeti
 u krvavu ljutu boju
 da će na njih grad podrijeti 555
 carsku ognjenu sablju svoju.
 Nu Dubrovnik, sred pokoja
 ki od slobode krunu steče,
 s mita od zlata, s prijetnje od boja
 od vjere se ne poreče; 560
 tako da isti car oholi
 čudeći se tada kliče:
 »Cječ tve vjere krepke toli
 vik ćeš živjet, Dubrovniče!«
 I tako se prem dogodi! 565

još Dubrovnik s davnjom krunom
 stoji cječ vjere u slobodi
 među Lavom i Drokunom.

Ah, da bi uvijek jakno sade
 živio miran i slobodan, 570
 Dubrovniče bijeli grade,
 slavan svijetu, nebu ugodan!
 Krune ugarske veći dio,
 svu bosansku kraljevinu
 i, gdi je herceg gospodio, 575
 vlas poda se turska ukinu;
 još sred usta ljuta Zmaja
 i nokata bijesna Lava
 oko tebe s oba kraja
 slovinska je sva država. 580
 Robovi su tvoji susjedi,
 teške sile svim gospode;
 tve vladanje samo sjedi
 na pristolju od slobode.

U slobodnu gradu ovomu 585
 od zetovih tako ruka
 sačuva se despot, komu
 ja sam unuk od unukâ;
 i od našega svega traga
 ne nahodi nitko se ini 590
 razni ova kćerca draga,
 ka je razgovor moj jedini«.

Kô ču ovo crnac, skide
 zlatnu mahramu iza pasa,
 Sunčanici ter otide 595
 i u način ju blag prikaza,
 veleć: »Tva je sreća sada
 i velika i čestita:
 istočnom si caru lada,
 o djevojko plemenita!« 600
 Sunčanica tada svrnu
 oči od srama i poniknu,
 a svu ostalu družbu crnu
 crni hadum k sebi viknu.

Nu š njim ne hteć da se dili 605
 djevojčica časna i lijepa,
 ugrabi ju on po sili
 ispid skuta ćaćka slijepa.

Otet bi se mlada uzela
 strašnom crncu ki ju hvata 610
 golubica jakno bijela
 crnom orlu iz nokata.

Ali Ljubdrag, u sljepilu
 tužni starac nad sve ine,
 čuvši grabit kćercu milu 615

uhiti se za sjedine,
 i ne ufajuč da ju obrani,
 zaupi u glas pun žalosti:
 »Na ovo li me, jaoh, dohrani,
 teška i trudna mâ starosti? 620
 Da li dosta, srećo huda,
 djedinstvo otet me ne bi ti,
 i od despota slavnih svuda
 pastirim nas učiniti,
 i ljubljenim sinovima, 625
 ki biše oči mojih zenice,
 da moj život spravljat ima
 i kolijepke i grobnice?
 Ti me sada sasma ovako
 slijepa starca još pokosi, 630
 čim se moje dobro svako,
 mâ jedihna kćerca odnosi.
 O mâ kćerce! - Nije je, nije! -
 Sunčanico, kćerce mlada,
 tvoj sunčani ures gdi je? 635
 Jaoh, tko mi te grabi sada?
 Ozovi se, kćerce mila!
 Viđ koja me boles cijepa!
 Ah, komu si ostavila
 ćaćka tvoga stara i slijepa? 640
 Za ovo li, smrti prijeka,
 gluha mi se vazda kaza,
 mâ nesrećna staros neka
 mre s huđega sved poraza?
 Moja slijepa staros ova 645
 ka mi u licu smrt svjedoči,
 bez gospostva, bez sinova
 i bez drazijeh, vajmeh, oči,
 i bez tebe, slatko ufanje,
 kćerce mila, u koj meni 650
 i sinovi su i vladanje
 i od oči vid žuđeni!«
 Starac Ljubdrag tuži ovako:
 ali što mu toj pomaga?
 S kćercom mu se veće odmakô 655
 podaleko crni aga.
 Sunčanica sprva od straha
 učini se mrazna stijena,
 blijeda, nijema, bez uzdaha,
 iščeznuta, zapanjena. 660
 Pram razvezan u slobodi
 lice plačno obletiva;
 nosi se ona, a ne vodi,
 veće mrtva nego živa.
 Nu kô malo razabra se 665

ter pogleda, tere vidi
 strašne i grde crnce uza se,
 opet vene, čezne, blidi.
 Gorka je boles opet smeta,
 opet zavrć riječ ne može; 670
 priuze teški strah ju opeta
 i opet se prinemože.
 Ali kô se njoj zatime
 pobjeguća duša vrati,
 kliče glasom žalosnime 675
 u ovi način naricati:
 »Gdje sam, tužna? Ah jaoh, koja
 ugrabi me ovo sila?
 O žalosna majko moja,
 na što me si porodila? 680
 Od koga sam, jaoh, vođena?
 Robinjica gdi ću mlada,
 nemilosno zaplijenjena
 u ćaćkovu skutu sada?
 Sinoćka sam omrknula 685
 ja u ćaćka kći jedina,
 a jutros sam osvanula
 u crnoga Arapina.
 Komu, ćaćko mili, komu
 jedihna te kćerca ostavi 690
 ka je životu trudnu tvomu
 sveđ nosila pokoj pravi?
 Ah, čijeme ćeš jade i smeće
 teške tvoje samiriti?
 Ko li ti će uzdan veće 695
 slijepu u staros štapak biti?
 Silnu caru od Istoka
 mlađahna se vodim sužna
 i, što je huđe, s toga uzroka
 časti môm se bojim tužna, 700
 dragom časti, ku odavna
 ja prikazah Višnjem goru
 i za ku sam podnijet spravna
 svaku muku, smrt najgoru.
 Ali ako me ti oteti 705
 nijesi jaki, ćaćko mili,
 ni imaš silâ za oprijeti
 mogućoj se turskoj sili,
 dođi, dođi, na smiljenje
 jeda ganeš skup oholi, 710
 tere tvoj plač i cviljenje
 za mene se tužnu umoli.
 Jeda za otkup me mladosti
 mješte zlata u ke vrime
 od nesrećne tve starosti 715

grozne suze Turci prime;
 jeda kako oči slijepe,
 jaoh, i stare tve sjedine
 iz njih srca iskorijepe
 nemilosti i vrline. 720

Ali nigdje nije nikoga
 ko bi mene pomoć htio!
 Čaćko, ufanje srca moga,
 i ti li me si ostavio?«

Htijaše slidit plač svoj ljuti 725
 Sunčanica još naprijeda,
 kad se oštri crnac smuti
 srčno na nju ter pogleda,
 »O djevojko, vapeć, mlada,
 dosta si se plakat čula; 730
 ah, umukni veće sada,
 kamenito zamuknula!«

Ali dočim pute slidi
 k Carigradu on najpreče,
 eto se ulak jedan vidi 735
 gdi uprav njega tijekom teče.

Ovi, potom prida nj doje,
 lis mu carski prikaživa;
 on ga prima i vrh svoje
 glave stavlja, pak celiva. 740

Mlad car, trpeć mučno odviše,
 od istočnijeh sprava sknjenje,
 agi u tom listu biše
 otkrio srca svoga htjenje.

Pisaše mu da put strane 745
 carigradske naglo grede
 i da veće izabrane
 djevojčice sve dovede;
 veljaše mu još da svudi
 Sokolicu pošlje iskati 750
 i da joj skaže kô car žudi
 da ga u Istok i ona prati.

Biješe lijepe zatočnice
 mladi se Osman uželio,
 ke ga zani drago lice 755
 a ustrili pogled mio.

Uzô bi opet nagledati
 rajskoga se nje uresa
 i očî svijetlijeh u kih sjati
 sunce vidi se od nebesa. 760

Pače on puta ne umije
 naći u Istok kim će poći,
 dokli Istočno Sunce prije
 ne isteče svojoj noći.

Ali ova misô svoja 765

neće družim da se objavi,
krijuć željom ljuta boja
slatku želju od ljubavi.

Nu se hitri hadum stavlja,
i jednoga crnca uzdana 770

po bojnici lijepu otpravlja
put poljačkih ravnih strana,

buduć imô glase tada
da još po toj kraljevini,
za osvetit cara mlada, 775
s drugami ona rasap čini.

PJEVANJE DEVETO

Velika se, o Ljubavi,
vlas ognjenih tvojijeh strijela
u pogledu lijepom slavi
oka draga i vesela;

ali vele veća i jača 5
u kraljevskom srcu biva
čas ka strijele tve potlača
i sve sile pridobiva.

Nije čudo cića toga
Sokolica svijetla i mila 10
cara Osmana ljubljenoga
da je slidit ostavila.

Trudno mladoj bi podnijeti,
i smetena tim se reče,
za kim željno srce leti, 15
da i stupaj hro ne teče.

Biješe nemir najžestočiji,
ki stravljena dikla očuti,
dalek sunca dražijeh oči
tamnom noći zamrknuti. 20

Ali, ohola i moguća,
iz krvave mrzi ju rati
s Turcima se pobjeguća
prid Poljacima ukazati.

Tim otkada lanjsko lito 25
mlad kraljević razbi cara,
s drugami ona strelovito
preko leškijeh strana udara,

leteć mnokrat sred potjera
sjemo tamo po prostoru 30
od Odera do Nepera
i s Nesteru k Nijemskom moru.

Čim bojnica tako izbrana
 veće puta tijekom minu
 plineć, paleć sa svijeh strana 35
 svu poljačku kraljevinu,
 u slobodi smiona odviše
 doć se usudi najposlije
 u dubravu gustu više
 grada od tvrde Varšovije. 40
 Biješe u svrsi kolovoza
 jur počela jesen plodna,
 kad zadaždje s groznijeh loza
 rujna i zlatna pića ugodna.
 Pram osvanu dan čestiti, 45
 koga vječna biće slava,
 dan veseli od dobiti
 kraljevića Vladislava,
 u ki bez broja i bez kraja
 vojsku on razbi i zatjera 50
 Istočnoga ljuta Zmaja
 lansko ljeto kraj Nestera.
 K poljskom kralju na dan ovi
 skupiše se sred Varšova
 sve vojevode, svi knezovi 55
 i staroste od gradova.
 Tere pokli tuj u mnogu
 bogoljupstvu u sve glase
 najprije hvalu višnjem Bogu
 u prisvetoj crkvi dalje, 60
 u razlike svak načine
 sa svom se opet moći stavi
 da spomena nad sve ine
 srećnoga se dana slavi.
 Mlad kraljević i po izboru 65
 š njim gospoda ina tada
 podranili bijehu u zoru
 lov loviti izvan grada.
 On razlike tireć zvijeri
 hoće ukazat svim očito 70
 kako s vojskom cara tjeri
 u dan isti prednje lito.
 Pod bogatim odjećami
 od crljena sja grimiza,
 gdi se biser i drag kami 75
 vrh pošvena zlata izniza;
 na pasu mu je mać zlaćeni,
 vrh glave mu trepti perje,
 a pod njime konj ognjeni
 lakši, brži neg sjever je. 80
 Taki je vidjet bog sunčani
 i u oružju i u obrazu,

kad zvijeri iskat i on podrani
 po nebeskom svijetlom pasu.

Brat Kazimir, toprv komu 85
 lice zlatni mah celiva,
 i on na konju ognjenomu
 zlatno odjeven uza nj siva.

U Istoku od mladosti
 zora od slave još mu istječe, 90
 a od hrabrenstva i od liposti
 stere zrake nadaleče.

Stjepan, mlađi brat, už njega
 kaže istakmit djelim ime;
 brži od plama, bjelji od snijega 95
 igra urešen konj pod njime.

Jezde i svitla bratja ina
 kon slavnoga Vladislava,
 i od oružja i od haljina
 zamjerna je svijem naprava. 100

Lijepi i mladi kraljevići
 na njegovih zracih sjaju,
 jakno sivi sokolići
 kad se u sunce zagledaju.

Vojevode, knezi i pani 105
 prid njim redom jezde u daci,
 odjeveni i oružani
 plemenito svikolici.

Plemenita družba ova
 s dobitnikom turskijeh sila 110
 na odlučena mjesta od lova
 ovako se uputila;

a varšovske lijepe i mlade
 sve gospoje pune dike
 izišle su vrh livade 115
 pokraj bistre Visle rike.

Tih se tančac među njimi
 tuj zameće u ljuvezni,
 u kom glasim medenimi
 kliknuše ove slatke pjesni: 120

»O čestiti, o hrabreni
 kraljeviću Vladislave,
 svak je veseo u spomeni
 nedobitne tvoje slave!

Ti, o sivi naš sokole, 125
 u mlađahna tvoja ljeta
 potlačio si Turke ohole
 i dobio cara kleta.

S tebe obranu svu primila
 kraljevina je naša svudi; 130
 s tebe opet se razgojila
 u pokoju ki svak žudi.

Svud težaku zemlja blaga
s tebe obilne vraća plode;
s tebe optječe mjesta draga 135
med iz dubja, mlijeko iz vode.

S tebe veseo krotka stada
pod svirôku pastir pase;
s tebe putnik miran sada
grede pojuć u sve glase. 140

Konj - koji se bijesan jaha
s napuhanijem nozdram prije:
rža, pjeni, oganj paha,
vihar vidjet bi svudije -

 blag i krotak zelen milu 145
na livadah sad uživa,
tere bojnu ljutu silu
na ljuvenoj promjeniva.

Skladni puci, mirna sela,
travna polja, doba ugodna, 150
rojne pčele, stada cijela,
žitne njive, dubja plodna.

Razvedren je svak u licu;
glasi ti ovo svi govore:
Veće lijepu vjericu 155
na čačkove vodi dvore!

Kraljeviću, sve je pravno!
Ne skni veće pir veseli;
u unucijeh ime slavno
ponoviti naš kralj želi! 160

Novim zracim čin' da optječu
ova naša mjesta i dalje,
i rađaju se i istječu
sunci od sunac, kralji od kraljâ.«

Ušto na čas dana blaga 165
tanac vode sej gospoje
i ovako se pjesan draga
Vladislavu slavnom poje,

 eto smiona Sokolica
iz dubrave guste izide 170
s dvanaes bojnijeh djevojčica
ke ju svudi slidom slide.

Jak lavica usred gora
kad pritisne glad ju ljuti,
na sve strane uši otvora 175
oslušujuć kud se puti;

 ako iz dubrav gustijeh kada
pastirske ona dipli čuje,
sudeć da tu pasu stada,
veseli se i raduje, 180

 i misleći da brzo ima
na volju se nasititi,

k onoj strani put uzima,
 leteć u tijek strjeloviti;
 zatočnica tako je ohola 185
 na začinke slatke i mile
 kim se bijehu posred kola
 lijepe gospođe oglasile;
 vapije: »Evo plemenite
 sreće, evo lijepa plijena! 190
 Tec'te o drage me, tecite
 na bogatstva neizrečena!
 Slijed' me svaka, svaka osveti
 sebe, cara, tursku vjeru,
 spomenujuć u pameti 195
 lanjsku dobit i potjeru!«
 Dobro ovoga ne doreče
 Mogorkinja dikla vrla,
 a tište se i zateče
 na brzomu konju hrla. 200
 Lete za njom, a ne teku,
 i nje druge nagle i hitre,
 i plijen željni da prije steku,
 brzim konjim stižu vitre,
 ter u način poplavice, 205
 ka s obilnijeh voda rijekom
 plaho se oreć niz litice
 sve što sreta nosi tijekom,
 jedna jednu sprijed desnicom
 za snježane prsi hvata; 210
 druga drugu nica licom
 stere konju priko vrata;
 njeka za pram rudi od kosi
 a za ruha njeka sviona,
 za ruku onu ova nosi, 215
 za pas zlatni ovu ona.
 Priko noćne tako tmine
 sred divljači vuku prike
 vukovi ovce u načine
 nemilosne i razlike. 220
 Bojne dikle brže od strijele
 tekuć poljem u pospjehu
 s dražijem plijenom sve vesele
 odmakle se dalek bijehu,
 kad gospođe ugrabljene, 225
 budući se osvijestile,
 svu u glase sjedinjene
 tuže, ciče, plaču, cvile.
 Njeka ćaćka draga svoga,
 njeka bratju milu a nika 230
 uzdišući ljubljenoga
 zove u pomoć vjerenika.

Još slobode slatke cića
ne pristaju sa svom moći
vapit slavna kraljevića 235
da ih otet bude doći.

Ali se od njih svijeh zamani
cići, plače i tuguje,
u zaklonoj ako strani
nije nikoga da ih čuje. 240

Grm ih spleten, dubje često
gustim gajom još opstrije,
pače kitnim hvojam mjesto
nebesom ih istim krije.

Ukraj gaja gusta toli 245
dubrava se jedna otkriva:
brza ju rijeka grli doli,
a tih vjetric zgar celiva.

Rudi jasen, brijes široki, 250
bor zeleni, joha bijela,
divja lijeska, drijen žestoki,
kitni javor, vita jela

i česvina od sto vijeka
i hras davnji tuj se ustara,
ni im je nigda sila prijeka 255
naudit mogla od vjetara.

Proz dubje ovo hrlo stado
od razlicijeh trka zvjeri,
a po granah leteć rado
jato od ptica sved žuberi. 260

Bistra rijeka s veće trakâ
u dubravu gustu ulazi,
od sunčanih ka ju zraka
čestim kitjem čuva i pazi.

Ali sve se vode staju 265
i jezero sred nje čine,
ljetne danke u kom traju
lijepo vile od planine.

Družba istočnijeh zatočnica
slidi smiona i slobodna 270
gdi ju glasom od vjetrica
dubrava ova zove ugodna.

S druga tijeka svaka trudna
znoj na svijetlom licu utira,
i od vrućine od poludna 275
jaše u dubje polak vira.

Sokolica prihrabrena
prid njima se nagla puti
i u dubja ih skut zelena
klikne ovako počinuti: 280

»Eto je pastir svratio stada
u podgorje na plandište;

svak pod dubjem sred livada
pri kladencih vjetric ište. 285
Zato i mi, druge mile,
čim sunce odzgar pripeklo je,
hod'mo gdi sjen dubja dile
za trudima nać pokoje!
Uživajmo slatke hlade
gdje nas zove draga sjenca, 290
a konji nam vrh livade
neka pasu kod kladenca.
A ti, ki si toli svijetô
u junaćtvu, Vladislave,
hodi otima' robje oteto: 295
čekamo te sred dubrave.
Ne straši nas tva desnica!
Cijele vojske s tobom vodi:
s dvanaes samijeh djevojčica
ja te čekam u slobodi. 300
Od prijekora i od sramote
po svijetu ti glas će otiti
ispod grada da ti se ote
cvijet gospojâ plemeniti,
i da iz ruka dvanaes žena 305
ne mož opet ti ga steći,
ti ki u slavi od imena
letiš junak sad najveći.
Ah, ne trpi da su vrijedne
na tvôj kući, u tvom mjesti 310
djevojčice mlade jedne
dan od tvojijeh slava smesti!
Ali u tebi srca nije
na polje izit nam protiva -
da vlas ženska ne dobije 315
tko prije care pridobiva.
Uto, druge moje izbrane,
ne bojte se od potjera.
Odsjedimo konje vrane,
počnimo kon jezera.« 320
Dikla ohola i smiona
u ovi način vika i prijeti,
veseleć se da sama ona
s drugam svojijem cara osveti.
Bojnice se sve poteže 325
i s robinjam s konjâ skaću;
svaka svoju nase veže,
sve ujedno one plaću.
Mlađahnijem, da ne uteku,
žestocijem uvitima 330
pri oštrijeh duba hreku
snježana se put prižima.

Ponosite i zlosrde
 od Istoka vrle dikle
 ovako se sprva tvrde 335
 među sobom, pak su klikle:
 »Pokli sumnjit nije sada
 da nas ovdí tko sastane,
 o viteška družbo mlada,
 stav'mo oružje teško s strane, 340
 ter po ovoj bistroj vodi,
 čim sve praži sunčja zraka,
 plovaj, plovaj u slobodi
 igre mile tvoreć svaka!«
 Rasladiti trude od boja 345
 ušto ovako mlade žele,
 od ljuvenijeh perivoja
 otkrivaju lijere bijele.
 Nije mjesta, strane nije
 najmilije i najdraže, 350
 ku zavidno ruho krije,
 da se naga sad ne kaže.
 Sve bjeloće da prid oči
 izberu se i sjedine:
 drobni biser od Istoči, 355
 jasno srebro, snijeg s planine,
 kon bjeloće mile i drage
 bojnijeh diklic tamne ostaju,
 ke u bistrih vodah nage
 jakno zvijezde trepte i sjaju. 360
 Na zamjernu na jedinu
 njih bjeloću svijetlu izbranu
 bistri jezer ončas sinu,
 živim ognjem voda planu;
 ozelenje kraj u travi, 365
 trava u cvitju osta okoli,
 bližnje dubje po dubravi
 grane u vodu skloni doli.
 Sa svijem vodam odsvud rijeka
 zaletje se u tijek hrli, 370
 s travom, s cvijetjem, s dubjem neka
 celiva ih ona i grli.
 Njeka je rudi pram vrh čela
 u oblak zlatan pokupila,
 njeka niz bio vrat rasplela 375
 i vrh voda njim zdaždila.
 Nu kći kralja od Mogora
 ljepša i svjetlja svih se ukaza:
 njoj iz bijelijeh prsi zora,
 sunce istječe iz obraza. 380
 Bjelja je vidjet ona vele
 s drugam plovuć sred jezera

negli od mora vile bijele
i od spijevôca kufa pera.
Čim nje vlažni pram od kosi 385
tiho prši s hlatka blaga,
iz zlata joj biser rosi
po cvjeticu lica draga.
Ovaka se nješta objavi
i božica svijetla od lova 390
i po jezeru u dubravi
naga ovako s drugam plova.
Ovaka se i ljuvena
lijepa mati ukazala,
iz snježanih kada pjena 395
sred morskijeh se rodi vala.
Ali ohole dikle lijepe
čas ne mogu stat bez rati,
i u zabavah slacijeh hlepe
bojnice se ukazati. 400
Š jedne strane šes ustaju,
s druge opeta šes protiva:
sve se vodam oružaju;
zatjecat se svaka uživa.
Jedna suproč drugoj plove, 405
jedna drugoj prijeti smeću;
sada one, sada ove
vodu uzimlju, biser meću.
Čim bojnice lijepe i nage
čine ovake igre u vodi, 410
tere svaka varke drage
i hitrine iznahodi,
eto od trublja i od vapajâ
zamnje okolo sva dubrava;
lovci ju kruže sa svijeh kraja 415
kraljevića Vladislava.
Njeki u ruci harbu nosi,
kopje vito njeki ima;
s ognjenim su puškam mnozi,
mnozi s lucim napetima. 420
Oni vode brze hrte,
lovne jastrebe ovi drže;
tražeć vižli svud se vrte,
psi ini laju, konji rže.
Mlad kraljević biješe otprije 425
opkružio polja cijela;
soko mu se sivi vije
vrh svijetloga vedra čela.
Ptica ohola sred visine
plemenita jata tjera, 430
a na vrste manje ine
mrzi trudit brza pera.

Stiže tko se ne priklonja,
 za priklonim letjet neće;
 nu što udara, sve prid konja 435
 Vladislavu slavnom meće,
 kô tim veleć: »Toli mnoge
 nije ni jake sile od svita
 koja ovako prid tve noge
 pasti neće pridobita.« 440
 Razlicijeh stada zviri
 odsvud skaču zatjerana;
 od lovaca družba ih tiri
 i u krug zbija sa svih strana.
 Bježi bez traga i bez puta 445
 hitra kuna, zec pun straha,
 vepar, kaplan, ris, košuta,
 jeljen brzi, srna plaha.
 Lovcim dubrava uokolo
 i oružjem sva se optjeće; 450
 krotko zvjerenje i oholo
 zbjeno u jatu jednom teče.
 Nu kraljević, kô zamjeri
 što dubrava krijaše ova,
 viknu: »O družbo pust'te zvijeri! 455
 srećnijega nam evo lova!«
 Sokolica svrće oči
 otkud buka strašna ishodi,
 i kô pozna što ju uzroči,
 i kô vidje što se zgodi, 460
 vapije drugam: »Prešno svaka
 na oružja, na obrane!
 neprijateljska množ nas jaka
 optekla je s svake strane.«
 I uto iz voda hrlo iskače, 465
 i uzam ruha na se meće;
 samom sabljom među mače
 usrnuti spravna je veće.
 Vremena bo ni čas nije
 da oklopjem prsi opaše, 470
 da kacigom čelo skrije,
 da na brza konja uzjaše.
 Nu nje druge brze toli
 u izišastvu bit ne mogu
 da ih vlas brža ne okoli 475
 neprijateljskom u nalogu.
 Što da učinit mogu nage?
 Pridobita je svaka sama,
 ne od protivne sile i snage
 nu od istoga svoga srama. 480
 Nijedna oružja ne popada
 ni u drugo trati silâ

negli u odjeću jeda mlada
naga bi se zaštitila.

Tako lovice u lovu se 485
uloviše pri lovini;
pače gusa usred guse
inih plijeneć plijen se čini.

Tako i jato bijelo u vodi 490
od snježanijeh kufa plove
i igre nove iznahodi
pod žubere slatke i nove;
nu ako upazi orla siva
gdi na nj leti iz visina,
sklapa krila, glavu skriva, 495
ne igra veće ni začina.

Kraljević se blag odveće
s uhićenijem diklam kaže:
kô one inih, on njih neće
vezat, samo im stavlja straže. 500

Sokolica nu viteška
ne gubi se, što sama osta:
u desnici sablja teška
za cijelu joj je vojsku dosta;
pače drúge nje videći 505
da su u ropstvo veće upale,
skače gdi je skup najveći
neprijateljske od navale.

Jakno tigre, zvijer srdita,
iz planinske kadno spine 510
lovac skupi i pohita
porode joj drage i mile,
pune bijesa i čemera
u plahom se krši tijeku,
i zlotvora dočim tjera, 515
reži u ognju strašnu i prijeku;
tako puna srčbe ognjene
i ohola bojnica je,
čim u plijenu zaplijenjene
oslobodit drúge haje. 520

Među oružja, među konje
ne teče ona nego leti,
tere smrtne i pokonje
raspe lovcem vika i prijeti.

Naprijed, nazad, zdesna, slijeva 525
grad udarâc smrtnijeh valja,
daž od leške krvi lijeva
topeć mjesta bližnja i dalja.

Lomi, krši, tre, potlača,
bije, siječe, pleše i meće; 530
sto desnica i sto mača
da ima, mogla ne bi veće.

Leha i Kraka ubi ujedno:
 mačem prođe oba hrlo;
 a nemilo i neredno 535
 Vitoslavu prikla grlo.
 Priko pasa Đurđa udara
 i rasijsca u dva dijela,
 a odnese u Gašpara 540
 vrh od glave vas do čela.
 Stuče Ostoji bôčom glavu
 i moždani sve mu proli;
 on vas streptje i u krvavu
 blatu pade na tle doli.
 Još Biserko, dijete mlado 545
 ružom lice komu zene
 a veselo sjaju i rado
 oči lijepe i ljuvene,
 u plahoći bez ozira 550
 na bojnicu čim nasrće,
 ispod sablje britka umira
 ku ona plaho na nj obrće.
 Ali jedna zatočnica
 što da more proć tisući,
 budi zmija krilatica 555
 i ognjeni zmaj gorući?
 Oko nje su sjedinili
 Poljaci se svi u buci
 i sto mača izvadili
 suproč jednoj samoj ruci. 560
 Smiona dikla ne ima straha,
 ali čijem ih bije i tuče,
 iznenatke sred zamaha
 viteška joj sablja puče. 565
 Ne ustavlja se, bôčom lupa
 i u zlotvorskoj grezne krvi;
 nu od leškoga svakčas skupa
 odsvud mnoštvo veće vrvi.
 Tada u smrtnoj čim pogubi
 kraljević ju slavni gleda, 570
 prije neg život mlada izgubi
 skače s konjem sam naprijeda;
 rastiskuje i uklanja
 sve viteze svoje s strane
 i da ju ničiji mač ne ranja, 575
 njegovim joj čini obrane.
 Nije hrabrenom Vladislavu
 vik u srcu svom podnijeti
 lijepu bojnicu i gizdavu
 da neredno vidi umrijeti; 580
 spomenuje nje jedina
 i zamjerna bojna dila,

sred bogdanskih kad ravnina
u pomoć je caru bila.

A i toliko ona je lijepa 585
i u rasrdžbi i u gnjivu,
da pogledom stijenje cijepa
i u ognju zgara živu.

Ni kraljević vik bi uteći
od nje dražijeh oči mnogô, 590
da ne ustruča ozir veći
sad željenje svoje mnogo.

Krepku on misô ima ovu,
da u nijedno viku doba
vitezu se Jezusovu 595
željet Turkînj ne podoba;
a i ures drag sunčani
od sve lijepo vjerenice,
ki u srcu gleda i hrani,
ne da mu ino željet lice. 600

Sokolica ali, veće
videć ino da ne more
i da iz one ima smeće
rasutje izit nje najgore,
za nikako ne upasti 605
u poljačke živa ruke,
smiona grdi bez pripasti
ognje, mače, strile i luke.

Pri slobodi smrt ne haje,
tiska i nazad lako uzmiče; 610
a i kraljević ne pristaje
vikat nitko da 'u ne tiče.

Nu nije puta već naprida:
vojska je prid njom, za njom rika.
Što će? gdi će? Da se prida. 615
Vladislav joj slavni vika.

Bojnica se netrpeća
sva plam živi na ovo stvara;
riječ joj izrit ne da smeća,
rukom samo odgovara. 620

Ali se oprijet zaman sili;
na nju jednu svak se puti:
predat joj se trijebi ili
sasma ludo poginuti.

Tim stegnuta s tih nezgoda 625
u rijeku se meće doli;
štraplje uzgori plaha voda,
kraj zamniva vas okoli.

Na vrh ona iz dna iskače,
i na izmjenu ruke od lira 630
sve što može brže i jače
pruža dilje i prostira.

Plove jakno laka riba,
 i, gdi s druge strane pazi
 da se od rijeke kraj prigiba, 635
 slijedi i nadvor hrla izlazi.

Kraljević se slavni čudi
 nedobitno pazeć sminje
 i slobodu mnogu sudi
 od hrabrene Mogorkinje. 640

Tim sred skupa svih junaka
 sprva ju diči, hvali i slavi,
 za podoban dar joj paka
 uhićene druge otpravi.

Bojne konje, svijetla oklopja 645
 i ostalo sve što ote;
 štite, strile, luke, kopja
 šlje joj na čas nje lipote,
 veleć: »Da znaš, mač sred moje
 ki desnice vidje sjati, 650
 jer se opasa za gospoje
 slobodivat, ne hitati;
 zašto, zasveda turački
 strah je i rasap naša sila,
 kraljević je svud poljački 655
 štiti i obrana lijepijeh vila.«

Nu kô bojna dikla uza se
 opet mile dikle vidi,
 s tolikoga dara sva se
 panji, gubi, smeta i stidi. 660

U pameti misleć hodi
 kô bi mogla zahvaliti;
 nu načina ne nahodi,
 tim ovako sta vapiti:
 »Kraljeviću glasa mnoga, 665
 dobita sam ja, dobita,
 ne od oružja nu od tvoga
 blagodarstva plemenita.«

Kô ovo reče, diže s vrata
 lijep ogrljaj hitro zglobjen, 670
 vas biserom oko zlata
 i kamenjem drazijem pobjen.

Slovima se on optječe
 u kih pismo ští se odzgara:
 »Svak odstupaj nadaleče! 675
 mogorskoga kći sam cara.«

Za uzdarje posla ovo
 Vladislavu hrabrenomu,
 veleć da ime svud njegovu
 u srcu će nosit svomu, 680
 i da unaprijed nigda veće,
 za harna se ukazati,

proć krstjanim ona neće
 nigdje s drugam vojevati.
 Pak oružja na se stavi 685
 i na uresna konja skoči,
 tere s družbom put upravi
 k carstvu očinu put Istoči.
 Nu k istočnim stranam svijeta
 čim bojnica lijepa jaše, 690
 crni ju hadum eto sreća,
 Kazlaraga koga slaše.
 Sprva joj se on poklanja,
 kako običaj turska prosi,
 paka ukratko bez krsmanja 695
 kaže glase ke joj nosi.
 Veli: »Od slavna cara Osmana
 u Istok, gdje sad s vojskom ide,
 o kraljice, ti si zvana
 i ove druge ke te slide« 700
 Sokolica na glas ovi,
 ki s veseljem sliša mlada,
 konja obrće na put novi,
 puti se uprav Carigrada.
 Sred stravljena srca svoga 705
 čas ne može mira imati
 da joj cara ljubljenoga
 prije se željnoj nagledati;
 koga ni dug put, ni brijeme,
 ni ina nijedna stvar na svijeti 710
 nije s prigodom razlicijeme
 mogla izet joj iz pameti.

PJEVANJE DESETO

Zatravljena Sokolica,
 da prije vidi cara mlada,
 s drugam leti jakno ptica
 put bijeloga Carigrada;
 a Poljaci svi veseli 5
 i gospođe slobodene
 na obilne su gozbe sjeli
 pokraj rijeke svim studene.
 Na čas dana srećna toli,
 a u zdravlju kraljevića 10
 zdravice se uokoli
 napijahu od mladića.
 Još na slavu poljske krune

pod glas skladnih začinaka
 rujna vina čaše pune 15
 služahu se od junakâ.

Prođe zdravica, i u zdravlju
 kraljevića vjerenice
 napi slavni Vladislav ju
 čašom zlatnom sred desnice. 20
 Veseo ostatak danjih časa
 lovci ovako čim trajahu,
 česti glasi iza glasâ
 kraljeviću dolijetahu.

Ulak, najprije koji dođe, 25
 navijestio mu ovo biše
 od Turkinja kô gospođe
 varšovske se zaplijeniše.

Donije drugi kô je veseo
 kralj i š njime vas puk ini 30
 da je Vladislav slavni oteo
 kleta gusa što zaplini.

Hrlo tekuć prispije treći:
 š njim poruka nasto ova,
 da s gospodom, čas ne ckneći, 35
 gre kraljević put Varšova;
 a to prije noći neka
 u gradu se nađe unutra,
 er poklisar carski čeka
 u osvijet se bijela jutro. 40

Kô dobitnik od Istoči
 ču zapovijed oca svoga,
 na brzoga konja skoči
 naglo slijeđen od svakoga.

Gospodičić mlad prid njime, 45
 da od puta trud mu skрати,
 kliče glasom veselime
 u ovi način popijevati:
 »Podiže se plaho dijete
 mlad car Osman s Carigrada 50
 na pogube, raspe i štete
 poljskijeh polja i livadâ,
 da čestitu krunu lešku
 sabljom smakne i potlači,
 i pod tursku silu tešku 55
 nje kraljevstvo uharači.

Ali istine buduć glase
 kralj poljački veće čuo
 s neizmjernom vojskom da se
 car na njega podignuo, 60
 zapovidje sa svijeh strana
 da vojevode sve najveće
 i gospoda ina izbrana

| | |
|---|-----|
| u varšovsko dođu vijeće; gdi, buduć se razumile turske sprave strašne odviše, s mnogijem silam mnoge sile susresti se odlučiše. | 65 |
| Poletješe zapovijedi po prostranoj kraljevini put Varšova da svak slijedi pod oružjem u brzini; | 70 |
| da na vojsku svak se kupi, da se oprijeti svi sjedine silnom caru, prije neg stupi na podoljske pokrajine. | 75 |
| Sva se zemlja na glas ovi zbuča, zbuni i podiže; vrve odsvud vitezovi, k Varšovu se svak približe. | 80 |
| Inostrane krune i knezi, s kîm Poljaci društvo imaju, s vojevodam i s vitezi na njih pomoć i oni ustaju. | |
| Prosuše se stijezi svudi, trublje daše bojne glase; od razlicijeh vojska ljudi na ravnome polju sta se. | 85 |
| Sinu svomu kraljeviću kralj šibiku nad svijem poda, a ime Karlu Hotjeviću od vojevode svijeh vojevoda. | 90 |
| Sunčano se svijetlo oko ljepšijeh vitez ne nagleda: svi jezdijahu uširoko pod načinom skladna reda. | 95 |
| Zaletje se iz sjevera na Istočna ljuta Zmaja i prostrije bijela pera poljski Orô put Dunaja. | 100 |
| Slavna kralja vojska izbrana pod krilim mu staše tada: cvijet junačkih leških strana i Krakova ures grada. | |
| On moškovskih priko polja dođe ruske na granice, pak upriječi put Podolja uprav tvrde Kamenice. | 105 |
| Stani se otle na krajine gdi od Nesteru rijeka teče, ter pogleda iz visine bistrijem okom nadaleče. | 110 |
| Ali onude od Dunava | |

pazeć sletje siva ptica,
 gdi slavnoga Vladislava 115
 suncem sjahu vedra lica,
 veleći mu: 'Zapovijeda',
 kud ću obratit brzim krili,
 kud li kazat put naprijeda
 nedobitnoj tvojoj sili? 120
 Eto u staro Drenopolje
 Otmanović izišô je,
 na široko ravno polje
 taboreći čete svoje;
 paček se je i otole 125
 sam na konju it podigô,
 da bi tvoju, o sokole,
 nedobitnu dobit stigô.
 Nu što velim? Nove glase,
 kraljeviću, čuj, izbrani: 130
 prišô je Dunav, približa se
 plahi Osman k ovoj strani.
 Eto moje bistro oko
 veće ga je ugledalo:
 polje mu je svijem široko V 135
 neizmjerne vojsci malo.
 Zasjedi mu ti mostove
 priko Pruta i Nesterâ,
 er sam pogled vojske ove
 razbjena ga natrag tjera. 140
 Scijeni dijete s bojnôm rati
 da se umiješat sred junakâ
 u saraju vojevati
 s kolom lijepijeh djevojaka;
 misli, iz luka vitezovi 145
 što potežu smrtne strile,
 da su posmijesi i celovi
 kijem ranjaju usti mile,
 a zatočne ravne strane
 bojna polja sred zavade 150
 prsi bijele i snježane
 Turkinjice lijepe i mlade.
 Ah, čuj u što dijete uzda se!
 Kad se na boj š njim spravljala,
 carica mu je zlatne vlase 155
 za tetive luka dala,
 veleći mu: Slatki brače,
 ti iz moga strijeljaj prama:
 ja zlotvore tve najjače
 pogledom ću sharat sama; 160
 ti desnicom tvôm hrabrenom,
 ja ću očima daždjet smrti,
 mahramicom pozlaćenom

trudaĥnu ti znoj otrti. -
 Utoliko i ti otpravi 165
 vojevodu sajdaĥkoga,
 da na moru razbije plavi
 neprijatelja silna tvoga.
 On s Kozacim, od kih sada
 glava je stavljen, u dobiti 170
 do samoga Carigrada
 lasno sve će poplijeniti;
 paće joŝ će proć naprida
 vlas njegovih vojnićara
 i izet tvrdih iz obzida 175
 Korevskoga tamnićara.
 S druge strane pod oklopijem
 Radoviljski knez otidi,
 ter na Vitoŝ s vitijem kopjem
 proz Planinu Staru uzidi, 180
 Nemaniću da Stjepanu
 namjesnik si krune carske,
 ćim pod tobom zemlje ostanu
 srpske, raŝke i bugarske.
 Senjanskoga i najbolje 185
 joľ viteze makni sade
 da na staro Nikopolje
 tvoj dobitni stijeg usade.
 Tuj se Marka Kraljevića
 i Mihajla vojevode 190
 joŝ popijeva bojna srića,
 smjenstva, junaŝtva i slobode.
 Skokni konja po Kosovu,
 gdi ubi Miloŝ cara opaka,
 a k bijelomu Smederovu 195
 pošlji kitu tvih junaka;
 duh da odahne i poćine
 ukopanijeh pepeo kosti
 Đurđa despota i Jerine,
 kijeh zet Murat oŝalosti. 200
 Nu tvu vojsku nebrojenu
 u dvije vojske prije razdili,
 ter na polju otvorenu
 s jednom se opri turskoj sili;
 a s drugom ju iz nenadne 205
 strane opkruŝi i zateci,
 ter smetene i neskladne
 glave sveŝi, puke isijeci.
 Obod' konja, uzmi veće
 u desnicu kopje vito; 210
 Bog je s nami, od tve sreće
 nevjerstvo je pridobito.
 Nijesu od mnoŝtva Turâk sade

junaci se tvi pripali,
 er da nebo ozgar pade, 215
 na kopjijem bi ga uzdržali;
 nu su Turci iščeznuli:
 sjeverne im zvijezde prijete,
 er pogubu njih su čuli,
 kad na carstvo stane dijete. 220
 Priko Crna mora doni
 Otman sablju vrh krstjana;
 priko Crna mora goni
 sad krstjanska sablja Osmana'.
 Ču kraljević glas pun sreće, 225
 i u bogdanske zemlje ravne
 pod orlovim stijegom veće
 čete uvede na boj spravne.
 Suproč njemu car srditi
 od sto vojska s vojskom doje, 230
 kojoj mogli pribrojiti
 svi jezici ne bi broje.
 Na oružje se s obje strane
 dođe, i u buci vas svit zamni;
 zdaždiše u ognju smrtne rane, 235
 sve se smete, dan potamni.
 Kon Nester Nester veći
 turske krvi tuj proteče,
 i u nevjerskom raspu i smeći
 jedva s glavom car uteče. 240
 A sad, carski dobitniče,
 kraljeviću naš hrabreni,
 gdi zapada, gdi ističe,
 slijedit smo te pripravljeni.
 Ne od hlapâ, ki na jata 245
 zatjerani na boj hode,
 nu je tva vojska izabrata
 od vojevoda i gospode,
 ki svi vape: »Pri Dunavu
 ne stoj nego prostri sada 250
 našu, tvoju, Božju slavu
 od istoka do zapada!«
 Tako junak popijevaše;
 ali uz vedra kraljevića
 veće u Varšov družba jaše 255
 svijetlijih mladic i mladićâ.
 Svak se vidi odsvud teći:
 na vratijeh ga svak je srio,
 s gospođam se veseleći
 kih on biješe slobodio. 260
 Po prozorih sa svijeh strana
 djevojčice lijepe sjaju,
 i od razlika cvića izbrana

dažde obilne prosipaju.
 Hvale vas mu puk začina, 265
 star i mlad ga častit hrli,
 i kralj slavni slavna sina
 rado prima, milo grli.
 A i poklisar cara silna,
 buduć prošô sve Podolje 270
 i sva ruska mjesta obilna,
 na mazovsko dođe polje.
 On se u gradu Kamenici
 biješe uzdržô vele dana,
 što kazački svud vojnici 275
 vrćahu se sa svijeh strana.
 Od njih guse neizrečeni
 strah u srcu svom oćuti,
 zasve er znaše da otvoreni
 poklisarom svud su puti. 280
 Još bo odonda paša uspreda
 i u teškoj osta smeći,
 otkad s kopjem na nj ugleda
 Krunoslavu bojnu teći.
 Sumnji, i sved mu sumnja čini 285
 s uzroka se bojat tega,
 kako ona, da se i ini
 upoznali ne bi u njega.
 Tim dokli se ulak vrati,
 koga u kralja poslô biše, 290
 ne hteć naprijed putovati,
 odocni se on saviše.
 Nu kô primi da vojvoda
 nad Kozacim podoljskima
 uzdahnu mu stražu poda, 295
 ka ga u putu pratit ima,
 i bez sumnje i bez straha
 s družbom Kozâk vitezova
 na ravnine sad dojaha
 nedaleče od Varšova. 300
 Na brijeg jedan šator meće,
 konja odsijeda na kom jaše,
 a vrh njega i noć veće
 crni šator svoj steraše.
 Tuj počinu, dokli opeta 305
 na istočna vrata bijela
 jasnijem stupom Zora išeta,
 sva rumena, sva vesela.
 Kralj poljački utoliko,
 nedobitni i čestiti, 310
 kupi i vijeće sve veliko,
 cvijet kraljevstva plemeniti;
 a to u vedroj slavi neka

sred vojvoda i sred panâ
na pristolju on pričeka 315
poklisara cara Osmana,
ki s naredbom tad potpunom
biješe u mnogoj poslan želji
da s poljačkom slavnom krunom
mir utvrdi i utemelji. 320
Ah, ovako s plahe ćudi
nerazbornim smjenstvom gine
neprijatelja tko ne sudi
za ono što je doistine.
Eto usiljen car je oholi, 325
poć u Istok spravan gdi je,
da s darovim sad se moli
komu sabljom prijeti prije.
Ne smije se ganut dijete -
još bo straši Prut ga rika - 330
što ne vidi sprva uvjete
nedobitna dobitnika.
Biješe sunce konje ognjene
po nebeskom polju udrilo
sred istoči razvedrene 335
zlateć zorno rumenilo,
s istočnijeh se strana kada
eto paša carski upazi
gdi od Varšova bijela grada
u varoše lijepe ulazi. 340
Sred prostrane kraljevine,
jakno srce poljskijeh polja,
stoji Mazovska mimo ine
sve države ljepša i bolja.
Na Visli joj bistroj rici 345
Varšov grad je vrh i glava;
u sadanja doba u dicit
dvor mu kraljev svjetlos dava;
tuj bo kralji pribivaju
i pristolja drže svoja, 350
i općena se vijeća staju
ili od mira ili od boja.
Prid Varšovom na livadi,
ka je u svakom ravna kraju,
vitezovi vidje mladi 355
bojne konje gdi igraju.
Pri viteškoj toj zabavi
man poklisar konja plaha
iska od igre da ustavi,
dokli u gradska vrata ujaha. 360
Janjičarâ sto naprijeda
u žarkulah s perjem jaše;
spahoglân ih peset redâ

| | |
|---|-----|
| tihom jezdom slidijaše. | |
| Opeta je broj konjikâ u odjećah plemenitijeh, korugvâ im množ razlika vrhu kopja trepti vitijeh. | 365 |
| Dug red mladih pak djetića s razlicijem se darim kaže kralja i slavna kraljevića Otmanović kijem častijaše. | 370 |
| Trijes konja su u povodu arapskoga od plemena: ognji u zgledu, vihri u hodu, vrh morskijeh bi tekli pjena; | 375 |
| suho im zlato sedla skova, sakrafoče biser niza, drag je kami sred njihova čela vidjet sunce izbliza. | 380 |
| Trijes lukova s trkačima, nakićeni pribogato, zamjeran je ures svima - sve drag kami, biser, zlato. | |
| Još tredesti britkijeh sablja, kim izvrsnos Istok dava, a s nebesa suncu ugrablja zrake svijetla svim naprava. | 385 |
| I tridesti robinjica: zlato im često pram nathodi, zora iz čela a danica iz oči im bio dan vodi. | 390 |
| Pogleda su sve razbludna a obličja gospodična; ljepota je njih pričudna božicama rajskijem slična. | 395 |
| Mladomu ih Vladislavu Osman mladi car posila za razgovor i zabavu sred pokoja draga i mila. | 400 |
| Jaše paša najposlije; konj pod njime ponosit je, oko glave odsvudije snježani mu veo svit je. | |
| Bijeli risi crnijeh pjega zlatan kavad svud mu rese; do samoga pasa u njega sijeda brada prostire se. | 405 |
| Na uzdi drži jednu ruku, pri prsijeh drugu hrani, kažuć u njoj svemu puku carski u zlatu lis poslani. | 410 |
| Vojvodâ mu šes je okolo, | |

kim naredi kralj ga sresti;
 odjeveni svi su oholo, 415
 svijetla obličja, stavne svijesti.
 Njih su konji vidit taci
 da ne tiču tli čim jezde;
 pače regbi hitri i laci
 pružice se sad na zvijezde. 420
 S ovijem redom, u ovoj slavi
 gospoda ga družec ova,
 poklisar se carski upravi
 kraljevskih put dvorova.
 Kraljevski se bijeli dvori 425
 dižu i diče put nebesa
 ponosito k zvijezdama gori,
 na prostoru puni uresa.
 Na mramornih stupijeh, koji
 lijep red kažu, svakolika 430
 naslonjena građa stoji
 plemenita i velika.
 U prostrana vrata lipa
 kô se ulazi, u dva reda
 izdjeljanijeh broj se kipâ 435
 starijeh leškijeh kralja gleda.
 Tako im umje hitrijeh ljudi
 vješta ruka slike utvorit
 da, tko ih pazi, živijeh sudi
 i da sad će progovorit. 440
 S bijelijem gnijezdom orlovime
 Leh se u jednoj ruci objavi;
 drži u drugoj grad kom ime
 od našasta gnijezda stavi.
 Dubrava mu je oko čela, 445
 on bo iz dubrav skupio je
 u gradove i u sela
 puk kom ime poda svoje.
 Krak se za njim pak udjelja;
 drži u rukah grad i ovi, 450
 Kraka svoga zgraditelja
 ki imenom i sad slovi.
 Primislav se s štitim pazi
 i s kacigom dupskijeh kora;
 oružjem bo tijekom porazi 455
 Ugre i izagna priko gora.
 Leh se drugi vidi opeta,
 stoji konj uza nj; on bo steče
 oblas, što u svâ mlada ljeta
 brzijem konjim tijekom priteče; 460
 drži u rukah luk i strile,
 kim obrani od česarske
 Velikoga Karla sile

puke slovinske i ugarske.
 Pjastav slijedi: ruka jaka 465
 pod jarmom se još proslavlja;
 volovom ga sprva a paka
 neprijateljim svojim stavlja.
 Kip je za ovijem komu od kosi
 vrh pleći se vlas prostira; 470
 krs u rukah zlatan nosi,
 a u nebo oči upira -
 Mjesislav je ime od slave,
 ki u svetoj vodi umijesi,
 koj on prvi vrh od glave 475
 prignu i krstom čelo uresi.
 Boleslav je sin za njime
 na pristolju s krunom zgara,
 ku s imenom kraljevskime
 prvi on primi od česara. 480
 Kon njega se pismo izdube
 ruske vojske kô potlači,
 Pomoravce i Kasube
 primi, a Pruse uharači.
 U odjeći kaluđera 485
 Kažimir se prvi udjelja;
 još križ drži kim zatjera
 kralj redovnik neprijatelja.
 Boleslav se pod oklopm
 Krivousti gleda i broji; 490
 on na konju s vitijem kopjem
 i s perenim štitom stoji;
 Vladislava oca svoga
 sprijed priliku drži od zlata,
 na štitu orla poljačkoga 495
 s česarskijem sred nokata.
 Stijezi, oklopja s mačim, s štitim
 pod lovornijem vise vijencom,
 i sve što ote pridobitim
 Rusom, Ugrom, Čehom, Nijemcom. 500
 S bijelim orlom stijeg držeći
 Kažimiru je drugom slika;
 s tijem bo plešuć glavu smeći
 ime dobi od Velika.
 Lauš pak je: zagrljena 505
 na štitu mu je Visla i Sava,
 i dostojno narešena
 dvjema krunam jedna glava.
 S druge strane prvi u redu
 kip se kaže plijenim kitan: 510
 Jadželom je, po pogledu
 kralj i junak nedobitan.
 Slava u vodi zdaždje s nebi,

da ga vlada vojujući,
 kad Vladislava ime sebi 515
 krsteć se uze, sve dâ kući.

Na štitu mu je oklopljeni
 konjik, ki čim konja teče,
 digô je u obje ruke ognjeni
 mač vrh glave, da udre preče. 520

Naličje uza nj stoji viteško -
 mlada kralja mož svjedočit;
 svija i stresa kopje teško,
 a konj pod njim sad će skočit.

Zgar »Vladislav tretji« piše: 525
 dobitniku slavnu carskom
 treću krunu zvijezde sviše
 nad poljačkom i ugarskom.

Sablje, luci, kopja i štiti
 i plijen je odsvud ki mu ostavi 530
 beg u gorah pridobiti
 i car Murat na Muravi.

Od mramora pak je bila
 stup udjeljan; pišu slova:
 »Kralj dobitnik nijemskih sila, 535
 rasap turskijeh vitezova.«

Na štitu mu je orô oholi,
 lis masline u kljunu ima:
 »Kažimir sam«, šti se okoli,
 »vernim, smeća odmetnima.« 540

Od bronce opet stoji uzgori
 kralja Alberta slika ulita;
 okolo joj svud su odori
 Tatarina pridobita.

Druga uz nju sva se bijeli, 545
 pram pod krunom sam se crni;
 zlatno pismo odzgar veli:
 »Kralj Lesandro blagodarni.«

Treća uz ovu izdjeljana
 sjedi uz množna i velika 550
 s krunom kom je zgar vjenčana
 s maslinome lovorika.

Veličinu kaže svoju
 obraz svijetli, pogled stavni,
 s pismom: »U miru i u boju 555
 Šišman prvi, kralj prislavni.«

Duga je zemlja - slava je dilja
 ka od imena raste svoga:
 razbi Tatara i Vasilja,
 silna kneza moškovskoga. 560

Šišman drugi stoji za njime;
 vedru sliku zlato odijeva,
 od Augusta srećno ime

ki ponovi čim kraljeva.
Orô konjiku oklojenu 565
na štitu mu družbu čini;
on bo u vijeću združi općenu
Litvu k poljskoj kraljevini.
Za ovom kralja i junaka
u ugarskoj je kip odjeći; 570
s buzdohanom ruka jaka
ragbi stoji još priteći.
Pismo se odzgar zlatno gleda:
»Stjepan Bator«, ovo 'e dosta;
slava ostalo pripovijeda 575
i glas za njim koji osta.
Od oružja stoje gomile
ke kralj vitez ote i doni,
kad moškovske razbi sile
i odmetne Pruse skloni. 580
Prilika ova zaglavila
biješe oba svijetla reda,
kô tim veleć: »Priko dilâ
mojih nî moć proć naprijeda.«
Mnozi kipi mnogih kralja 585
među ovim jošte slide;
ali ih kriju mjesta dalja:
slike im se sprijed ne vide.
Krije ih misto, nu zamani,
ako im je ime udjeljano; 590
u slavnijeh se djelijeh hrani,
svemu svijetu tim je znano.
Nu kô paša pribogata
silna cara od Istoka 595
na velika dođe vrata
dvora svijetla i visoka,
eto između skupna puka,
ki odsvud vrvi i izlazi,
tvrdu stražu od hajdukâ
pod ognjenim puškam pazi. 600
Viteškoga konja odsjede
sa svôm družbom, ter se veće
proz razlika mjesta uzvede
prid veliko gori vijeće.
Sred dvorova, kim sve strane 605
mnogi ures prikrio je,
i velike i prostrane
tri vijećnice redom stoje.
U najprvoj stât se vide
sveđ mladići plemeniti 610
ki kraljevsku dvorbu slide
za na svijetle časti uziti.
U drugoj se kupe i staju

| | |
|---|-----|
| plemići opet zrelijeh lita koji kralju na glas daju tko uljesti k njemu pita. | 615 |
| Kralj u tretjoj, nada svima veličinu ka prostira, poklisare svijetle prima i od vladanja vijeća zbira. | 620 |
| Ali u vijeću utoliko, dočijem svjete svak prinese ter se odluči svekoliko što odgovorit paši će se, | 625 |
| Zborovski se knez otpravi, obran među mudrim zborom, poklisara da zabavi plemenitim razgovorom; ki se oglasio biješe odavna i prosuo svud besjede | 630 |
| da od silna cara u slavna kralja zacić mira grede. Svijetli pan se diže time, koga slave svudi lete, i u vijećnici srednjoj š njime u način se dvoran srete. | 635 |

PJEVANJE JEDANAESTO

| | |
|---|----|
| Vijećnica je srednja u sebi tež naprave, tež liposti da tko 'e u njoj vik se ne bi nagledô je od milosti. | |
| Bogato je narešena; pokriva ju sa svijeh strana svila zlatom ispunjena, na razlike slike tkana. | 5 |
| Tuj bo iznova slavna zгода dobiti se lanjske složi koja Turcim prikor poda, a Poljacim čas uzmnoži. | 10 |
| Izvrnostim svak se čudi: nebo 'e odzgar, zemlja okolo, stijezi, trublje, konji, ljudi, silna oružja, bjenje oholo. | 15 |
| Car se gleda, plaho dijete, gdi se digô s Carigrada na pogube, raspe i štete poljskijeh polja i livadâ. | 20 |

Š njim se pazi oružana
 množ nezgljedna na sve kraje;
 gubi ime polje i strana:
 što oko vidi, sve vojska je.

Ali opeta glasoviti 25
 poljački se kralj objavlja,
 za kraljevstvo obraniti
 gdi proć caru vojsku spravlja.

Svud se paze brzi ulaci 30
 hrlo optjecat svaku stranu,
 da ured skaču svi junaci
 krune općene na obranu.

Letjet gledaš zapovijedi 35
 po prostranoj kraljevini
 put Varšova da svak slijedi
 pod oružjem u brzini.

Vidi se ončas na glas ovi 40
 gdi se zemlja sva podiže,
 gdi odsvud vrve vitezovi,
 gdi se oružjem sve užiče;

gdi inostrane krune i knezi
 s kim Poljaci društva imaju
 s vojevodam i s vitezi.
 na njih pomoć i oni ustaju;

gdi se mnoga vojska zbira 45
 vrhu polja svim široka,
 i gdi se Orlov stijeg prostira
 proć Mjesecu od Istoka.

Nu poklisar sve ostavi, 50
 a uze pazit k onoj strani
 gdi s oružjem sto'e u spravi
 Turci se udrut i krstjani.

Velike se vojske dvije 55
 vrhu ravna kažu polja
 kraj prostrane Bogdanije
 i granicâ od Podolja.

I toli su po načinu 60
 izatkane sej države
 da, tko ih gleda, zaistinu
 cijeni da su zbiljne i prave.

O krajijeh polja od rati 65
 Prut i Nester gledat slidiš,
 i ako ć' oku vjerovati,
 romon čuješ, tijek im vidiš.

S jedne strane tuj pazi se, 70
 i bez svrhe i bez mjere,
 turska strašna vojska gdi se
 jakno mjesec na luk stere.

S druge vojska od Poljakâ
 svim se kaže lijepa kita,

od hrabrenijeh sva junaka
po izboru skladno svita.

I toliko slične slike
tkalac hitri svemu poda
da ne samo svak prilike 75
pozna od vitez i vojvodâ,
nu se u svemu ti biljezi
od istine još gledaju,
da bi rekô trepte stijezi,
buče ljudstva, konji igraju. 80

Paček se oko dotle vara
i poznanja svačija gube
da gdi bubanj svaki udara
čuješ i gdi trublje trube.

Izvrnostim sih naprava 85
vas zapanjen paša ostaje;
u istinu se upoznava
i mni u vojsci opet da je.

Snebiva se da toliko
ruke umrle hitro vezu; 90
tim je ovako on poklikô
Zborovskomu svijetlu knezu:
»Tko bî, slavni vo'evoda,
toli umjetan među vami
da besjedu i duh poda 95
ovijem mrtvijem prilikami?
Oružja ova tko osnova
i lanjskoga boja sile?
Ah, jesu li čuda ova
ljudske ruke učinile? 100

Eto pazeć vojsku našu,
ke je mnoga veličina,
svakoga u njoj poznam pašu
i Turčina po Turčina.

Još kad bi mi moglo biti 105
poznat i one srećne puke
kim je caru odoliti
od junačke išlo ruke;
ter bih čuo od svijeh ime
kô svijeh vidjeh vojevati, 110
ne bih mogô u sej vrime
draže stvari ja slišati.«

Na ovo dvorno uprašanje
od careva poklisara
knez, ki djelim svud slavan je, 115
u ovi način odgovara:
»Dobrovoljno tvôj Milosti
ja ću kazat, paša izbrani,
narode one s kih kriposti
kraljevstvo se naše obrani. 120

Nu vitezi tko su koji
 razabrat je mučno imena,
 gdi sva u skupu vojska stoji
 taborima obgrađena;
 tim pogledaj gdi iz tabora 125
 van izišla sva se otkriva
 otvorenijeh vrh prostora
 čekat cara suprotiva.«
 Tajčas carski paša obrati
 tihi pogled stavna obraza 130
 poljsku vojsku razgledati
 gdi mu slavni knez ukaza.
 Sunčano se svijetlo oko
 ljepšijeh vitez ne nagleda:
 svi na čete uširoko 135
 slijede način bojna reda.
 Nu poklisar čudom novim
 snebiva se pazeć paka
 prid ovacim vitezovim
 za vojvodu pustinjaka. 140
 Zagunjastio i zarastô
 ovi u kosah vas se vidi;
 postarano lice i tmasto
 kaže od kože suhor blidi.
 Obje mu su noge bose, 145
 drži u rukah križ raspeti,
 a konopom opasô se
 po oštrom ruhu od kostreti.
 Oči š njega čas ne smeće
 zapanjeni Alipaša, 150
 i ne može srcu veće
 odoljeti da ne upraša;
 Zborovskomu veli time:
 »Tko je oni, gospodine,
 ki ide prvi prida svime, 155
 a porušen nad sve ine?
 U čovjeku poharanu
 i satrenu onoliko
 ku ste ufat mogli obranu
 gdi na bjenje se ide priko?« 160
 Podsmjehnu se sim riječima
 knez, i ovako odgovori:
 »Ne boji se tko pravu ima
 vjeru u Boga višnjem gori.
 Od koljena je plemenita 165
 gospodičić jedan ono
 ki pogrđi slavu od svita,
 a obra bitje svim priklono.
 Blaž na ime on se zove,
 i s istoka do zapada 170

od svetinje glas njegove
po narodih leti sada.

Na svakčas bo kroz veliko
djelovanje od čudesa
kaže svitu on koliko 175
drag je kralju od nebesa.

Po pustinjah nag dočime
Isukrsta naga slidi,
među carom i našime
kraljom zgode sve prividi. 180

Tim noseći križ u ruci
s kraljevićom na boj doje
i, gdi oružjem ini puci,
on molitvam vojevô je.

Nu besjeda moja ova 185
sasma duga da ne izlazi,
od poljačkijeh vitezova
sliša' imena, slike pazi.

Gleda' onega ki sred štita
u verigah drži lava, 190
a od zelena perja svita
na glavi mu stoji dubrava;
i odjeća mu sva je zelena,
kom oklopje zgar pokriva:
i konj zelen oka ognjena 195
regbi pod njim munja je živa:

Rodovilski knez ono je:
vodi tri čete izdaleče,
iz najkranjih držav koje
val Nijemskoga mora optječe. 200

Oni oklopja ki oblače,
za vojvodom ter najprije
nose kopje, pašu mače,
konjici su od Prusije.

Pazi opeta družbu ognjenu 205
ka za njima gre smiono
s puškam duzim na ramenu -
Pomoravci sve su ono.

Nakon njih su tvrde čete
livovskijeh iz prostora; 210
s puškam i oni regbi lete
jak ognjeni trijes vrh gora.

Ali gledaj, pak vojnici
litvanskoga kneštva slijede:
svi na konjijeh kopjanici 215
pod oružjem bijelijem sjede.

Glavu imaju pan-Stjepana,
velikoga kandžilijera;
jaše junak konja vrana,
vran štit i vrana ima pera. 220

Vojvodu opet pazi onoga
 ki igra konja svim velika:
 staroste je pološkoga
 Sjenevića ona slika.

Modrim perjem vitez mili 225
 vedro je čelo nakitio,
 i u pozlatnoj modroj svili
 na ugarsku vas se odio.

Za njime se dio s kopjem,
 dio s lukom vitez združā; 230
 Radogostje pod oklopjem
 i Smolensko njih oruža.

Vojničarā vidjet još je
 kim su oružja ista i snaga:
 Podljesje ih i Pološje 235
 iz bližnjih šlju rusaga.

Gleda' onega ki u desnici
 vitim kopjem regbi trese,
 a na zlatnoj mu ugarštici
 žuto perje prostire se. 240

Zlatne mu su i odjeće,
 zlatne konju sve naprave,
 ki se pod njim u skok meće
 s perjem žutijem vrhu glave.

Vojvoda ono slavna imena 245
 Zamoški je pan hrabreni,
 ki Tatara razbi ognjena
 i u plijenu mu plijen zaplijeni.

On za sobom tri razlike
 vitezova vrsta vodi; 250
 gledaj ke su njih prilike
 s kim li oružjem svaka hodi.

Zamoški su ono vrlī
 kim vrha glave lete krila;
 i konji im su s krilim hrlī, 255
 a oružje luk i strila.

Vučijem kožam su odasvudi
 sebe i konje sve prikrili,
 ter od konjā i od ljudi
 vukovi se učinili. 260

Za bojnicim plasim ovim
 volinski se ono staju;
 britke vučce pod lukovim
 i kopjače svi imaju.

A u košuljah kiovski puci 265
 od gvozdene pak su žice;
 harbe i štite nose u ruci
 a na pasu sikirice.

Nut onoga kom kaciga
 snižanim se perjem kiti, 270

U povodu tri jedeka
 svaki uza se vitez drži,
 a konj pod njim željan tijeka
 regbi skače, puha i rži.

Za ugaršticam zaruđenim 325
 trepti perje šarovito;
 visi kaplan pod ramenim,
 stoji u ruci kopje vito.

Korda o bedri, štit o pleću,
 dva na sedlu samopala, 330
 zgar oklopje a za odjeću
 dostegnice svione ozdala.«

»Dosta, svijetli gospodine!
 Ke se čudo meni otkriva? -
 kliče paša - Doistine 335
 kraljevića vidim živa!

Sred gospode po izboru
 on na konju jezdi bijelu:
 dobit nosi u pozoru,
 sreću u ruci, slavu na čelu.« 340

Knez priuze: »Ono je slika
 koj se u suncu ime udjelja,
 istočnoga dobitnika,
 sjevernoga branitelja.

Ah, pogleda' u prilici 345
 ka mu uzmnožnos sja velika!
 Mač na pasu a u desnici
 od gospostva stoji šibika.

Oklopja se zlatna odzgora
 pod grimiznim plaštom rese: 350
 sunčanim ih zrakom zora -
 tako sjaju! - svih naveze.

Štitnika mu dva su okolo:
 nosi jedan bat zlaćeni,
 drugi, trepteć perje oholo, 355
 kacigu i štit š njom pereni.

Dvanaes konja, dvanaes vila
 bojnomo se igrom prid njim diče;
 ptica, munja, vihar, strila
 brzine im ne pritiče. 360

Starca onoga uza nj gleda'
 zagašenoj u haljini;
 stavan obraz, brada sijeda
 poštovana svijem ga čini:

ono Karlo Kotković je 365
 vo'evoda slavni od Vilne,
 komu poda kralj i više
 nad svom vojskom časti obilne.

Ah, njegova slika u tkanju
 stekla izvrsnos toliku je 370

da bi rekô pazeć na nju:
 »I sad misli i svjetuje!«
 Pazi uz njega zatočnicu
 ka pritjeće djelim slavu,
 Korevskoga vjerenicu, 375
 nedobitnu Krunoslavu!
 Nje konj zlatni sliku prima
 od sunčanih konja s nebi,
 pokli vele svjetlje ima
 sunce od sunca on na sebi.« - 380
 »Dobro poznam, paša veli,
 ja bojnicu slavnu svuda;
 oči je su me vidjeli
 veće puta ne bez čuda.
 Nu ono li, svijetli kneže, 385
 Milosti je Vaše slika
 ka na ljubav svu priteže
 srca oholih protivnika?
 Perje rumeno i rumena
 vrhu oružja zgar naprava 390
 i zrak lica razvedrena
 svakomu je poznat dava.«
 »Slika je ono od jednoga«,
 knez s posmijehom milim veli,
 »prijatelja draga tvoga 395
 ki te služiti u svem želi.« -
 »Da oni ostali tko su veće,
 priuze paša, ki uz Vas hode?«
 Odgovara knez: »Najveće
 od kraljevstva vojevode: 400
 čeljad svijetla i kriposna,
 u slobodi ka boravi,
 druge uzde ter ne pozna
 neg ku sebi sama stavi.
 Gledaj kô se svi ponose 405
 odjeveni pribogato,
 ter vrh svile pošven nose
 dragi kamen, biser, zlato;
 bijelijem perjem glavu kite,
 pod kavadim nože drže, 410
 pašu sablje plemenite,
 jašu konje vjetra brže.
 Ali uprav sad k onomu
 ti vitezu oči svrni
 ki stoji s kopjem i u bijelomu 415
 oružju se vas srebrni;
 srebrna mu i perja su
 na kacizi kâ mu vise;
 srebrn mu je mač na pasu,
 i konj pod njim srebrni se. 420

Altanskoga kneza obliče
 ondi je ono izatkano;
 gdi zapada, gdi ističe,
 njegovo ime svud je znano.

U zastavi od junačke 425
 vojske on jaše najposlije;
 nijemske zemlje i franačke
 za njim izbor hrabri je.

Nu opet vojska od Kozakâ 430
 pazi gdi se nase kupi,
 koj se oprijeti nije jaka
 ičija sila igdje stupi.

Peset tisuć njih je u broju;
 svi su izbrani vitezovi,
 neprijateljski strah u boju, 435
 vihri, gromovi i trjeskovi.

Gledaj oružan vas ognjeno
 gdi Sajdački gre prid njima;
 crvenu odjeću i crveno
 za ugaršticom perje ima.« 440

Jur knez dospje, čim na kraju
 od vijećnice s jedne strane
 veće i čete dospijevaju
 s lijepijem redom izatkane.

Nu opet paša uze iznova 445
 stranu drugu razgledati
 na koj tkalac hitri osnova
 vojska s vojskom gdi se rati.

Jakno zlatna dva oblaka 450
 u ke upira sunce od lita
 sjaju puni jasnijeh zraka,
 zvijezdâ je lipos š njih dobita;

ako s bukom u ke doba
 zavije sjever ledeni se,
 u treskovijeh, u gradu oba 455
 crni ostanu, stamne svi se -

tako i obje vojske, toli
 ke su uresne otprije bile,
 lijepi su ures u oholi
 strašni pogled obratile. 460

U strašivoj sve je slici,
 sve se stira, sve se krati;
 padaju konji i konjici
 živi, mrtvi i duhati.

Trijesi umrli sve užiču, 465
 sve obujmiva magla crna;
 oblaci se strijelâ dižu,
 grad ognjenijeh pada zrna.

Svud oružja sjaju vrla;
 puške, kopja, sablje, mači 470

zgađaju prsi, kolju grla,
 sijeku glave, sve se tlači.
 Usred boja nesmiljena
 kraljević se gleda prvi
 gdi u slici trijesa ognjena 475
 u potopu sja od krvi.
 U okoliš se vrti i vije
 put prostrani sred tjeskote;
 vitijem kopjem srca bije,
 britkijem mačem žnje živote. 480
 Svačija sablja na nj se združā -
 od svih sreta, svih zatječe:
 konje, ljudi, stijege, oružja
 krši, lomi, rve i siječe.
 Bez pokoja, bez umora 485
 sjemo tamo teće se vidi;
 mrtaca je pod njim gora,
 svud bjeguče Turke slidi.
 Ali se i Osman car opeta
 pazi gdi sve na boj tjera; 490
 pobjegujstvo njih ga smeta
 i neposluh i nevjera.
 Naprijed slike koje stahu
 sram gledati paši ne da,
 er među onim ki bježahu 495
 i priliku svoju ugleda.
 Nu uto dođe i glas veće
 Zborovskomu svijetlu knezu
 da poklisar i on u vijeće
 prid slavnoga kralja uljezu. 500
 Na pristolju kralj uresnu
 vrhu zlatnijeh saga siva;
 biskupi mu svih obdesnu;
 a vojevode sjede sliva.
 Ali od njih svijeh više 505
 polak oca slavna svoga
 sio kraljević slavni biše
 na sto od zlata kovanoga.
 Za veliko čudo u sebi
 pismo staro nam donese, 510
 što njegada dva na nebi
 sunca ujedno vidješe se;
 nu poljskoga usred vića
 eto i naša paze doba
 kralja i mlada kraljevića 515
 a od svijeta su sunca oba.
 Tim poklisar, kô približa
 prid pristolje kraljevsko se,
 poklanja se i poniža,
 jak zakoni turski prose. 520

Veličanstvo vedra obraza
kralj na nj svrće, čim ga prima,
i rukom mu mjesto ukaza
vrhu koga sjesti ima.

Sjede paša; nu opet usta, 525
i kô carski sprva doni
lis na glavu, pak na usta,
kralju prini ga i pokloni.

Kralj velikom kandžilijeru
pridava ga, ki štije u njemu 530
poklisaru da kralj vjeru,
što god reče, poda u svemu.

Tim poklisar oči gori
diže k slavnoj leškoj kruni
i ovako progovori, 535
da željenje carsko ispuni:

»O dostojni vrh svijeh kralja
kralju! Da ti je sreća u ruci,
i da ti ova mjesta i dalja
klanjaju se i svi puci! 540

Blagodari svakčas Boga;
er pod suncom krune nije
ku čes gleda toli mnoga
da vik take ne bi prije.

Eto u tebi samomu je 545
odlučena slava ova
da car silni ki stoluje
vrh pristolja Otmanova,
svemogućí car od carâ,
ki naviještat opcí boje, 550
za mir pitat poklisara
ovi prvi put poslô je.

Čudno čudo što se vijeku
do današnji dan ne zgodi!
Car prid noge koga teku 555
za mir iskat svi narodi
veličanstvo sve potište,
spasa sablju kom svijet vlada,
i prijateljstvo i mir ište
u tve krune same sada. 560

On, sred boja otkad prika
tvih junaka kripos gleda,
za moguća i velika
i cijeni te i spovijeda.

Tim općene žaleć štete, 565
prije neg ste se huđe smeli,
opet društvo i uvjete
ponoviti stare želi.

A i kletva hoće teška,
a i tako suđeno je 570

da turačka kruna i leška
 u vječnomu miru stoje.

I tko u stara doba haja
 ikad ovo da pristupi,
 po šteti se zaman kaja, 575
 na svoj pjenez rasap kupi.

Tomu bi mi svjedočile
 kosti od vojska svakom stranom
 ke su se ovdi jur sledile
 pod vizijerom Balabanom; 580
 svjedok bi mi tomu bio
 i Suliman car ognjeni
 koga je silom silu odbio
 s poljskijeh kraja mraz ledeni.

Nu govoru veće momu 585
 kud zahodim bez ishoda?
 Najbolji je svjedok tomu
 od lanjskoga boja zgoda:
 silnom caru lasno 'e bilo
 sve pridobit puke ine 590
 i podložit pod sve krilo
 nebrojene kraljevine;
 nu i silni car, u boju
 ki dio veći svijeta skupi,
 silu uspregnu vazda svoju, 595
 kad na vaše kraje stupi.

Tako i Nilo rijeka onamo
 sedam ustâ gdi otvora,
 ter na jedno more samo
 lijeva iz sebe sedam mora, 600
 ako silni vjetar kada
 zadme i pomoć valim poda,
 plahi obraća tijek nazada,
 svoja ista ga topi voda.

Vi ne mirim, kô ostali 605
 ki se od jače sile straše,
 nu kraljevstvo obzidali
 prsima ste vašijem vaše -
 vi rođeni na vladanja
 vi Poljaci glasoviti, 610
 ni u stara, ni u sadanja
 doba od tuđin vik dobiti.

Vi lanskoga s vojskom lita
 na polju ste cara sreli
 i ostatak vas od sita 615
 iz njegovijeh ruka oteli.

Pače mučat trijebi nije:
 vojske vaše dobit jedna
 nebrojene dobiti je
 dignut caru bila vrijedna. 620

Er što ne uze car ostala
 sva kraljevstva od krstjana,
 vaša je slava, vaša je hvala,
 vi ste bili njih obrana.

Zato, o kruno svim čestita 625
 i vi svijetla gospoda ina,
 prijateljstvo i mir pita
 u vas carska veličina.

I ja cijenit vîku neću
 da prigrilit najmilije 630
 vi nećete ovu sreću
 ka vam sama na stan plije.

Sva je mudros za vremena
 prigodu umjet uhititi 635
 i obrat ono što općena
 dobra uzrok može biti.

Danu uzmite sa smnom sami
 vi razbirat s mudrom svisti:
 ali mir je sada vami,
 ali od veće boj koristi? 640

U junacih da boj slide
 naravna je vazda želja,
 a najliše kad se vide
 srećniji od njih neprijatelja.

Ali sreća dugo vrijeme 645
 na jednom mjesti vik ne stane;
 nekrepka se kaže svijeme:
 s kim zamrkne, ne osvane.

Ona ista, bila ka je
 vami s carom lansko lito, 650
 caru opet s vami ostaje:
 nije nje stanje temeljito.

Ni da ikomu misô ova
 scijenju u pamet može upasti
 vele veću vojsku iznova 655
 da car skupit ne ima vlasti.

Caru junake othranjene
 rađa od svijeta svaka strana;
 vojske mu odsvud nebrojene
 dažde i mnoštva oružana. 660

Tim kad još bi veće puta
 jakno i lani izgubio,
 bil' mu ne bi vlas rasuta,
 svakako bi s vojskom bio.

Nu ti, kralju, kad po sreći 665
 izgubio bi tve junake,
 otkud bi ufô igda steći
 vitezove druge take?

Jeda umjesto od plemića
 hlape na boj skupio bi 670

i slavnoga kraljevića
 za vojvodu robju dô bi?
 Ali misli tve su ine!
 tad bi s svake dozvô strane
 inostrance i tuđine 675
 tve kraljevstvo da oni brane.
 Dvije krune su u ke uzdati
 ti se možeš do nevolje
 i koje ti pomoć dati
 od svijeh krstjan mogu bolje: 680
 njemački je česar jedno,
 drugo španjski kralj mogući,
 ali česar još neredno
 ima bjenje na svôj kući;
 er s českoga zasve Praga 685
 da je izagnô odmetnike,
 još ih tjera, još podlaga
 i š njimi ima boje prike.
 A kralj španjski, ako u njega
 ti se ufaš, daleko je: 690
 među vami priko svega
 svijeta strašna mora stoje.
 Ali i španjska i franačka
 da ti bude pomoć doći,
 jeda krana tva poljačka 695
 sahranit se tijem će moći?
 Jeda bojne Poljake će
 tuđe vojske sačuvati,
 kad se izgube oni veće
 u krvavoj sprva rati? 700
 Da li tuđi vitezovi
 hoć kraljevstvo tve da bljudu,
 kad izgubit š njim njegovi
 i svoj isti život budu?
 Znaj, o kralju, gđi se jednom 705
 carski Mjesec igda unese,
 nijednom zgodom, silom nijednom
 iznio otle vîku nije se.
 A i riječ je gdje kopito
 konj turački jednom stavi, 710
 da to mjesto vjekovito
 ne poraste veće u travi.
 Ali hoću da je ta srića,
 po milosti danoj zgara,
 tvoga slavna kraljevića 715
 da bi dobio stokrat cara;
 nu još i to kad bi bilo,
 ku bi od toga koris stekô?
 Jeda bi se prodiljilo
 tve kraljevstvo nadaleko? 720

Ne, ne! nu bi sama ostala,
 jakno lani, i opeta
 tebi jedna tašta hvala
 od pobjenijeh turskijeh četa.

Razmi samo jedno ime 725
 od pogibne svih dobiti
 ti u nijedno ne bi vrime
 drugo mogô steć na sviti.

Pače i ta bi dobit ista 730
 bila rasap ovih strana
 u došastvu sred tvih mista
 od oružja inostrana.

Ah, da li ćeš za ime jedno 735
 ti od prazne tašte slave
 poharati nepravedno
 inostrancim tve države?

A i razumno nije potrebe 740
 spomenivat što se zgodi
 tko na pomoć jače od sebe
 u kraljevstva svoja uvodi.

Car na jednom carstva kraju
 kad s oružjem na boj skače,
 strane mu ine počivaju
 i obilne šlju harače;

ali na boj suprotiva 745
 caru čim tva kruna ustaje,
 ka država tva počiva,
 ke li t' mjesto harač daje?

Svak se u miru čestit zove, 750
 obilnost je gdje mir stoji;
 mir kraljevstva i gradove
 zdrži, uzamnaža, vriježi i goji.

Oganj užec lasno 'e svima;
 nu kad sve njim plane veće,
 znat nî gorjet koliko ima, 755
 udunut gdje li se će.

Tako 'e lasno boj početi;
 nu koliko dug će biti,
 na čem li će pak dospjeti,
 nije moć tega prividiti. 760

Ali, o kralju, mudar ti si,
 i prividiš i vjeruješ
 da ti o dlaci kruna visi,
 sve što s carom uzvojuješ.

Nu ako te boja želja 765
 tere mrziš počivati,
 imaš huđih neprijatelja -
 na nje oružja tva obrati!

Očinstvo ti je zveska kruna 770
 s dvjema družijem sadružena,

ka ti od dunda, zlobe puna,
 bi nepravo ugrabljena.
 Od Gustava bratučeda
 što ti se ote, pođ' otima!
 Svaki je razlog: tvoga ne da' 775
 a tuđega ne uzima'.
 Na susjestvu moškovskoga
 carstva ti je veličina,
 kad bi od tebe i od tvoga
 pridobita slavna sina. 780
 Pošlji istoga Vladislava
 opet s vojskom k tomu kraju
 na ostatak od država
 ke ti posluh još ne daju;
 pod imenom ti od cara 785
 da gospodiš sve doskora
 s Hvalinskoga odizgara
 do Nijemskoga doli mora.
 Zato, o kruno koj je sriću
 nad svijem krunam Višnji podô, 790
 i ti, o slavni kraljeviću,
 i vi ostala sva gospodo,
 ako unaprijed boj sioni
 od koristi nije nikomu,
 danu od raspa, najliše oni 795
 ki se čini na svom domu;
 a ako vam s druge strane
 visoke se česti kite
 i velika dobra hrane,
 kad mir s carom učinite, 800
 mir, ki vam se šlje od cara
 i ki želi svak i žudi
 vrh svijeh časti, vrh svijeh dara,
 ugodno vam primit budi!«
 Ovdi paša dobesjedi, 805
 i na govor svoj naredan
 među svijetlim panim slijedi
 lak i kratak žamor jedan.
 Svaki od njih u obličju
 veseo se svim razbira 810
 s navještenja koje priču
 od prijazni carske i mira.
 Pun kralj Šišman slave i dike
 veće puta oči obrati
 i u čelo sve vijećnike 815
 oko sebe sta gledati.
 Tiho stavnijem pak riječima
 odgovara poklisaru:
 »Prijazan se od nas prima
 i žuđeni šlje mir caru! 820

Naviješteno cića toga
 od našega biće tebi
 kandžilijera velikoga
 uvjetovat što je trijebi.«

Prista slavni kralj ovdira, 825
 i paši se u čas isti
 sprva uvjeti riješe od mira,
 pak za cara daše listi.

Prima ih rado i veselo
 paša i smiren svim se otkriva, 830
 i za veću čas na čelo
 postavlja ih i celiva.

Poklanja se pak, i cića
 ugodnijeh jur oprava
 kralja i slavna kraljevića 835
 slavi i vijeću hvale dava.

Ali je i paša opet bio
 hvaljen, častjen i darovan:
 šestoperac je on primio
 vas u suhu zlatu okovan: 840
 i bogata i velika
 naprava mu je vidjet zdvori:
 ručica mu svakolika
 u kamenju dragom gori.

Druge dare nebrojene 845
 caru od kralja još odnije
 od bogastva bez procjene,
 od ljepote ku izrijet nije.

Dragi kami, zlato i ostalo
 što je tu, tko bi viku opisô? 850
 Bolje mučat neg rit malo;
 toj nathodi svačiju misô.

Nu s ovijem darim tada
 Alipaša kô se otpravi, 855
 s družbom uput Carigrada
 najbrže se na put stavi.

PJEVANJE DVANAESTO

Da poklisar caru mladu
 mir donijeti bude prije,
 iz Varšova k Carigradu
 putujući miran nije;

ne poteži nu ga tjera 5
 želja oglasit kako uzroči
 društvo Sunca od Sjevera

do Mjeseca od Istoči.

Sada jedne, sada druge
konje jaše na promjenu, 10
probijući strane i luge
po ravnini, po kamenu.

Po najprječem putu upravlja
i u Carigrad brzo ulazi 15
i, što nosi, svak se stavlja
tko mu na obraz veseo pazi.

Podizat se glas počina,
raste govor, svak besjedi 20
da od Poljaka do Turčina
mir žudeni veće slijedi.

Svak uživa tko ovo čuje,
star i mlad se tim veseli,
vaskolik se puk raduje
i s tega se čestit veli.

Ali rados veću i dražu 25
i veselje bez prilike
u pogledijeh svojijeh kažu
turske ljubi svekolike;

er nije veće čeznut njima 30
da ih ne bi razdijelila
s gospodarim ljubljenima
poljačkoga boja sila.

Nu u veselju općenomu
sama otkriva jad sred lica 35
i u životu čezne svomu
Korevskoga vjerenica;

a to, er sami ne dohode
njoj u glasu mira općena
mirni glasi od slobode
gospodara nje ljubljena. 40

Ne počiva kratka časa,
svud se tuče, vrti i vije,
ište, sluša, ali glasa
ni priglasja čut joj nije.

Čuje sve ino, samo ovo 45
ne čuje što čut sveder hlepi;
tim skončanje svakčas novo
njoj tre i hara ures lijepi.

Kopni, uzdiše, stine, gori, 50
ciči, plače, cvili i tuži
jak grlica, ka u gori
s dražijem se svîm razdruži;

bez svakoga tere veće
tako ufanja tužna ostaje; 55
tolike joj rastu smeće
da život malo haje.

Ona otkada najprije cića

zaplijenjene sve ljubavi
 od mlađahna Ugričića
 mušku odjeću na se stavi, 60
 pače u turskom Carigradu
 otkad pod tom mirnom slikom
 nju bojnicu krije mladu
 ljubav vlastim svôm velikom,
 vik ne štedje zlata, blaga 65
 i od procjene sve što skupi,
 vjerenika mila i draga
 da iz teška ropstva otkupi.
 Proda države i gradove
 i gospodstva svâ vlastita 70
 i darove na darove
 sla i mita vrhu mitâ.
 Ali zasve nebrojena
 da bogatstva prosu i strati,
 nađe se u svem privarena 75
 i u ništo joj sve se obrati;
 pridobit bo mlada vîku
 tim nije mogla ni mogaše
 nemilosno srce i priku
 ćud vrloga Rizvanpaše, 80
 ki sved̂ straže i zatvore
 na tamnici od nje draga
 veće, jače, tvrđe i gore
 i uzmaža i prilaga.
 Imaše ovi Turčin hudi 85
 na dvorovijeh svoga doma
 dvije diklice blage ćudi
 drage u svemu, lijepe veoma.
 Lica su u obje njih rumena,
 sunčane oči, kose od zlata; 90
 jedna mu je kći rođena
 a nepuča druga od brata.
 Jedna ljeta su i one i ove
 i djela u kih traju vrime;
 Ljubica mu kći se zove, 95
 Kalinka mu je nepuči ime.
 U dne, u noći, ljeti i zimi
 sveđ su ujedno druge mile;
 tako su se među njimi
 od mlađahna zaljubile. 100
 Nije otajstva, stvari nije
 ova onoj ku bi sakrila;
 živu kô da je objedvije
 jedna majka porodila.
 Ovih lijepih djevojčica 105
 Bećir-hadum stražnik biše,
 pogrešpana stara lica,

zbabljen crnac, grd saviše.
 Nu zasve to usti blijede
 rumenilom jošte masti, 110
 mrči i lašti dlake sijede
 i od obraza suhor tmasti.
 Kami dragi mu iz bisera
 na usnah visi i na ušiju;
 crne prste odsvudijera 115
 prsteni mu zlatni kriju.
 Jasni ogrljaj, ki mu iznova
 vrat žilavi narešiva,
 od zlata se suha skova,
 vas kamenjem drazim siva. 120
 Od Kalinke mlade stari
 hadum viđen bi najprije,
 ka da u smijeh ne udari,
 moćna odoljet srcu nije.
 Neskladna bo neprilika 125
 mladici se lijepoj čini
 da grdoća onolika
 bit s naprava ljepša scini.
 Što je grdo po naravi
 zaludu se resi i maže, 130
 er grdoća u napravi
 tisućkrat se grđa kaže.
 Ali potom pogled lijepi
 lijepoj mladici opsja zlato,
 slakomi se i pohlepi 135
 oni čas joj srce na to.
 Tim sva dvorna u glas mio
 starom crncu kliče ovako:
 »Kaž' mi, ko te obdario
 napravami lijepijem tako?« 140
 Crnac ončas Krunoslavu
 u Ugričića slici ukaza,
 veleć: »Oni svu napravu
 oko moga stavi obraza;
 oni mladac ki od strane 145
 poklisara česarskoga
 često donije dare izbrane
 ovdí u paše dunda tvoga.«
 Kako začu Kalinka ovo,
 pitat naprijed već ne slijedi; 150
 željenje joj nastá novo
 s Krunoslavom da besjedi.
 Misli, ište i nahodi
 način da joj toj se zbude;
 i u nje srcu ljubav plodi 155
 stoga i druge još požude.
 Za steć u dar zlata i blaga

hlepi i smagnu svedđ dotada;
 sad s pogleda lijepa i draga
 sahne, gine, kopni mlada. 160
 Ah, zaisto znô je vele
 taj ki u stara doba stavi
 zlatan trkač, luk i strijele
 bogu ognjenom od ljubavi;
 er na svijetu nije toga 165
 mjesta otajna i skrovita
 gdi iz luka ljuvenoga
 zlatna strijela ne dohita.
 Ljubav ima zlatna pera,
 zlatan je i plam kim sve užiče; 170
 zlatnijem krilim ona tjera
 i bjeguća srca stiže.
 Zlatni puti, zlatna vrata,
 zlatni ključ i nje su dvora;
 platnom veže ona od zlata 175
 sebi i družijem oči odzgora.
 Tim nije rijeti čudo nijedno,
 ako proz svoj pogled mili
 zlato i ljubav sad ujedno
 Kalinku su pridobili. 180
 Turkinjica, koja sudi
 za mladića Krunoslavu,
 snobiva se, panji i čudi
 kroz ljepotu nje gizdavu.
 Želi zato, biser želi, 185
 nu još želi blago draže:
 zlato od kosi, biser bijeli
 sred nje uski ki se kaže.
 Z ovim čezne, gine, blidi
 i sred ognja gori živa, 190
 er ne pozna i ne vidi
 što laživo ruho skriva.
 Hoće mlada da izusti
 kako ona mre za njome,
 ali riječ joj mre sred uski 195
 i stvara se mramorkome.
 Nu u pogledih govor hrani,
 oči očima ter tomače
 što jeziku sram zabrani
 a stravljena misô zač. 200
 Stavlja joj se Krunoslava
 i žali ju sa svom moći
 da se u nju upoznava
 bez ufanja od pomoći.
 Nu zasve to hitra dosti 205
 da ona pomoć steče za se,
 kaže joj pogled pun milosti

ufanjem je taštijem pase.
Djevojčica sramežljiva,
videć ovo, oči uzdiže, 210
nu plam veći ognja živa
iz dražijeh ju oči užije.
Tim od želje usiljena,
pače od sile kom sva gori,
sprva uzdahnu, pak rumena 215
u ovi način usta otvori:
»Vaši li ono biše dari
kim se hadum naš uresi?
Kad ono ima crnac stari,
da što meni donio jesi? 220
Smir' me mladu djevojčicu!
Daj mi zlata na ovi danak,
il' što je draže u tvom licu
negli umornu zorni sanak!«
Dospje i od srama zarumeni 225
sva se u licu i poniknu;
a na govor taj ljuveni
Krunoslava opet kliknu:
»Djevojčicam, o gospoje,
kakva ti si lijepa i draga, 230
ovi sluga donio je
ljepše dare, veća blaga.
Zlato, koralj, biser bili
i kamenje bez procjene
i sve što imam u dar mili 235
primi lipos tva od mene.
A za uzdarje svega toga
htjej, molim te, samo m' riti
znaš li od sužna Korevskoga
štogodijer mi spoviditi.« 240
Zanesena dikla mlada
razvedri se i obeseli
i, u sebi čim se nada
višoj sreći, tako veli:
»Prem kô Milos tvoja pita, 245
Ugričiću gospodine,
od junaka glasovita
podat ti ću glase istine.
Ja čuh vele, vidjeh veće
od viteza djelim slavna; 250
sreće njegove i nesreće
napuno sam kazat spravna.
Dunda moga kad za roba
silni Kozaci uhitiše,
ki na krajini u to doba 255
atćermanski paša biše,
š njim zaplijeni i Ljubicu

jedihnu mu kćercu gusa,
 koj ružica zene u licu,
 a sred usti capti rusa. 260
 Nu Korevski, ki nad svima
 bi vitezim vojevoda,
 kažući se blag obima
 razgovor im sladak poda.
 Dare uzmnoži vrh darova 265
 i milosti na milosti;
 dragova ih i milova,
 gleda, scijeni, časti i gosti.
 Vрати ćaćku vitez blagi
 kćercu a kćerci sva nje zlata, 270
 biser bijeli, kami dragi,
 sviona ruha i bogata.
 Vрати naprave one izbrane
 gospodičić blagodaran,
 da svijetli ures ne ostane 275
 djevojčici lijepoj sharan.
 Požali joj zlu nezgodu
 i bolje se svoj nje zledi
 i dobroz dâ slobodu
 dundu i mojoj bratučedi. 280
 Ali za mir nje ljepote
 nije sloboda bila i blago,
 ako joj se duša ote,
 ako izgubi srce drago.
 Mislit djela ne pristaje 285
 od junaka svim hrabrena,
 i u slobodi robinja je
 blagodarstvom zaslijepljena.
 U pameti svud ga vidi,
 kreposti mu sved razbira; 290
 vene, čezne, gasne, blidi,
 sahne, gine i umira.
 Nu da mlada djevojčica
 nije čudo ljubav ćuti:
 ne rodi je medvjedica, 295
 ni se u gorskoj goji ljuti,
 Za čudo se ne govori
 da iz kamena oganj skače,
 a čudo će bit da gori
 ko 'e mlađahan, ah jaoh, braće!?! 300
 Ali kad pak niknu smeća
 i bogdanski boj zavrže,
 junaku se dobra sreća
 na nesreći zloj provrže:
 pade u ropstva u nevolju; 305
 viteški mu cvijet se oznobi;
 družba ga izda, a na polju

neprijatelj ga ne pridobi.
 Slavni otada junak, koji
 djela kaza svud viteška, 310
 nadno tamne jame stoji
 u okovijeh gvozdja teška.
 Moj je dundo od strahoća
 ponornijeh tminâ straža;
 i srditos i vrloća 315
 njegovu se sveđ uzmaža.

Nemilostim on misleći
 da se u carsku milos stavlja,
 meće ozir vas za pleći:
 što je držan, zaboravlja. 320
 Na sramotu od razloga,
 i s pameti ćud neharna
 uspomene goni od svoga
 dobroćinca blagodarna.

Sred tamnice tim smrknute 325
 junak, željan bijela danku,
 muke, trude, jade ljute,
 sva zla trpi bez pristanka.

Nu pašina kćerca ino
 u stravljenoj duši ćuti: 330
 gine, dobro nje jedino
 da ne bude poginuti.

Moja lijepa bratućeda
 od milosti suze liva:
 u sužanstvu dušu gleda 335
 gospodara milostiva.

Od žalosti ne razbire
 u vaju se žestokomu
 cić gorušte ljubi i vire
 ku mu u srcu nosi svomu. 340
 Jeda skрати zle boljezni
 ljubljenoga tamničara,
 blagom riječcom, slatkom pjesni
 ukradom ga razgovara.

I da mu ona ne rasladi. 345
 gorcih muka kigod dio,
 odavna bi vitez mladi
 s životom se razdijelio.«

Da Kalinka ovdi veće
 prista i naprid ne spovijeda, 350
 Krunoslavi ne bi od smeće
 bil' toliko nje besjeda;
 ali ovako još govori:
 »Korevskomu sužnu dragom
 Ljubica se toli udvori 355
 vernom službom, dvorbom blagom;
 tač Poljaku svijetlu i slavnu

Turkinjica lijepa omili,
da su vjeru krepku i stavnu
među sobom uhitili. 360

Tim sklopjena i gotova
s milosti se carske veli
i sloboda vitezova
i Ljubičin pir veseli.

Ugričiću moj ljubljeni, 365
ja rijeh što znah, a ti sada
spravi obilne dare meni
kijema ću se smirit mlada.

S darom zlatnim draže zlato -
milos tvoju duša pita, 370
i već srce hlepi na to
neg na carstvo svega svita.«

Čim stravljena dikla trati
slatke ovako svim besjede,
za ruku je prešno uhvati 375
Bećir-hadum i odvede.

Jak iz cvitja i iz trave
koga otrovna zmija peči,
Krunoslava na gizdave
Turkinjice osta riječi. 380

Streptje, ublidi i ostinu
sva od čuda zapanjena,
u prilici i načinu
stanovita nijema stijena.

Ne vjeruje i vjeruje 385
što od draga svoga sluša,
zaboravlja, spominjuje,
smrtne u srcu smeće kuša.

S razlicijeh misli gine
jak plav u ku sved udara 390
valovite sred pučine
sila protivna od vjetara.

K zemlji srta i na čase
put nebesa oči upira;
groznim suzam polijeva se, 395
iz srca uzdah vruć podira.

Nje snježane bijele ruke
sada krši, plete sada,
i od nemira i od muke
proteže opet i opet sklada. 400

Ali udugo ne umuknu.
Među suzam i uzdasi
stanoviti mramor puknu:
žalosno se mlada oglasi.

Ona, izišla izvan sebe 405
od bolesti buduć, kliče:
»Ah, ke glase čuh od tebe,

moj nevjerni vjereniče?!
 Komu veće i u koga
 ikad tužna da vjerujem, 410
 od viteza Korevskoga
 kad nevjeru ovu čujem?
 Tko je tko se ne snebiva
 da u nevjeru može pasti
 junak koji plemstvom siva 415
 prave vjere, svijetle časti?
 Ah, iskati svud je zaman
 vjernos naći srca čista:
 crno 'e sunce, mjesec taman,
 nevjerna je vjera ista! 420
 O moj negda drag pokoju,
 sad izdana mâ ljubavi,
 Krunoslavu da li tvoju
 pri Turkinji ti ostavi?
 Da od nemira ne umiram, 425
 za veliko čudo brojim,
 u mom srcu er razbiram
 što si držan, što dostojim.
 Obrni se, ah, obrni!
 Na komu me, viđ, promijeni! 430
 Svijetla obraza ne pocrni,
 ne izgubi glas pošteni!
 Ki od svijeta ne zna dio
 tvoja dila, me liposti?
 Komu si se zavjerio 435
 sa svom moći i kriposti?
 Jeda nađe draže lice
 i od mojijeh zlatnije kose?
 Turkinje su mađionice,
 čarajući svijes zanose. 440
 Himbeno su one lijepe,
 u hitrinah sved se paze;
 napravami vid zaslijepe
 i obraze priobraze.
 Zaisto s bilja vilovita 445
 opsjeni te i zatravi,
 kad tva dila plemenita
 i mu lipos zaboravi.
 Nu me bojno srce di je?
 Tužba meni ne priliče; 450
 tko se osvetit vrijedan nije
 neka suzi i nariče!
 Podnit neću ni trpiti
 da, što je moje, druzi drže;
 raskinuti, razdrpiti 455
 Turkinju ću zlu najbrže!
 Ukazaću Krunoslava

u osvetah kakva biva:
 usred zmajâ, usred lavâ,
 usred ognja da je živa. 460
 U desnici ovoj jakoj
 ja ću s mačem poletjeti,
 o Korevski, zlici opakoj
 u tvom krilu dušu oteti.
 O gromovi, o treskovi, 465
 urnebes se vaš obali!
 Bože, gdi su bludnici ovi?
 sprži, užeži, sve popali!
 Ali tužna što govorim?
 što razumjet sebi dajem? 470
 Užežena ja sva gorim,
 čijem družijeh sprazit hajem.
 Ti me ostavi, dušo mila,
 ja tvu lipos neću mnogu!
 i najveće kad bih htela, 475
 ostaviti vik ne mogu.
 Pače kô te vazda ljubih,
 i ljubiću sred svih smeća,
 ako ti u čem sad zagrubih,
 čin' da je milos grijeha veća! 480
 Gospodičić tako svijetô
 ne vjerujem da će upasti
 u nevjerstvo tamno i kleto
 suproč plemstvu, suproč časti.
 Po sve pute i načine 485
 prilagaću misô i mito,
 dokli budem od istine
 na spoznanje doć očitô.
 Izdavniče, - ki dostojiš,
 er se od vjere duša izmakla, 490
 ne pod zemljom tu da stojiš
 u tamnici, nu dno pakla! -
 lasni mi su svi ovi trudi,
 slatka je muka sva čemerna:
 ti nevjeran meni budi, 495
 ja ću tebi biti vjerna!«
 Bez krsmanja Krunoslava
 u odluci ka je žeže
 ne ima misli da strah dava,
 nije zaprjeke ka ju usteže. 500
 Sedam torân u ugarskomu
 ruhu ophodit dikla zađe,
 na njegovu dokli domu
 Rizvanpašu srete i nađe.
 Pokloni se i načine 505
 dvorne ukaza, kliče paka:
 »Ja sam, mili gospodine,

Korevskoga brat junaka;
 njegove se cić slobode
 iz dragoga mjesta uputih, 510
 ne gledajuć na nezgode
 od razlicih pogub ljutih.
 Dobrota me tva primaga,
 na otkupe da ga prosim:
 tim koliko hoćeš blaga, 515
 udilje ti ja za nj nosim.
 To li neć ga dat za platu,
 da' ga u dar plemeniti;
 a za uzdarje ja na zlatu
 ončas ti ga ću izmjeriti.« 520
 Paša u mlaca s boljom slikom
 zapaža se na ove glase,
 i visokom i velikom
 on odlukom snebiva se,
 sad besjedu, sad slobodu 525
 razmišljajuć, ter se čudi,
 i sebi ovu sad prigodu
 od velike smeće sudi;
 i kô čovjek od velicih
 mećaicâ i kramarâ, 530
 u pameti veće od pricih
 varâk način misli i stvara.
 Naravnoga otrov gniva
 krije Turčin dvoran silom;
 jedno misli, drugo obećiva, 535
 a izvršiva treće dilom.
 S Krunoslavom unjiguje,
 i veseliji sveđ se kaže,
 riječima je obljetuje
 sve što može bolje i draže. 540
 Veli: »Smir' se, o plemiću,
 za slobodu brata tvoga!
 Ja prijatelj haran biću
 njemu u cara čestitoga.
 Utoliko ako š njime 545
 miluješ se razgovorit,
 sad i u ke hoć ino brime
 tamnicu ću ja ti otvorit.«
 Utoliko doli svrati
 paša i kaže da ga slidi, 550
 i množ Turâk da ih prati
 pod oružjem zapovidi.
 Sedam torân gdi se rede,
 proz sto vrata i zaklopa
 s Krunoslavom paša grede 555
 gdi Korevski živ se ukopa.
 Proz mostove, ki se dižu,

zanesene u zahode
i u dolinu svakčas nižu
po strmu i usku putu hode. 560

Vrhu nje se do oblakâ
tvrda građa obgradila;
sokolova brza i jaka
ne bi ju perja izletila.

Ukraj građe kroz gvozdena 565
vrata uska, tijesna i mala
dno ponora udubena
dublja je jama još propala.

Pod zemlju se put obrne
iz duboke jame ove 570
put tamnice tamne i crne
grob od živijeh ka se zove.

Proz sva mjesta zgor skazana
Krunoslava pašu slidi:
nije je želja bijela dana, 575
ištom da sve sunce vidi.

Oružanijem slugam odi,
da ju umore, viknu paša;
Krunoslava naprijed hodi,
ni ju poguba nijedna straša. 580

Nu od tamnice jedva stupi
priko praga dikla smiona,
a raskošan zatvor skupi,
i u sužanstvu osta i ona.

PJEVANJE TRINAESTO

Gdje od mraka vjekovita
pod jazovim zja pučina,
usred svega segaj svita
najdubljijsih sred dubina
satarisan kralj pribiva 5
od rinutijeh s neba duhâ
u pučini ognja živa,
ki mu oholas svâ raspuha.

Slava mu je s teška jada,
ka se digla sa svijeh strana 10
od istoka do zapada,
kô Vladislav razbi Osmana;

pače, pazeć na veselja
poljačkoga svega puka
s istjerana neprijatelja, 15
jak uboden bivo muka.

Podrtijeh iz uzdaha,
 bez umrtja kojijeh crka,
 krvavijem dimim paha,
 smrdećijem pjenam hrka. 20

Škriplje zubim, riga plame;
 od zlobe ga svrdô vrti
 ne Poljake sharat same
 neg krstjanstvo sve satrti.

Tijem u vijeću car veliki 25
 ušto od mira slave slaga,
 neprijatelj skoči priki
 od ljuskoga svega traga;
 netrpeća nadmen ijeda
 s bukom, s treskom strašno vijeće 30
 i on kupit zapovijeda
 od nabune i od smeće.

Nebu se oprijet spravam ovim
 tvrdooglavi bijesnik stupa,
 zaboravljen kô treskovim 35
 svemoguća ruka lupa,
 zasve da od nje, kad oholu
 glavu istakmit k višnjem prope,
 strmoglav se buši dolu
 tmastijeh ogânj u potope. 40

Od pakljene oštre trublje
 razdira se trubnja mukla
 da idu kleti gdi je najdublje
 prosjedena propas pukla.

Cokoću se, grohte i tresu 45
 noćne sile iz dubine,
 u gromovitu urnebesu
 razlijegaju slijepe tmine.

Iz smrknutijeh gustijeh magla
 jazovite u ponore 50
 strahoćâ se jata nagla
 grominjaju, drožde i ore:
 graču, hroču, skvrče, krište,
 zviždu, veče, skviče, laju,
 revu, reže, rže, vrište, 55
 mukaju, vikaju, zavijaju.

U nekijeh su praščja rila,
 vučju čeljus tko razglaba,
 a ko gubice ima i krila
 od ljljaka i od žaba. 60

Ljudi s glavam crnijeh pasa,
 žene od zmija kijem su kose,
 bivoli odsprijed ki do pasa
 čovječanske slike nose;
 kučke u kih je žensko lice, 65
 psi troglavi, zmaji hudi,

poluribe - poluptice,
 poluzvijeri - poluljudi;
 srde, nakazni i nemani,
 i sve što igda ukaza se 70
 vrlo i grda u koj strani,
 u pakljenom vijeću sta se.
 Nad svijem vječnijem sjenam stišten
 strašnodržac od propasti
 gnjevnom srdžbom vas zaprišten 75
 planta u zlobnoj oholasti.
 Od krilatijeh kravosaca,
 iz kijeh kužni ognji pište,
 u stog mu se visok zbaca
 grunje otrovno za sjedište. 80
 Pod nogah mu se u krug svija
 na zelene pjege i blijede
 ljuta od sedam glava zmija
 u iskrah tamnijeh bljujuć ijede.
 Strašniji od svijeh, vrlji i grđi 85
 sjedi silnik gorostasni;
 u čadljivoj smeđoj rđi
 zagašen mu je obraz tmasni.
 Srši glava naježena,
 trepte zmajska krila o pleću, 90
 runjave uši do ramena
 prostiru se i klepeću.
 Iz kosijera slike grube
 nos nezgromni na kljun pada:
 čeljupine jazne trube 95
 zamršena visi brada.
 Kosmurat je kip i uplesan,
 tmasta iz oči munja udara;
 jedan velik hrek neotesan
 čapeti oštrom opšešara. 100
 Na krvave kuda kaplje
 dračnijem bičim u tle lupa:
 s nokti od orla, granfi od čaplje
 rašepača mište stupa.
 Ispod čela vitoroga 105
 razok pogled krivo izbeči
 i, usne grizuć s ijeda mnoga,
 u nesvijesne prasnu riječi.
 Zdrtaše se jazi crni;
 propas plamom većijem buknu; 110
 nakostriječen nesmotrni
 zbor zapiždri se i umuknu.
 Iz svijeh glasa on ovako
 ne zavapi neg zagrmi:
 »U komu ovo silni pakô 115
 zločestvu se unetrmi?

Što su oružja Poljakova
cara Osmana pridobili,
naša je šteta ne njegova,
ne on - mi smo izgubili! 120

Pakleni su, ne carevi,
vječni raspi i prikori,
i ne srami i ne gnjevi,
i o temu se ne govori.

Na boj leški put Podolja 125
pođe s carom množ tolika
da tonjahu cijela polja
pod pučinom od bojnikâ.

Strašna vojska biješe jaka,
iz pô svijeta ka se sklopi, 130
da dobude na Poljaka,
nu krstjanstvo sve potopi.

Ali ostaše nje junacim
najuzdanijjem s bojne hvale
na oružju prid Poljacim 135
srca ubijena, ruke pale.

Poletjesmo s našijem stijegom
mi u pomoć caru mladom,
oružani s daždom, s snijegom,
s mrazom, s ledom, s kugom, s gladom; 140
ali vojska zgar nebeska
zbučaše se i sastaše;
treskovim se sve rastrjeska
i razagna jato naše.

Tako s vojskom neizmernom 145
sam kraljević razbi cara:
nas molitvom tako smernom
kralj Šismundo sâm pokara.

Višnji oni ki pristao
zlopečit nas nije nikada, 150
s anđelima htje Miha'ô
da naripi na nas tada.

I za biljeg sred visina,
sila silu otkli obori,
rasvanu se noćna tmina 155
ognjeno se nebo stvori.

Nu u propas propas donit
zaman se ičija moć je istakla:
uklonit se, ne poklonit,
ohologa ćud je pakla. 160

Sjeverna se strana odrva,
gdje najvećijem plemstvom dičan
ja pristolja stavljah prva
za višnjemu biti sličan.

I na ovomu da bi ruzi 165
dovršili našijem štetam!

sramotni su raspi druži
kih prividim i gonetam.

U pogubah za poginut
sad se istočno carstvo kreće, 170
i s mjesta se još porinut
olohnuta propas neće!

Desnica je sama jedna
umrloga Vladislava
ogoliti pakô vrijedna 175
od svjetovnijeh svijeh država!

Nije š njim pakô jaki, nije,
ako slavnu i moguću
od privedre Austrije
novijem vezom združi kuću; 180
česarovom ako kćeri,
ugarskoga sestrom kralja,
kraljević se Poljak vjeri,
kraljevstvo se naše valja!

Kralj bo se Ugrinu u španskoga 185
samodršca opet vijera,
ki iz svega carstva svoga
s obadva nas svijeta tjera.

Tako, neka ijedna puna
propas reži, još na glavu 190
poljačka se spravlja kruna
nakon oca Vladislavu.

Ako pirne tim rodžbine
među ovim se kraljim slože
ter se oružja njih sjedine, 195
ko da im se oprijet može?

Carsku vojsku, ka ognjem sijeва,
mogô je Poljak sam razbiti;
da s toliko još kraljeva
kad se združi, što će biti? 200

Množ kraljevstvâ, množ otokâ,
pače veći dio od svijeta
drži, časti za proroka
i za sveca Mahumeta.

Nu ako se veće i jače 205
neg sve turske kraljevine
Osmanovo carstvo smače,
Mahumetov zakon gine.

Od krstjanskijeh igda kralja
ako se ovo jedno ocijepi, 210
iz prostora svijeh zemalja
tursko se ime iskorijepi.

Da li se od nas trpjet može
da krstjani potaraše,
satarišu i podlože 215
vrhu zemlje sve što je naše?

Da zamukne pakô u svjetijeh,
 povrže se hamalija,
 i da hodža po mečetijeh
 ne haleka i zavija? 220

Mečeti se pače obale,
 smaknu otari svi na prešu,
 i prilike naše pâle
 shrnjigaju i poplešu?

Da izgubimo svetišta, 225
 da vas svijet se križu skuči
 i Lučifer, zbjen u ništa,
 u kraljevstvu praznu zuči?

Ne, ne, ne, ne! hitri i plasi
 skoč'mo, tec'mo na sve strane! 230
 Ovi se oganj veće ugási
 prije nego sve njim plane!

Otmanović car nad carim
 toliko se sad potište
 da ponižen s poklisarim 235
 mir u leške krune ište.

Na glavi mu je teško breme;
 zbjen je, za uteć huđe štete,
 primit s očim zažetijeme
 od krvnika svake uvjete. 240

Nu po volji ali usiljen
 ako Osman Leha moli,
 poklonit se neće umiljen
 vík nikomu pakô oholi!

Jeda se je pozabila, 245
 za ne doći na ta djela,
 na nebesijeh naša sila
 ka se čula i vidjela?

Zgoda onada kamugodi
 družima je dobit dala: 250
 nam je vječna slava odi
 nedobitna smjenstva ostala.

Ali da se tim ponosi,
 što pomaga, svaki u sebi?
 Šuplje riječi vjetar nosi: 255
 djela se ištu pri potrebi?

O dostojni ki ste goru,
 mrkljeh tmina nadaleče,
 u rajskomu sidjet dvoru,
 otkli svjetlos vaša istječe, 260
 spomenuti zgode vrlo
 i mrzeće sila mi je,
 za na umrljeh na neumrle
 osvete nas raždec prije.

Tim iz noćnijeh tec'te mraka, 265
 o moji verni, cknjenje vrz'te

prije neg Turci od Poljakâ
uharače se i pokrste.

Ali u način da se opaki
sve zamésti bude prije, 270
motri, pleti, čini svaki
sve što može i umije!

U sto obraza priobraža'
i privračaj sto besjeda,
varka, izdavstva, sumnja, laža 275
i hitrina i zasjeda!

Licimirstvo najblažiju
od dobrote sliku hini:
najhuđe se zlobe kriju
od svetinje u haljini! 280

Svak se obrni svud i svrni,
na krstjane Turke buni,
dokli okoliš mjesec krni
u okolišu svijeta ispuni. 285

Sij omraze, zlobe búdi, 285
srdžbe užizi, vriježi gnjive,
svađaj, smetaj, šteti, udi,
satariši prave i krive!

Mogorkinja slavna robi
do otraška leške puke, 290
i kraljević, ki pridobi
cara, od ženske pádi ruke!

U prilici od istine
priobražena laž se vrti,
da Korevski ban pogine 295
i mir smete svojom smrti!

Nu što zaman veće stoju?
Nije vas znane trijebi učit:
čas pakljenu, vašu i moju
dosta vam je priporučit.« 300

Srdžbe, smeće, zlobe i gnjivi,
magle, oblaci, noćne tmine,
crni dimi, ognji živi
vojsci od pakla družbu čine;
smrtna otrovna kuga, i š njome 305
raskazani glad i blijedi,
i s odjećom smrznutome
ledena ih zima slijedi.

Diklo znana od Parnaza
i Elikone svete gore 310
ka potanko meni kaza
strašne od pakla dogovore,

spovijedati slijedi meni
glase prave i istine
što učini puk pakljeni 315
kad iz crne pođe tmine.

Djela od tmaste mrkle noći
slabi moj vid ne dohita
bez razumne tve pomoći,
kojoj skrovna sva su očita. 320

Na tisuće, na oblake
crna jata izletješe,
ter jasnomu suncu zrake
usred podne potamnješe.

Crn Carigrad osta bijeli 325
s svijem munarim od mečeta
ončas kad se u nj naseli
množ pakljenijeh hudijeh četa.

Tako u žetve zrele brime
lijepa njiva nepožnjena, 330
žitnijem klasom veselime
pribogato nakićena,
iznenadi sva pocrni
i potamni sa svijeh strana,
kad ju prikrije oblak crni 335
od čavaka i od vrana.

Nabunjivat jedni staše
hodžu i crkâv redovnike,
svu gospodu i sve paše
i zakonâ razumnike; 340
druzi bojne janjičare,
i s spahijam spahoglane,
i ostale vojničare,
pridošôce i građane;

tretji gospoje i carice 345
carskijeh dvora i polačâ,
ke su davne njih bojnice
i oružja njih najjača.

Zlim je druzim na pameti
ljudski rasap doba u stara 350
svega traga i podrijeti
da od ženskih bi privara.

PJEVANJE ČETRNAESTO I PETNAESTO **(dopuna Ivana Mažuranića)**

Kao što je poznato, Osman je ostao nedovršen. Četrnaesto i petnaesto pjevanje nisu sačuvani. Najvjerojatnije nisu niti napisani, odnosno, Gundulić nije dovršio svoj spjev.

Više je dubrovačkih pjesnika napisalo dopunu Osmana u XVIII. i XIX. stoljeću (Pijerko Sorkočević, Marin Zlatarić).

Za najuspjeliju dopunu smatra se dopuna Ivana Mažuranića iz 1844, koju možete pročitati [ovdje](#).

PJEVANJE ŠESNAESTO

U kraljeva, kô puk scijeni,
nije života draga i slatka:
sveđ su u pomnjah zamišljeni,
ne imaju mirna časa kratka.
Trijebi je da bde noćna tminu 5
i za onijeh se ki spe bude,
za bezbrižnijeh da se brinu
i za ispraznijeh misle i trude.
Mogući su svi s omrazom
suproč njima sveđ nemilom, 10
a nejaci hine obrazom
a u srcu ih trpe silom.
Sve što ih veća kripas slavi,
sve je veće tko ih navidi;
a i čestitos po naravi 15
ima zlobu ka ju slidi.
Tim ako su blage ćudi
ter krvničku mrze želju,
kô zločeste šlju ih ljudi
među žene pod kudjelju. 20
To li se od njih pravda grli
i pedepsa ne uzmiče,
silnici se zovu vrli:
krv pravednu na njih liče.
Ako štedjet blago haju, 25
od lakomijeh stječu ime;
to li slugam darivaju,
razmetni su vidjet svime.
Puk je slijepac koji oči
ne ima od svjeta i od razbora: 30
za istinu laž svjedoči
sred taštine i žamora;
sveđ nekrepak, nigda stavan,
ljubi, mrzi, hoće i neće,
trom, lijen, strašiv 35
na pobune i na smeće;
sad mir žudi, sad boj ište,
vazda hlepi na prominu:
sad uzvisi koga tište,
koga uzvisi, sad ukinu. 40
Ali kako tiho more
vik po sebi ne uzrasti,
dokli silni vihar s gore
ne smuti ga svojom vlasti,
puk u bitju smernu tako 45
uzdignut se vik ne smije,

što na pomoć dmjenje jako
 moguće mu gláve nije.

S izgleda s tim ovoga
 svak tko vlada sad nauči 50
 da nije se uzdat u nikoga,
 stvar velika kad se odluči.

Mao izide glas najprvi,
 ali u svačijeh usti rasti
 ter, čim odsvud većma vrvi, 55
 sve obujmi svojom vlasti.

A istina je riječ na svijeti
 da se zemlja kletvom klela
 da će otajstva sva pronijeti
 ka je čula i vidjela. 60

Ne znam kako, nu se zgodi
 da proćuknu se i proreče
 kô car u Istok vojsku vodi,
 da ju pogubi i posiječe.

Podiže se šapat tihi, 65
 usta sumnja, pomnja izide;
 svijeh popada strah zalihi,
 zamišljeni svi se vide.

Jedan drugom vitez sprva
 ovi potaj glas dorica; 70
 ali uzavre svak toprva
 i uzbuni se sva vojnica,

kad put Skudra čuše oni
 da na Crno snosi more
 car s poveljam i zakoni 75
 pisma, blago i šatore.

Bez ozira ovi onoga
 nagovara veće očito;
 bezakonja carska mnoga
 svak spovijeda glasovito. 80

Janjičarin stari pravi:
 »Ja ki stratih sva mâ ljeta
 slijedit s vojskam boj krvavi
 na sve četir strane od svijeta -
 baštine one ke su bile 85
 mom junaštvu verna plata
 silom mi su se ugrabile,
 hrana je moja družijem data.

Ja pod staros mrem od glada,
 a svodnici carskijeh bluda 90
 uživaju ono sada
 što bi uzdarje moga truda.«

Spahoglanim vapeć slidi:
 »Ja uz cara ki uzrastih
 u saraju u obzidi 95
 i svuda se plemstvom častih,

kô rob tamni i zločesti,
 dokle odsvud mi krv prokapa,
 na očitu podnijeh mjesti
 ružne udorce teškijeh šta, 100
 ne mareći car u sili,
 ka bi uzrok mom prikoru,
 kocrniti kruh pribili
 ki blagovah u svom dvoru.«
 Jedan veli: »Donijeh caru 105
 glavu ubjena protivnika;
 ni u dostojnu primih daru
 čas podobnu za bojnika.
 Pače rug je tvorit htio
 tijekom car isti bez potrebe, 110
 veleć: Da ti pogubio
 nijesi njega, on bi tebe.«
 Drugi glasi: »Car sred kuća
 skrovno uhodi naša djela 115
 ter nam gozbe smeća i smuća
 s kijeh je družba svud vesela.
 Ne naš aga noćno veće -
 bije nas obdan carska sablja;
 pjenez nam se crni meće,
 bijela i drobna jaspri ugrablja.« 120
 Oni rasap općen mjeri,
 s koga pribjen svak bit ima,
 što gospodske svijetle kćeri
 za carice car uzima.
 Priuzima drugi ovdira: 125
 »Biti i prošli mi smo veće!
 Car junake nove izbira,
 a nas starijeh siječe i meće.
 Eto listja, koje iznutra
 došlo nam je iz saraja, 130
 da se kani do dva jutra
 put istočnijeh dignut kraja.
 Ne krsma'mo sila jača
 da se s glavom carskom združi!
 Potlačimo ko potlača! 135
 udušimo tko nas duši!«
 Oni skače i prilaga:
 »Da što čekamo unaprijeda?«
 Svi tad vape: »Sablja naga
 prijeti ubit nas svijeh bez reda!« 140
 Jedan se opet diže i vika,
 sablju golu ter podire
 zovuć svakoga od bojnikâ
 proč poda nju zacić vire.
 Bojnik svaki tad se puti 145
 i pod sablju s kletvom hodi,

da bi imô od nje poginuti,
 ako se od zlijeh ne slobodi.
 Vapijaše svaki ovako
 suproč caru buneć sile: 150
 sam Aliaga htjenje opako
 mrzi i sprave sej nemile.
 Čim u njega, kô u svijeh glavu,
 zapazili svi se bijehu,
 mneć na hudu da i on spravu 155
 s njima će ustat u pospjehu,
 ter nabunjen oko njega
 svak luk penje, sablju izmiče,
 on sred skupa osta svega,
 u ovi način ter pokliče: 160
 »Ah, koja vas sad zasjena,
 vitezovi moji, zaslijepi,
 ter gubite od imenâ
 vašijeh svjetlos i glas lijepi?
 Spomen'te se da ste oni 165
 vi bojnci stražu uzdanu
 na kijeh samijeh car nasloni
 i u kijeh nađe vernu obranu.
 Ah, nemojte pocrniti
 slavu vašu, slavu moju, 170
 hteć nevernos carstvu otkriti
 u domaćem šetnom boju.
 Naše štete i porazi
 nijesu toli sad velici
 vele veća da ne izlazi 175
 kletva svetoj carskoj slici,
 koja veže sad jedino
 vaša oružja, svjete moje,
 da u svako vrijeme smino
 u vernosti krepkoj stoje. 180
 Ni nahodim još razloga
 ki će učinit da se ganem
 da, er car neće svjeta moga,
 ja mu protiv zato ustanem.
 Ja rob jedan, ki obećah 185
 tvrdom kletvom za nj umrijeti,
 u pogubah i u smećah
 da mu se ištem smrtno oprijeti?!
 Nije zakona vrh onoga
 ki zakone stavlja i daje; 190
 što car hoće, trijebi od toga
 da samiren svak ostaje.
 U njegovoj ruci je stalo
 pomilovat tebe prije;
 od njega ti sve se dalo: 195
 on ti uzima što tve nije.

Druzijem uze što da tebi,
za dat druzijem, tebi uzima;
tijem žalovat nije se trijebi:
car u volji zakon ima! 200

Teške udorce podnijet muka
bi junaku plemenitu,
ali zato huda odluka
plesat vjeru temeljitu.

Gospar svaki slugu svoga 205
bez bojazni smije udriti,
a bojat se cjeća toga
od roba će car čestiti?

Plemstvo naše, znamo dobro,
od milosti carske ishodi: 210
iz gora nas za se je obrô
u kojijeh se svaki rodi.

I gorani, iza stada
kijeh car dvorom svijem pomili,
suproč carskom stolu sada 215
propinju se skupni u sili?

Ni ti komu ne bi dara
za hrabrena djela u boju
mož s razlogom panjkat cara:
držan mu si glavu tvoju! 220

Carska milos sama vîsi
koga hoće od bojnîkâ,
a što činiš, držan ti si,
i što činit mož do vika.

Tko dat može zakon novi 225
tomu ki inijem zakon dava?
Car je sam car - mi robovi:
mudar bitje sve poznavâ.

Ali što čuh ja opeta?
Jes ko tužbe još uzmnoži, 230
jer car sveca Mahumeta
zakon bljusti hoće i božji.

Sveta vjera ka nas vlada
pit nam vino brani svudi;
i nećemo zato sada 235
da nas pravda carska sudi?

Nu, bojniče ki na platu
crnijeh pinez tvoriš tužbu -
ili u mjedu, ili u zlatu,
ti si plaćen za tvu službu. 240

Zaglavi se najposlije
da smo u mnogoj mi pogubi,
što ovi, jakno nijedan prije,
car uzimlje svijetle ljubi.

Mi robovi da li svoji 245
dostojni smo carskijeh kćeri,

a car, pod kijem vas svijet stoji,
pastjericom da se vjeri?
Ali što sam ja razložiti
sad uzeo s vami veće? 250
Koliko je car uzmnožit,
tko ne pozna, tko rijet neće?
Zabranjeno što je caru,
ki na volju svijetom vlada,
Otmanovu sablju staru 255
čim na bedri paše sada?
On od djedâ i pradjedâ
u Istoku carstvo hrani;
kô car pravi zapovijeda,
ne kô silnik, u ovoj strani. 260
Da je oteo on slobodu
u koj smo se mi rodili,
mene biste vojevodu
suproč njemu svi primili.
Bez ozira ja bih prvi 265
podro sablju britku golu,
i njegovom plakô krvi
mu slobodu na svom stolu.
Ni bi ustavit mogli uvike 270
sve me sile da mu ne dam
môm desnicom smrti prike,
na očiju da smrt gledam;
er tko rodni grad svoj ljubljén
oslobodit ište i haje,
ili ubije ili je ubjen, 275
u jednakoj slavi ostaje.
Nu čim jaram nam na vratu
nije ki starijem nije nam bio,
slobodu iskat nepoznatu
opako bih odlučio. 280
Er nije drugo protiviti
carskoj volji negli objaviti,
gdje stoluje car čestiti,
htjet tî silom car se staviti,
ter nevjeran i odmetan 285
kažući se carstvu tako,
i prikoran bit i štetan
čineć hudo i opako.
Ah, junaci moji mili,
gnjev nesvijesni ustavite! 290
Ne srnite slijepi u sili!
Kud prešite? što činite?
Drugo donijet nabuna ova
ne može vam neg sramotu,
dočim svaki š nje osnova 295
vječni prikor svom životu.«

Jak ne dmjenje od sjevera
 kad zapjeni sinje more,
 sila silu dočim tjera,
 vali uzrastu kako gore, 300
 tako uzbuča vas puk oni
 na besjede age verna;
 teku, srnu svi smioni,
 puni gnjeva neizmerna.
 S golom sabljom u desnici 305
 skaču u bijesu nesvijesnomu;
 psuju, prijete svikolici
 vojevodi hrabrenomu,
 vapijući: »Ili brže
 htjeh što hoće vojska ostala, 310
 ili ti se splesa i vrže
 ispod sablje glava pala!«
 Ali se aga ne pripada;
 pače misleć o svôj časti,
 vika: »Usred Carigrada 315
 vaša glava prije će pasti!
 Nu u vašoj da svevolji
 već ne gledam me prikore,
 ostavljam vas pri nevolji:
 spomenuli me govore!« 320
 Vapije vojska: »Mi nikako
 protiv caru nijesmo ustali
 neg proć onijem ki su opako
 dijete mlado svjetovali.
 I u to nije od potrebe 325
 provodičtvo tvoje nami;
 bjež' ti kud hoć! Dobri sebe
 obraniti mi smo sami!
 Nu udugo neć uteći
 od ovijeh našijeh sila!« 330
 I ovdi za njim hrli u smeći
 tisknuše oblak ljutih strila.
 Zatim vojska nabunjena
 pođe u skupu u jedinu
 gdi bi crkva posvećena 335
 Znanju od Oca, Božjem sinu;
 nu u vazetju Carigrada
 i izgubljenju crkve ove
 osta ime, ter i sada
 Sofija se mečet zove. 340
 Pred mečet se ovi skupi,
 ter iz jutra do večera
 skupno vika, skladno upi:
 »Daj nam pašu Dilavera
 i učitelja hodžu š njime, 345
 jer ti opak nauk dava,

s crncom ki je ženam tvime
 straža i od hadum svijeh glava,
 s mudrijega neka svjeta,
 kad nam budeš pogodio, 350
 i ti ostaneš car opeta,
 kako nam si i prije bio.«
 S ovijem riječim da prid cara
 Jahija pođe, oni htiše,
 i njihova poklisara 355
 pod silu ga učiniše.
 Velikoga zakonjaka,
 od Turaka 'mufti' zvana,
 on mjesto ima, ali paka
 ta čas družijem bila je dana. 360
 Tim trajaše sam na domu
 svijeh pokonjijeh ljeta dio,
 kad je skupu odmetnomu
 van usiljen izit bio.
 U veseloj pirnoj slavi 365
 nahodaše car tada se,
 čestit, miran, pun ljubavi,
 s tri ljubovce lijepe uza se.
 Ali u smeći na onu stranu
 gdi ču vojsku skoči ureda, 370
 ni se prignu, ni se ganu
 s punijeh prijetnje njih besjeda,
 misleć da bi carska bila
 vlas nejaka i prikorna,
 kad bi vrh nje gospodila 375
 volja od puka rogoborna.
 Jahija se starac tada
 u priklonstvu otkri njemu
 i, što vojska usred grada
 vapijaše, skaza sve mu, 380
 veleć: »Care svemogući,
 prosti, ako rob tvoj smije
 otkrit strašni plam gorući
 ki oko glave tve se vije;
 zašto, ako se ne ugasi 385
 samom krvi tvijeh svjetnika,
 tvomu carstvu prijeti i glasi
 rasap vojska svakolika.
 Ja vik ne imam zatajati
 što pogubu carstvu nosi; 390
 velikoga vezijera ti,
 hodžu i od crnac agu prosi.
 Ja sam poslan cića toga:
 svi ovo ištu, svi ovo prave;
 a ovo grla ovdi moga 395
 pod tvom sabljom i me glave.«

Jahija prista, a car, gore
smeten buduć s te poruke,
u kratke mu odgovore
skaza ovako sve odluke. 400

On pokliče: »Carstvo meni
sabljom stari moji dobiše,
i tko drugi car bit scijeni
vrhu mene, misli odviše.

Tim ustup'te, rec', nazada, 405
njegda verni i uzdani,
neposlušni moji sada
janjičari, spahoglani!

To li vas je krvi želja,
želju upijte srca prika 410
ne carskijeh prijatelja
negli carskijeh protivnika!«

Ovdi umuča, već istino
scijeneć s ove zapovijedi
da slijediti neće ino, 415
kô taj večer i ne slijedi.

PJEVANJE SEDAMNAESTO

Nu kô svijetli zrak dno mora
i dan bijeli sunce ugasi
i od grada i od dvora
zamuknuše svačiji glasi,
ter se prostrije noći crne 5
sinje platno iz dolina,
vrhe od gora da ogrne
i da obuče vas svijet tmina,
car uljeze usred krama
u mjesto uresno i bogato, 10
gdi u način svijetla plama
dragi kami sja i zlato.

Tuj zamišljen s vrle smeće
na pristolje svoje stupi
i najviše glave u vijeće 15
oko sebe dozva i skupi.

Šes vezijera i sve ostale
poglavice turske izbrane
po redu su smerno stale
oko njega s obje strane. 20

Svak podvite ruke i oči
obrnute drži nica,
poniženstvo ter svjedoči,

čeznuć pazi carska lica.
 A on pogled tih i stavan 25
 u ponosnoj veličini
 na svih svrće, i od svih slavan
 svijem zemaljski bog se čini.
 S veličanstvom ovacime
 iz visine na koj sjaše, 30
 na pobunu hteć u vrime
 da privede verne paše,
 reče: »Uzdani i smioni
 branitelji mom životu,
 na kih carstvo me nasloni 35
 od vladanja svu tegotu,
 nije trijebi kazat meni
 što ste čuli i vidjeli,
 vitezovi nabunjeni
 koliko se dosle smjeli. 40
 Što pitaju i što prijete,
 dobro znate; zato sada
 kô vlas moju svjetujete
 š njima ovacim da se vlada?
 Što u srcu svomu ćuti, 45
 otkrij svaki tim slobodno;
 zašto misô vašu ćuti
 milo mi je i ugodno.
 Carstvo se u vas me vjeruje,
[vaše riječi drži istine; 50](#)
[a znam, tko se sâm svjetuje,](#)
[da bez svijeta sâm pogine.«](#)
 Ovdî veće svâ zatvori
 sultan Osman carska usta,
 a Dilaver, da govori, 55
 prvi vezijer, prvi usta:
 »Silni care, on pokliče,
 svemoguća koga sablja,
 gdje zapada, gdje ističe,
 suncu iz ruka dan ugrablja! 60
 nedobitnoj tvojoj slavi
 širine su svijeta tijesne,
 prid kim, s krunom tko 'e na glavi,
 prostrt na tle trepti i čezne.
 I ako sâm još Orô sivi 65
 proč istočnom Zmaju prši,
 nabunjeno jato krívi
 komu ognjena krila krši.
 Zato, o slavna i čestita
 kuće otmanske kruno, vidim 70
 da početak carstva od svita
 sad krvavim krijepiš zidim.
 Nu čestokrat usred krvi

ku proliju neprijatelji
početak se stvarno prvi 75
od gospodstva utemelji.

A ne može od silnika
imenom se car nazvati
ki vrh kletih izdavnika
od osвете sablju obrati. 80

Od kraljeva sva zla ina
često mogu bit proštena;
ne prašta se vik krivina
veličanstva uvrijeđena.

I ako carsko je djelo imati 85
vrh podložnijeh milosrdje,
za odmetnih pedepsati
carsko je djelo da car tvrd je.

Tko ne vidi da prostrla
viteška se samovolja 90
ne do našijeh samo grla
danu tvoga do pristolja?

S otmanskoga oni stola
tebe cara smaknut prave,
ako srca njih ohola 95
prije ne smire naše glave.

Da usiljen od njih ako
poslušáš ih cjeća toga,
ne smiču li te oni i tako
s otmanskoga stola tvoga? 100

Vlas tva prosti: nije razluka
druga od tebe do inijeh ljudi
nego zapovijed ka vrh puka
uzmnožnim te čini svudi.

Ako ti se ova sama 105
ote sada od bojnika,
visina se tvoja slâma
i vlas krši svakolika.

Što sad rijeće plemić častan,
koga djede tvoji djedi 110
pridobiše, ako oblastan
svak je vitez da ga slijedi?

Pod tvim carstvom može biti
on ne mrzje dosle stâti,
nu što vojska bude htiti, 115
ako ti uzmeš događati?

Da skup bijesni neće trpit
spahoglanâ, janjičarâ,
bude ga odrijet i razdrpit
gospodujuć mješte cara. 120

Er dočim se vojska opira
i uspogađa joj tvoje carstvo,
vrh tebe ona vlas prostira,

a ti služiš nje sebarstvo.
 Otvori oči za bremena; 125
 er, ako im zbude s' ova,
 puk, ki od tvoga trepti imena,
 treptjeće od svijeh vitezova.
 Ali ukloni Višnji s nebi
 da, u tvom zdravlju, care Osmane, 130
 zapovijedat itko tebi
 neg tva volja sama stane!
 Množ odmetna nije nam skrovna:
 pobuna je nje velika,
 smionos mnoga, riječ otrovna, 135
 strašna prijetnja, vrla vika.
 I odgovorit kad bi imali
 riječma djela zaistinu:
 car tî živi - ja i ostali
 svikolici neka izginu! 140
 Nu spomenut s tijem ću opeta:
 ako još nije te pogube,
 ne ostaješ ti bez svjeta
 vernih sluga ki te ljube.
 Nabunâ je i prije bilo 145
 i vrljih još bojara,
 nu se očitom silom smilo
 tegnut nigda nije u cara -
 u pravoga cara koji
 pravdom očin sto posijeda 150
 i ki obranjen sabljom stoji
 starijih djeda i pradjeda.
 A spomena je ova dosta
 ku slijediše djela prika,
 kad Mustafa sultan osta 155
 bez vernijih svih svjetnika.
 Ćesel-baša biješe onada
 svoja otišla vojska rvati,
 i š njom izvan Carigrada
 svi u kih se može uzdati. 160
 Tim budući bez uzdane
 straže on ostô i bez svjeta,
 lasno tebi, care Osmane,
 bi na krunu doć od svijeta. -
 Na onu krunu po razlogu 165
 ka za ocom tebi ide
 i ka ti se, ah, po mnogu
 bezakonju otprije skide.
 Ali je tako mnoštva vele
 i oni skup vas ki ti prijeti, 170
 ki Mustafu opet žele
 na sto carski tvoj pripeti;
 nu er vide da u nas pravu

obranu imaš ka te štiti,
 sad ti prose našu glavu 175
 za pak tvoju poraziti.

Tako za rvat dub u gori
 s gvozdjem siječac najprije teče,
 ter mu grane lomi i ori,
 da mu korijen pak posiječe. 180
 A odvrnut lasno 'e moći
 i veliku sasma rijeku,
 kad joj digneš sve pomoći -
 vode koje u nju teku.

Tim se ovako meni vidi, 185
 i ja nosim ove svjete,
 s nabunjenim da se slidi
 način samo od osvete.

Bije se zmija ka ti u skutu
 svije se u krug, da te peči; 190
 otrovanu ranu ljutu
 gvozdje i oganj samo liječi.

A najjače carstvo svako
 satrt će se s raspa plaha,
 ako ograđeno odsvud jako 195
 nije od bojazni i od straha.«

Kad Dilaver veće prista
 i svjet njegov od svijeh ču se,
 Husain opet s svoga mista,
 da govori podignu se. 200
 »O čestiti i uzmnožni,
 kliče, od carâ care izbrani,
 kom narodi svi podložni
 u svakoj su svijeta strani!

Potvrdit sam i ja usiljen 205
 što svak vidi, kud se obrne:
 tvih viteza skup nasmiljen
 u svevoljah sasma srne.

Smionos je njih odmetna
 odveće se raspustila, 210
 i ne mogu bit neg štetna
 carstvu tvomu sva njih dila.

Zašto ako tva vlas haje
 da im se ispuni želja prika,
 tajčas samo carstvo ostaje 215
 bez uzdanijeh tvojih svjetnika.

To li uzmnožnost tva ne bude
 pogodit im sad u tomu,
 strašne odluke, raspe hude
 oni prijete carstvu tvomu. 220
 Izrekô je vizijer dosta
 ka mogu izit zla neizmerna,
 ako carstvo tvoje osta

bez ovoga skupa verna.
 Meni ostaje sad objavit 225
 ka poguba carstvu prijeti,
 ako carstvo tve ostavit
 bude milos pri osveti.
 Zato, ako me beside
 š njegovijem se ne ugađaju, 230
 veće oči veće vide,
 veće ljudi veće znaju.
 Nije sumnje, itko u sebi
 ne misli ino, svak će riti
 za utvrdit se da je trijebi 235
 neprijatelja pogubiti.
 I protivit, riječ je luda,
 da od gospostva u razlogu
 nije toj nauk stavna suda
 za utemeljit silu mnogu. 240
 Nu ja ne znam put li oni
 od vroće i od bjenja
 ali je bolji ali oni
 od milosti i proštenja.
 Krvava se ruka vijeku 245
 prvom vodom ne oplaka,
 a nije stabra koga opsijeku
 da ne uzmnoži zagranaka.
 Smioni, bijesni na zlo hrli
 i opojeni ljudskom krvi 250
 bojnici su ovi vrli,
 i sveđ veća množ ih vrvi.
 Strah me, ako vlas tva prija
 glavu ljutoj zmiji plesati,
 da ona huđa i otrovnija 255
 kude na te ne obrati.
 Zaisto šteta velika je
 da najveće u pogube
 tve bez svjeta carstvo ostaje
 vernih sluga ki te ljube. 260
 Ali je sumnja većih zala
 s druge strane mene smela:
 er velekrat iskra mala
 mnogi je oganj razgorjela.
 A kad stoji sve da izgine, 265
 izgubit je koris malo;
 tač pomorci svijesni čine:
 dio mećući, nose ostalo.
 Našom glavom kad se smiri
 vojska ohola, carstvo opeta 270
 lasno dva, tri i četiri
 nać će roba cjeća svjeta.
 Nu ako carstvo, s mnogom smećom

gdi mu protiv vojska ustaće,
 među srećom i nesrećom 275
 sebe izgubi, koga nać će?
 Ali vik to dosle ne bi,
 a pobunâ i prije slidi.
 Sve bit može; svijet na sebi
 čudnih stvari svakčas vidi. 280
 Često ravan put se čini
 hridî strmijeh sred litica;
 i lav mnokrat u planini
 pića ostane drobnih ptica.
 Mnoge zgode nove biše 285
 u bremena prednjih ljeta,
 koje od sebe ostaviše
 izgled nami sad opeta;
 mnogo toprv još će iziti
 u ovo naše sada brime, 290
 od kih za izgled na svem sviti
 nakon nas će ostat ime,
 ter jak sve što je njeĝda bilo,
 sve sada se pripovijeda,
 tač sadanje svako dilo 295
 spovijedaće se unaprijeda.
 Ali silom hoću očitom
 da bojnici ne smiju ljuti
 tebi caru pričestitom
 u kraj skuta dotegnuti - 300
 a i da smiju, u saraju
 tvoji dvorani i ostale
 sluge ke ti verne ostaju,
 da se odrvu njih navale.
 Gdi je sad sila taj združena 305
 ka protiv im smjeće iziti
 za od ognja, za od plijena
 tvoj grad, tvoj puk obraniti?
 Ah, gani se, i odluka
 bud' tve vlasti mirna sada: 310
 imaj milos vrhu puka,
 imaj milos vrhu grada.
 To li te je slidit želja
 vizijerove bojne svjete
 i na rasap neprijatelja 315
 put uzeti od osvete,
 plam ugasi u tvom stanu,
 doma štedi krv junakâ,
 a prolij ju za obranu
 od kraljevstva tvojijeh paka. 320
 Razdijeli ih sjemo tamo
 krstjanskoj se oprijet vlasti;
 tako i tamo i ovamo

neprijatelji tvoji će pasti.
 Ili izgubit, ili dobit 325
 oni budu, rijet je trijebi
 da svakako ima to bit
 s obje strane koris tebi.
 Ako izgube, tva se osveta
 bez tve štete ispuniće; 330
 to li dobiju oni, opeta
 uzmnožnije ti carstvo biće.
 Što da s' udreš ovdi š njimi,
 ti bi izgubio s obje strane,
 ili goru carstvo primi, 335
 u dobiti ili ostane.
 Ako ti bi imô goru,
 sve bi užeglo se i oplijenilo,
 a i u ovomu ne znam dvoru
 što bi od carstva tvoga bilo. 340
 To li bi ti bolja pala,
 izgubio bi dobiti one
 ke bi mogli steć domala
 proč krstjanom čete smione.
 Tako šteta bil' bi odsvudi 345
 ili oni, ili ovi,
 i odonud bi i odovudi
 tvoji pali vitezovi.
 Uzmnožnim te - vlas tva prosti! -
 ne čini ime neg junaci: 350
 kad padu ovi bez milosti,
 tko ti ostaje? Čijem smo jaci?
 Rijećeš: 'Širok svijet je i postran!
 od četiri dio svakoji -
 ili naš je il' inostran - 355
 množ vitezâ caru goji.'
 Pastijeri će iza stada
 na tvu pomoć s praćam doći,
 i silam ćeš od Zapada
 s goranim se oprijet moći? 360
 Tko putnika noćno preža,
 da mu otme blago iz ruka,
 i tko crnu zemlju teža
 i uz volove oruč huka,
 i ina čeljad od te vrste 365
 hoć da carstvo tvoje obrane,
 mješte oružja noseć čvrste
 drenovice i njih grane?
 Bez vitezâ, s kijem na glavi
 stojiš svijetu, tva je vlas ništa, 370
 a za izit vitez pravi
 vo'evat trijebi je na godišta.
 Tim domaćih smeća u bijesu

čuvajmo se kô od zla prika,
 er kad naši na nas nijesu, 375
 ne bojmo se zdvora víka.
 Ugađajim svud i skladom
 i malahna stvar uzrasti,
 a nemirom i zavodom
 i velika bude pasti. 380
 Pristojnije je veličanstvu,
 u kom visi tve pristolje,
 prednje službe dostojanstvu
 sadanje odbit samovolje,
 a najliše gdi osveta 385
 bez pogube bit ne more,
 pače izit carstvu šteta
 ima očita, i još gore!
 Er bez vojske malo paša
 carstvo Mustafi ako izvadi, 390
 kô sad tvu vlas ne pristraša
 vojska, ako se š njom zavadi?
 Tim za od dva zla manje sada
 obrat u tvôj suprotivi,
 neka naša glava pada, 395
 a tve carstvo mirno živi!
 Nu bih iskô s dobrom sprva
 nabunjenje gasi ovo,
 u ognju polak suha drva
 da ne izgori i sirovo. 400
 A pedepsam i osvetam
 uzet korit jače od sebe
 nije drugo negli štetam
 sramotit se bez potrebe.«
 Prista, a car, trikrat paše 405
 kô pogledom svîm opteče,
 svrh pristolja, na kom sjaše,
 tihim glasom stavno reče:
 »Čuo sam vaše govorenje,
 poznô srca verna toli; 410
 hoću osveti da proštenje
 s mojim vitezi sad odoli.
 Od rodnoga ljubav grada
 i od dragoga milos puka
 otimaju meni sada 415
 od osvete sablju iz ruka.
 Darivam ih staroj viri
 spahoglanâ, janjičarâ,
 neka se idu na četiri
 strane od svita bit za cara. 420
 Nađ'te način utoliko
 i za od smrti vas slobodit
 i s môm časti daj toliko

nabunjenoj vojsci ugodit!
 Stvar je mučna, ali to je 425
 što ugodno vam bit ima;
 er velika djela stoje
 namijenjena velicima.«
 Čim ovako car odluča
 i od svih se inih potvrđuje, 430
 još Dilaver ne umuča,
 nu zavapi, da svak čuje:
 »Húde kobi, prijeka sluta
 carsku glavu Višnji ukloni!
 tko brijeme ište veće puta 435
 brijeme gubi, sreću izgoni.
 Nu što 'e caru vidjet dobro,
 ne smijem veće protiviti.
 Slavna kruno, ja sam obrô
 jednom gdi hoć za te umriti. 440
 Tko je ovca podno škraka
 krij se u gorah, pasi travu;
 ja oni isti sam ki od Poljakâ
 slobodio sam tvoju glavu.
 U pogovor ovo nije: 445
 što bih držan, to učinih,
 a i unaprijed gdi se uzbije,
 moć ćeš poznat mene i inih.
 Žô mi je samo da bojnici
 moji istočni nijesu uza me, 450
 a neka ovi svikolici
 došli bi i vas Zapad na me!
 Nu i bez toga imam silu
 u ovih rukah još i sade,
 da od njih glavâ niz gomilu 455
 svaliće se mâ kad pade.
 Utoliko način ovi
 sâm se dobar vidi meni,
 kojem samirit vitezovi
 mnogi bi se uzbunjeni: 460
 da od vizijerstva velikoga
 meni uzmeš sad visinu
 i čas opet mjesta ovoga
 podaš paši Husainu;
 i da vojsci pak navijesti 465
 da je odluka tvoja ova:
 tim je zlamenjem s dobrom česti
 sve junake pomilova.
 I da on nađe da ne ide
 tvoje carstvo put Istoka, 470
 neka smeće zle ne slide
 već unaprid s toga uzroka.
 A uto će donijet brime

zgodu da se svak ukroti,
i pod carstvom biće tvime 475
svačije smrti i životi.«

Slavni vezir dospje ovako
i na njegov svak svijet prista;
nu ne tje ga car inako 480
s najvišega dignut mista,

što ga otprije ne utvrdi
jakom stražom odasvudi,
da mu vrlu i zlosrdi
skup u ničem ne naudi,
videć mu se da odmetnika 485
ne boji se on nijednoga
za života od svjetnika
i junaka tolikoga.

Taku stražu družim poda,
a on bez svake straže osta, 490
mneći mu se sred svih zgoda
carsko ime da mu 'e dosta.

Ali posred noćnih tmina
vijećашe opet i sultana,
mati ohola Mustafina, 495
na pogubu cara Osmana.

Ranu staru on pozledi,
i muka je nje nemila
što s careve zapovijedi
od sina se odijelila. 500

Smrt mu sluti s glasa plačna,
pričula bo biješe onada
da sred mjesta stoji divjačna
svoja u jami velja nada.

Krosto s raspom protivnika 505
misleć ona kakogodi
da od poraza smrtna i prika
dijete svoje oslobodi,

prigodu joj donije sreća
od pobune vojske silne; 510
tim zaprijeti i obeća
mladu Osmanu raspe obilne.

Skoro iz smeća tijeh se uzda
vidjet carom sina opeta,
i u nje ruci da će uzda 515
bit, kô i prije bi, od svijeta,

mučna ohola trpeć žena,
koja jednom carstvom vlada,
u zabiti zatvorena
stat s robinjam inim sada. 520

Tim da vrlu želju ispuni,
hrlo posla po Dauta,
zeta svoga, da on nabuni

huđe silu skupa ljuta.
 U hrvackoj zemlji ovi 525
 od krstjan se rodio biše;
 kleti Turci vitezovi
 djetetom ga zaplijeniše.
 I er im se lijep objavi,
 caru ga su poklonili, 530
 ki ga s inom djecom stavi
 u raskošni saraj mili.
 Ter s ljepote kojom sjaše
 poturči ga u isto brime
 i, er mu dušu zanošaše, 535
 nadješe mu 'Daut' ime,
 pod imenom slacim tako
 bludni Murat u toj doba
 objavit hteć svakako
 da on rob je svoga roba. 540
 Tuj uzraste, otle izide
 pomilovan dobrom svacim,
 čim ga svijetla puci vide
 među sucim i junacim.
 Vizijer u miru, i u boju 545
 bio je carski vojevoda;
 za ljubovcu sestru svoju
 sultan Ahmet još mu poda.
 Nu er ne dobi on s desnicom
 ni s junačtvom ni s kriposti 550
 negli samim ženskim licom
 sve tej časti i milosti,
 s lica milos čijem poginu,
 š njom i carska ljubav staja;
 nu uzdžahu svu visinu 555
 još sultane od saraja -
 kad smagnutje tuđa blaga,
 ćud opaka, svijes ohola
 učiniše caru da ga
 s vizijerskoga smakne stola. 560
 Tim po smrti cara Ahmata
 vrh carskoga stola očina
 on Mustafu stavi brata
 i Osmana smaknu sina.
 Ali opeta Osman, kada 565
 carsku očinu sablju opasa,
 smaknu njega, da nikada
 ne uzmakne svijetla obraza.
 Nu Dautov sin, sultana
 koga mu je porodila, 570
 vrsnik mlada cara Osmana
 i drug mili u sva dila,
 vernom službom, dvorbom dugom

i s kreposti vrijednom svakom,
 zovući se robom, slugom 575
 carskim a ne vik rođjakom,
 umoli se da opet njega
 pomiluje car čestiti,
 ki rumskoga beglerbega
 ne krati ga učiniti. 580
 Nu pobune ove silos
 probudi u njem misli hude,
 pri sramoti da u njoj milos
 i čas novu da zabude.
 Tim u gluho doba od noći 585
 priko straže, ku privari,
 vješto i skrovno hotje proći
 on u ženski saraj stari;
 gdje ga zvaše tad svekrva
 na svim strašne dogovore, 590
 da Osmanu caru sprva
 carstvo otmu, pak ga umore.
 Ona, tajčas kô ga ugleda,
 pođe u potaj š njime s strane,
 da ne čuju njih besjedâ 595
 ine robinje i sultane.
 Ter s podsmijehom, u kom smeću
 i omrazu tešku ukaza,
 ki, za otkrit muku veću,
 izmijeni uzdah pun poraza, 600
 poče: »Taj čas čestita ti
 beglerbegstva rumelskoga!
 Upiši ju i pozlati
 i vrh čela stavi svoga!
 Je li liste od posluha 605
 Dilaver ti učinio,
 koji njegovda za konjuha
 dostojan ti nije bio?
 Osman li ti ih priko noći
 svojom glavom zabilježi, 610
 ki ti u bludnoj nečistoći
 sved uza se sina vriježi?
 Ali to je sinu tvomu
 od sramota plata bila;
 i varaš se ti u tomu 615
 da ti čas se povratila.
 Ah, koja ti čas uvike
 iz nečasnijeh djela doć će?
 Gnusna voda mutne rike
 ne može oprat nečistoće. 620
 Nu li carska hitros hrla
 čini želje tve čestite,
 dokli s vijencom oko grla

vrhu zemlje uzvisi te?
 Ah, ter scijeniš, o Daute, 625
 da u gospostvu opet ti si,
 čim udorac sablje ljute
 vrh glave ti svakčas visi?
 Car je dijete: stât mu udugo
 u odluci jednoj nije; 630
 sad će jedno, sada drugo
 lis kim svaki vjetar vije.
 A uzroka, kad uzište,
 nać će vazda zadovolje,
 da kako te prije potište, 635
 da opet tako te i zakolje.
 Neprijatelja mučecéga
 boj se, kad te časti odviše:
 sad te penje, da iz višega
 dublje pak te satariše. 640
 Ako misliš - misô je tašta! -
 da si u prednjoj opet slavi:
 rana otrovna ne zarašta
 da obilježja ne ostavi.
 Od nepravad cić prikora, 645
 čijem te pleše breće oholo,
 zamnjelo je polje i gora,
 svijet vaskolik zuji okolo.
 U pismo se upisalo,
 raznijelo se po jezicih; 650
 i zamazat s dima malo
 scijeniš rasap šteta pricih?
 Carski zet si, carski bio
 namjesnik si: ne podoba
 vrh svih više tko je sidio 655
 da se u nijedno sniži doba.
 Probudi se hrlo vrijeme
 od sna ki te sad pritište!
 Skoči, osveti! sad je brijeme.
 Sreti sreću! sada te ište. 660
 Vojska te je slijediti pravna;
 imaš silu nje u ruci.
 Ne ckni! vrši što odavna
 ima sa mnom u odluci!
 Vrat' mi sina i ujedno 665
 carstvo, život i čas tebi;
 što vam se ote nepravedno,
 priotmi opet njemu i sebi!
 Sinu momu i tvôj djeci,
 o Daute, carstvo poda'; 670
 ne imaj straha, smiono teci
 gdi te nosi sreća i zgoda!
 Kad s pomoćim od junakâ,

snaga i smionos kih je mnoga,
 ti pogubiš cara opaka 675
 i slobodiš sina moga,
 spomena ti je ova dosti:
 pak će u našoj ruci stâti
 za opeta bez milosti
 i bratju mu svu poklati. 680
 Ti slobodi cara sveca,
 stav' na me ina djela gorka!
 Veće meni tva su djeca
 neg sinovi od pastorka.
 Ja znam, kuća Otmanova 685
 na Mustafi sva ostaće
 i, kad dođe smrt njegov,
 djeca tvoja kraljevaće.
 On na oči žene neće
 ni misli imat porod ini; 690
 a od tve djece tko mu je veće?
 Ti si njegov zet jedini.
 Tva ljubovca sestra je njemu
 a sin neput; za njim ide
 po zakonu sinu tvojemu 695
 da na dundov sto uzide.
 A i Mustafa, sve što užive,
 car će imenom biti samo:
 prave opravljat, sudit krive,
 vladat svijetom mi imamo. 700
 Pripeće se uza nj goru
 moja volja, tva desnica,
 i u djelu i u stvoru
 ti ćeš car bit, ja carica.
 Tim veselo naprid stupi, 705
 vrlji od vihra, brži od strile!
 Smetaj, svađaj, buni, upi!
 Ne mimođi varke i sile!
 Za od svijeta carstvo dobit
 put se ostavit ne ima nijedan; 710
 u ino razlog nemo' znobit,
 paček nastoj bit pravedan!«
 Jakno plahi sjever kada
 priko mraznijeh gora ulijeta
 u dubravu listopada 715
 u ku se oganj jur upreta,
 silno dmenje vihra bijesa
 sve razgara i razdiže,
 pali, prži, do nebesa
 strahovite plame diže, 720
 tako planu na riječi ove
 otprije užežen Daut vrlji;
 veće u srcu kupi, zove,

buni, davi, kolje i prli.
 Odgovara: »Na visinu 725
 carsku ištom da se uzide,
 svi razlozi neka ginu,
 vjera i pravda po tleh ide!
 Ah, prije dođi čas ugodni
 da ja ukažem sred bojnika 730
 časni ljudi i slobodni
 kô svete se od silnika.
 Nu govorit djela gdje će
 saviše su sve besjede.
 Ostaj zbogom! Pođoh veće 735
 car Mustafa da se izvede.
 Zautra nam je carstvo u ruci!
 sresti ga ću ja bez straha.«
 I u ovoj se veće odluci
 krenu brži vjetra plaha. 740
 Pođe; nu tim u sultane
 samireno srce nije;
 hlepi da jur bio dan svane,
 što ima biti neka je prije.
 Dilji od vika časi brzi 745
 čine joj se, misô ju trudi;
 bez gospostva živjet mrzi,
 nova ufanja većma budi,
 Nu razmisliv opet bolje
 rano odveće da je toj steći, 750
 tim je nova žalos kolje,
 bez pokoja stoji u smeći.
 Tač pri vodah johanu bilu
 dva protivna vjetra biju,
 proste grane ter pod silu 755
 sjemo tamo sved' joj viju.
 Ište za čas da počine
 i na uzglavje naslanja se,
 nu opet skače i opet stine,
 sad od muke znoji sva se. 760
 Misô ju teška čim priklopi,
 gleda u zemlju punu vaja;
 sad kraj vidi, sad se topi
 u pučini gdi nije kraja;
 sad pošetom tiho ide, 765
 sad se obrće u hod brži,
 i na čelu joj sve se vide
 misli u srcu koje drži.

PJEVANJE OSAMNAESTO

Zvijezda lijepa i ljuvena
biješe opsjela nebo veće,
i razlikosti urešena
zemlja svukla crne odjeće;
u povojijeh zlatnijeh zora 5
stoprv rođen dan iznese,
a u zbor cića dogovora
nabunjeni skupiše se.

Starce od puka i velike
postaviše suce sjesti 10
i od zakona razumnike,
ki nathode inijeh svijesti.

Pitaše ovijeh: »Što zapada
po zakonu, kad car ište
iz carskoga prinijet grada 15
blago, zakone i sjedište?
Što li ide caru koji
mješte robinj u saraju
tri ljubovce prave osvoji
da š njim pored svijet vladaju?« 20

Zakonjaci odvit daše:
»Toj nikada ne bi prije;
car zakone stare naše
ki potlače, to car nije.«

Čuše se istom odgovori 25
ke podaše znanci sijedi,
a Daut se diže gori
usred vojske da besjedi.

On strahoće i vrline
začeo buduć u pameti, 30
carstvo, vas svijet da pogine,
istom da se on osveti,
misleć, čim ga huđe gnive
uspomene stare zledi,
neprijatelj da ne žive, 35
a zlo svako neka slijedi.

Kô kad pukne grom, iz koga
s urnebesom trijesi udare,
omraze i gniv srca svoga
riga, izdavstva i privare. 40

Bez obzira srne kuda
nesvijesni ga bijes potiče,
i s pogleda srčna i huda
mećući oganj, vapeć kliče:
»Dokli ovako u mrtvilu 45
podnosit nam suđeno je
plijen općeni, smrt nemilu,
bezakonja zlo svakoje?

Ustanite! što čekate,
 o hrabri vitezovi? 50
 Vojevodu mene imate:
 vrz'mo s grla jaram ovi!
 Koga ištete veće svjeta?
 Gdi gledate man skupljeni?
 Jeda, dokli od djeteta 55
 svi budemo posječeni?
 Od djeteta koji nije
 krepak ni bit može u sebi,
 kojijem svaki vjetar vije,
 ki ne pozna što mu je trijebi; 60
 ki plahosti svôm se vlada,
 ki zakone po tleh meće,
 koji sluša zlobnijeh sada,
 a od dobrijeh svjeta neće;
 tri robinje, tri carice 65
 ki postavi na sto uza se
 i klanjajuć žensko lice
 rob pritvori od cara se;
 s lakomosti koji scjenu
 veću čini od pjeneza 70
 negli za svu čas općenu
 i živote svijeh viteza.
 Koji od carâ vik je bio
 da vojnikom k staroj plati
 nov dar nije priložio, 75
 kad se š njimi s boja vrati?
 Ah davori, slavni Otmane,
 i vi silni cari ostali,
 sad viteze vidte izbrane,
 kijeh ste vašom djecom zvali, 80
 gdje ih dijete s prijeke želje
 bjelodano kolje i davi,
 vaše im plešuć sve povelje
 koje drža svak na glavi;
 ter ih samo s sobom vodi, 85
 neka ginu posred boja,
 gladni u kopnu, žedni u vodi,
 goli u mrazu, bez pokoja.
 Ah, spomen' se svak i žali
 lanku jesen! Joh, kolici 90
 od leškijeh su mača pali
 turski pješci i konjici!
 Dijete tašto, plaho i vrlo
 kad pô svijeta skupi ujedno,
 i svôj vojsci jedno grlo 95
 prikla i carstvu svom neredno;
 na očiju kad svim nami
 - ah vidjenje strašno dosta! -

turski mjesec pod nogami
krstjanskomu križu osta. 100

Države su opustile,
krajine su bez bojnika;
za sinovim majke cvile
kijeh posiječe sablja prika.

I bez djece i bez hrane 105
pali u staros oci ostaju,
a svud sestre neudane
mrtvu bratju naricaju!

Nevjeste su udovice:
plaču vojna i djevera; 110
tko nije mrtav dno tamnice
u verigah ropstvo tjera.

Od turskijeh cvijet mladića,
kijeh Kozaci i još kolju,
zvijerma i pticam leži pića 115
na bogdanskom ravnom polju.

Bez ukopa time sada
tužni ostatak, gole kosti,
vjetri nose, plešu stada,
more izmeće bez milosti. 120

Jer vojnica ova uteče,
da 'e ne isijeku poljski mači,
ište da ju on isiječe
i porazi i potlači.

Ter kad ona tako izgine, 125
da nje svijetlo mjesto iskoči,
crnce lupeže Arapine
i gusare od Istoči -

njih će učinit janjičare,
a spaholjân mjesto čeka 130
ćesel-baške graničare
i djevoje od Derbeka.

Ali inako nego svoja
nepravedno začu sila
sablja vaša, sablja moja 135
za svijeh čas je odlučila.

Vi ste uzrok što on izgubi
mlad, plah, nevješ, bez razbora -
uzrok je on sam ki zagrubi,
a svijeh nas je sad pokora. 140

Uzrok je i on ki pristupi
pravom caru kletvu i vjeru;
stoga vojska, kad se skupi,
ne prostrije se pri Nesteru.

Otada nas sved bič bije, 145
zemlja je gladna, nebo u gnivu;
i istočni oprijet Zmaj ne smije
sjevernom se Orлу sivu.

Tursko ime, jur od slave,
 od pogrde osta svijetu, 150
 otkad sablju tamne glave
 pripasaše zlom djetetu.
 Ali on car pravi nije:
 car vaš, car moj Mustafa je:
 njemu kletvu dasmo prije, 155
 njega vojska obrala je.
 Nu što velim? Na sramotu
 vašu i moju Osman vlada,
 a zatvoren u životu
 Mustafa je tužnu sada. 160
 I nije toga da ustane,
 da slobodi, da ga izvede,
 da vam opet bio dan svane,
 čim na carski svoj sto sjede?
 Mustafu opet cara dobra, 165
 Mustafu opet cara sveta,
 Bog i vojska koga obra,
 stav'mo, a vrz'mo tja djeteta!
 Slijed' me, slijed' me, družbo hrla,
 slijed' me, ko god živjet haje! 170
 Stoji nam sablja više grla!
 Mustafa opet naš car da je!
 Slijedite me i hrlite,
 hudi silnik da se istira;
 tlač'te, dav'te, sijec'te, bi'te, 175
 itko nam se uzopira.
 Nu što veće riječi služe?
 Prid očima vidte štetu!
 na oružje, na oružje,
 na oganj, na plijen, na osvetu!« 180
 Jak na vjetra silna dmjenje
 more uzavri na valove,
 tako uzraste svačije smjenje
 na otrovne riječi ove.
 Svak se uzbuni, svak razgnivi; 185
 posta žamor, pače sva se
 vojska užeže u plam živi
 u strašive vapeć glase.
 S golom sabljom u desnici
 svak za ljudskom krvi smagne; 190
 hrle naglo svikolici,
 da prije car se s stola izagne.
 Daut im je stô naprijeda;
 gdi on obraća, kud on ide,
 bez obzira i bez reda 195
 svi ga u skupu slidom slide.
 Teče oholo, tijekom skače,
 skokom plahi vihar tjera

i nasrće na polače
 hrabrenoga Dilavera. 200
 A to er ima glase istine
 kako mudri vezijer oni,
 čim poplaha prva mine,
 ispid vojske tuj se ukloni.
 Dilaverov dvor posrijedi 205
 među lijepijem obgradami
 na iznositu mjestu sjedi
 kô u prstenu dragi kami.
 Ima ženski stan ponase
 i raskošne perivoje, 210
 i okolo sve to uza se
 jedan veliki mir opstro je.
 Jaki sobom odasvudi
 u obzidi se tvrdoj kaže;
 nu još tvrđi s mnoštva od ljudi 215
 kijeh ga opstiru jake straže.
 Tim što dosle uokolo
 ima same bijele mire,
 sad ga strašno i oholo
 gvozdje i oganj svega opstire. 220
 Ovdj Daut najprije svrnu
 s nabunjenom vojskom svojom,
 i naripi i nasrnu
 s krvavijem ga rvat bojom,
 vapeć kletvom od sve vjere: 225
 »Na sramotu Osmanovu
 danas ti ću, Dilavere,
 skućit glavu pod sablju ovu.
 Krij se gdi hoć, bježi, hodi
 u gore, u zemlju, udno pakla: 230
 od smrti se ne oslobodi,
 junačka te ruka zakla!«
 Utoliko vapaj vrli
 od viteza svijeh se začu;
 svaki naprijed silom hrli, 235
 vrata i mire valjat skaču.
 Nu iz oblaka ljutih strila
 zgar godina stište crna;
 grada od stijenja pade sila
 i od ognjenijeh smrtnijeh zrna. 240
 Strijelâ oblaci, gradi ognjeni
 dižu se i odzdal raste bjenje;
 vrhu glave štit pereni
 drži se od svijeh, svak se penje.
 Nu tko se ište pripet prvi 245
 prvi i pada, ali opeta
 naripljuje vas u krvi
 i smrti silom svoju sreta.

Smioni Kurkut s Crnogorci
skače gdi zid niži gleda; 250
nu ga ognjeni teški udorci
silno meću, gone ureda.

Crničanin Rizvan bijesni
srne i š njime Piva i Tara;
nu mu su ončas puti tijesni 255
za uteć - stijenja grad ga udara.

Strijelâ oblak vrh Eleza,
čim mu iz oči munja sjeca,
zdaždje s krvim od vitezâ
na mir se uspet s kijem zatjeca. 260

Duklanina još Murata
i Abdiju krajičnika,
čim željezim sijeku vrata,
smeči ujedno zid velika;
a Džefera i Selima, 265
čim su podrijet prag naprli,
poli iz magle crna dima
goruč katran, i sve isprli.

Veće pripet Ugrin Isa,
ušto na mir kročit ište, 270
strmoglav se satarisa,
Dilaver ga slavni tište.

On s jednoga još zamaha
zatim rve i potlača
iz Osinja Memišaha 275
i Piraliju š njim iz Drača.

Vješto morski gusari ovi
lećahu uz mir kô dvije ptice;
nu ih udarac teški ulovi,
moždanim im poli lice. 280

Tim u krvi strmo odzgora
niz visinu se oreć onu
mnjahu umiruć da sred mora
u pućini sinjoj tonu.

S Božje odsude ovo isto 285
svijem opacijem ljudem biva:
na času se smrtnom misto
od zločinstva prikaživa.

A Nehana Srblja, do uši
čim tetivu luku oteže, 290
ognjenijem ga klupkom buši
i obraz mu vas izdeže.

A Suflikara Arnauta
harbom, kom se na nj on meća,
priko istoga zgodu puta: 295
sprijed mu izide šip proz pleća.

Sam je on míra jednu diljku
od sto vitez čuvat vrijedan,

pače niz nju u neviljku
 sto viteza meće on jedan. 300
 Silna vihra jači i brži
 sjemo, tamo skače i teče;
 rve, valja, lomi, krši,
 noge, ruke, glave siječe.
 Na otkrivenu bez zastave 305
 strah ga od strašne smrti nije,
 ka mu sved se oko glave
 sa svijeh strana vrti i vije.
 Pače ognjen je trijes vidjeti
 u potopu dažda i grada, 310
 razliko oružje ušto leti
 i oko njega odsvud pada.
 Trikrat vojska sva odmetna
 dođe pod mire i u nje lupa,
 i tolikrat opet štetna 315
 nazad uspreza i ustupa.
 Tako kad mniš, kraj proždrijeće
 val srditi mora sinja,
 razbjen bježi natrag veće
 i razlijeva se i rasčinja. 320
 Nu jakno opet val uzrasti
 i vraća se protiv kraju,
 tako odmetni istom vlasti
 sved nasrcu i ustupaju.
 Nu Arbanasin Derviš uto, 325
 spahoglanska glava prika,
 s golom sabljom prijeteć ljuto
 skoči naprijed i zavika:
 »Ko nije žena od junakâ
 i svijeh prikor i smetlište 330
 slijed gdi mâ ruka jaka
 put mu otvorit prostran ište!«
 Ovo izrekši van ismuca
 svijem veliku jednu gredu
 i, na udorac da nje puca 335
 mir, navali š njom u ijedu.
 Snažno srce ne ima straha,
 na sramotu pače od smrti
 usred krvi ruka plaha
 teškijem panjem lupa i vrti. 340
 Izboritijeh množ viteza
 na pomoć mu odsvud teče,
 odsvud se rve i poteza
 strašno drvo svakčas preče.
 Nu uto odzgar stijena jaka 345
 Aliji glavu svu rastuče;
 harba Mehmeta, a Duraka
 zgodi puška ka na nj puče.

Resulju se čelo smeči,
 prsnuše oči Husainu. 350
 Bećir strijelom probjen ječi,
 hridna Omera hrid prikinu.
 Na Redžepa kuk se obali
 i istište mu van utrobu;
 u stijenju su mnogi ostali 355
 ukopani živi u grobu.
 Jakno davniji dub u gori
 na godini zloj veomi,
 kad na nj vihar silu obori,
 ka mu grane svija i lomi, 360
 ter mu okolo na brjegove
 po tleh leže listje i hvoje,
 tač s navale teške ove
 naripljeni miri stoje.
 U krvi i ognju svudije ljudi 365
 valjaju se na sve kraje,
 i od mrtaca odasvudi
 podigla se gomila je.
 Tim se Derviš ne pripada,
 nu s ostalijem svijem junacim 370
 mir lupajuć jače vlada
 opsječenijem borom jacim.
 Zid udugo ne podnese
 teške udorce, danu odzgori 375
 raspuknu se i rastrese,
 tijesan prohod ter otvori.
 Smioni Turčin ne bez truda,
 man mu braneć protivnici,
 protište se silom tuda
 s golom sabljom u desnici. 380
 Srnu za njim i ostali
 protisnut se po istom putu,
 nu opet nazad svi su pali,
 dio veći kroz smrt ljutu.
 Tim ne buduć već nijednoga 385
 komu slijedit ga ide od ruke,
 on sam osta, ni cić toga
 čezne ali svrće odluke;
 ne pripade neg se tište 390
 naprijed Turčin vrloviti,
 tere žednu sablju ište
 ljudskom krvi napojiti.
 Skače unutra, i čim skuča
 prvi zamah, taka je sila 395
 da rasijeca svega Uruča
 njim do pasa u dva dila.
 Priko obraza Kruta reže,
 Memiju u prsi smrtno lupa;

bez glave Otman prida njim leže,
 udri u grkljan sprijed Jakupa. 400
 Sarajevca Sulimana
 stiže i hvisne priko vrata;
 ovi u malo biješe dana
 vele u trgu stekô zlata.
 Ne zna on što je druga vjera 405
 neg dobitak ki je iskô;
 i sada se uz vezijera
 cić koristi sve pritiskô.
 Car i paše sve što oblače,
 sve im trgovac ovi prodava; 410
 prodava i njih misli pače
 mnozijem kraljem kim je uhoda.
 Ali uhodstvo i imanje
 s Dervišom mu bilo zaludu:
 dobi u malo, a u manje 415
 sve sad gubi kroz smrt hudu.
 Aga oholi pleše njega,
 i opet ori zamah brzi,
 i udorcom teškijem Béga
 ljuto siječe priko prsi. 420
 Bi ovi mladić lica mila
 i pogleda slatka i blaga,
 nu, s vrloćom svim nemila
 srca, što mu to pomaga?
 Jak se bistre i studene 425
 vode ures lijep zamjeri,
 u cvjeticu proz zelene
 trave tekuć ka žuberi,
 nu ako ju smute i splešu
 gnusnijem stupom drobna stada, 430
 gubi lipos svu na prešu,
 vene 'oj ures i opada,
 tako mladac, komu zenu
 prije na licu cvijet rumeni,
 vas u krvi sad povenu, 435
 izgubi ures drag ljuveni.
 Hercegovca Imbrahima
 i Bošnjaka još Sinana,
 dva ljubljena pobratima,
 š njega nađe smrtna rana. 440
 Ovi rasap zli pazeći
 ki činjaše Derviš vrli,
 oba ujedno na nj priteći
 naripiše skladni i hrli.
 Britke sablje podriješe oni 445
 u jedno isto brijeme tada;
 jednako su oba smioni
 i požuda ih jedna vlada.

Nu ako im srca ujedno
 jur junačka prijazan stuči, 450
 s jače sile sad neradno
 razlika ih smrt razluči.

Ori sablju on i u gnivu
 Imbrahimu desnu odsiječe,
 a Sinanu ruku livu 455
 scijepa i vas štiti u peče.

Za Imbrahima Sinan veće
 negli za se sablju hrani,
 a Imbrahim štiti podmeće:
 Sinana, a ne sebe, brani. 460

Tako život ovi onoga
 nad životom svojijem haje
 i, za čuvat druga svoga,
 scijepa i vas štiti u peče.

Ali eto smrtni udire 465
 veće udorac Imbrahima;
 on se boli, ne što umire,
 neg što ostavlja pobratima.

Nu ako tužan on pod silu
 s pobratimom svijem se rasta, 470
 i pobratim svu nemilu
 smrt dobrzo stiže i sasta.

Na njih mrtvijeh ne pogleda
 neg prohodi u vrlini
 silni Turčin, i naprijeda 475
 put krvavom sabljom čini.

Nu Dilaver, kako upazi
 tko viteze svo'e najbolje
 smrtno bije i porazi,
 skoči da se š njim zakolje. 480

Začu buku jur smioni,
 nu doć ne htje, dokli sprva
 Dauta s vratâ ne ukloni
 ke mu on zaman mnogo rva;
 pače riječ je da tad ranu 485
 od vezijera Daut primi,
 i da zato sta na stranu
 od prvijeh s najzadnjimi.

Vrijedni junak vezijer slavni
 bi razgnivjen veomi priko 490
 da jedan sam njegov glavni
 neprijatelj smije toliko.

»Sad ćeš vidjet, prijeteć vika,
 odmetniče carski kleti,
 od careva namjesnika 495
 kô se carska vjera sveti!«

Glas grom, sablja trijes ognjeni,
 slikuje vihar ruka plaha

silni vizijer i hrabreni
 kom smrt prijeti sred zamaha. 500
 Ali udorac teški tada
 bijesni Derviš u štit prima;
 iskre meće tvrda nada,
 siva i od munje sliku ima.
 Škriplje, reži, pjenu priki, 505
 čim se čuje bit i korit;
 riječ zameće, nu veliki
 ijed mu ne da odgovorit.
 U obje ruke sablju hvati
 i vrh glave 'u diže gori 510
 i, da život njom prikrati
 Dilaveru, silno je ori.
 Hrli vezijer hrlo ustupa;
 tim ga udorac zli ne stignu
 ki, čim teško u tle lupa, 515
 odmetnika do tli prignu.
 Ovi skače hro naprida
 i na vrat mu sablju nosi
 vapijući da se prida
 i da kajani milos prosi; 520
 ali on je s vrata odbija
 sabljom svojom, pak vapije
 naglo skaćuć: »Čućeš čija
 riječ i sablja veće smije!«
 Dilaver mu opet jače 525
 drugi udorac rve odzgara,
 nu opet Derviš štit podmače
 i, udren priko, priko udara.
 Dugo bjenje i krvavo
 među njim se ovdi ulaga; 530
 da protivnik nije zdravo,
 natječe se svačija snaga.
 Neprijateljsku ruku gleda
 bistro oko; a što vidi
 oko bistro, ondi ureda 535
 laki stupaj skokom slidi.
 Svakčas na ovu, na onu stranu
 ruka štitom vrti i vije,
 ter sva mjesta pod obranu
 od razlicijeh zasjed krije. 540
 Glavu ište - k nogam leti
 plahi zamah u privari;
 sad nogami opet prijeti,
 a po glavi hrlo udari.
 Nu se uto zbuča i skupi 545
 odsvud mnogi broj viteza;
 na Derviša svaki stupa,
 da ga ubije, svak poteza.

»U nj ne tič'te! vizijer glasi,
 mâ ga sablja ubit ima.« 550
 Pače da se ne porazi,
 svačije udorce u štit prima;
 tere glavna neprijatelja
 branitelj se on postavlja,
 i slobodit svâ je želja 555
 smrti komu smrt pripravlja.
 Ali Derviš, videć veće
 da je učinio sve što je mogô
 i da iz ove ima smeće
 sve rasutje izit mnogo, 560
 vrteć sabljom uokolo
 svakčas nazad hitro uzmiče,
 proz oružje ter se golo
 protiskuje i protiče.
 I kô tako veće izide 565
 gdje najniži miri stoje,
 zgar niz tvrde skoči zide
 i usrnu među svoje.
 Dilaver se smjenstvu čudi,
 pak vapije: »Ah«, tako li 570
 na visinu stupit, hudi,
 padajući scijeniš doli?«
 Ljuto u srcu svom se smuti
 i zavika Derviš jako:
 »Za jače se podignuti 575
 čas je i koris pasti ovako!
 Nu ja tebe pala vidim
 za vik veće ne ustati,
 da se kriješ ne tijem zidim
 neg pod zemljom da ideš stâti!« - 580
 »Lažeš, carski odmetniče,
 da mâ vjera puna slave
 kom se djela moja diče,
 sveđ ti neće stat vrh glave!«
 Vapi oholi: »Sad ćeš vidit 585
 što ja velim je li istina!«
 Dilavera hoće slidit
 priko mirâ i visinâ.
 Nu ga ustavlja Daut silom:
 »Ustrpi se, veleć, malo! 590
 Doskoro ćeš kazat dilom
 čije gospostvo već je palo.
 O mâ bratjo, o junaci,
 slijedite me svi jedino!
 Kad nam glava bude u šaci, 595
 pod nogami sve nam je ino;
 i da toj se zbude prije,
 ptica u kajpi zatvorena

penjimo se više gdi je!
ne gubimo man bremena!« 600
Prista, i odletje, da sve opali
u ognjena slici zmaja,
razbijati ter navali
tvrda vrata od saraja,
naprijed k carskijem polačami 605
leteć jakno poplavica
koje s sobom lijes i kami
smuca oreć se svrh litica.

PJEVANJE DEVETNAESTO

Gdi Bizancijo bi nekada,
sad opkružen tvrdijem zidi
na kraju se Carigrada
carski saraj trostran vidi;
s jedne strane k njemu slazi 5
Bijelo more; s druge hode
Crni vali; s treće pazi
luke od grada Slatke vode.
Turnima su ponizani
miri ki ga odsvud grle, 10
i za obranu svaki hrani
slite od gvozdja trijeske umrle.
Vrata imaju na sve kraje,
nu se nijedna vik ne otvore
negli spravan car kada je 15
za brođiti sinje more.
Samo jedna, ka po srijedi
prostrana su i velika,
sto'e carske zapovijedi
otvorena svakolika. 20
Na njim pišu zlatna slova
među listjem razlicime
kako kuća Otmanova
primi grčko carstvo i ime;
šti se ovako: »Grad sazida 25
car Konstantin; grad opeta
car Konstantin s glavom prida
sablji cara Mahumeta.«
Trijem vrh ovijeh vrata stoji,
stan bolećijeh s desne strane, 30
sprijed ravnica gdi svakoji
najmogućiji s konja ustane.
Ne može bo družijem vrati,

nakon ovijeh koja slide,
 negli sam car projahati 35
 vele ljepše u obzide.

Pravo uzraslijeh sred čepresa,
 gdje kladenci bistre vode
 iz mramorna bijela uresa
 romoneći tiho ishode, 40
 a stupi uresno izdjeljani
 trijem uzdrže vas okolo,
 red čaušâ k svakoj strani
 odjeveni sto'e oholo.

Tuj pod strehom, ku iz Budima 45
 car Suliman zlatnu prini,
 aga u surah sjedište ima
 janjičarski na visini.

Devet mjesta od kuhinje
 pri desnomu pak su kraju, 50
 ravna zemlja, more sinje
 kim obilni harač daju.

A slijeva se svijem široka
 konjušnica carska objavi,
 gdje od konjâ svega Istoka 55
 izbor i cvijet vas boravi.

Nad njom lijepa nadzida je,
 sedla, uzde i naprave
 gdje su ostale, kojijem daje
 zlato i biser vječne slave. 60

Naprijed hodeć po ravnini
 nahodi se svim prostrano
 mjesto gdi se pravda čini,
 od Turaka, 'divan' zvano.

Uz mjesto ovo pribogata 65
 carskoga je blaga shrana,
 a nalijevu su opet vrata
 od saraja do sultanâ.

Za ovijem druga još se vide
 ka se zovu i govore 70
 'carska vrata', kud se ide
 na careve svijetle dvore.

Onijem crni, ovijem bijeli
 hadumi su straža prava;
 crnima se crnac veli, 75
 hadum bio bijelijem glava.

Tko ovdi uljeze, mjesto opeta
 u zlatu mu sve se otkriva,
 gdi car kraljim svega svijeta
 poklisare pričekiva. 80

Naprijed jesen i prolitje
 sred gizdavijeh perivoja
 vječno voće, vječno cvitje

združi u slavah od pokoja.
 Sred njih carski pribogati 85
 i prisvijetli kram se kaže,
 nad kijem stvari nije gledati
 izvrsnije, ljepše i draže.
 Tko sred ljudske sad požude
 sve što je blaga skupit haje, 90
 sred raskošne i razblude
 naprava mu tolika je.
 Tle pokova suho zlato,
 mir sazida dragi kami,
 zvijezde, mjesec, sunce na to 95
 pod sklopiše vječnijem plami.
 Zapad, istok i sjeverna
 i poludna strana od svita
 sega uresa neizmerna
 čuda uzmnoži svim čestita, 100
 ka er ufat nije trijebi
 moć napuno vik izriti,
 da ih razmišlja svak u sebi
 bolje ih je ostaviti.
 Sva ova mjesta zgar zbrojena 105
 svoje osobne straže imaju;
 tim vojska uzet nabunjena
 prva vrata hteć saraju,
 opriješe se kapidžije,
 verna obrana mjesta toga. 110
 Ali tajčas siječe i bije
 broj malahan sila mnoga;
 i od vrloća da ne ostavi
 nijedno djelo, svijeh ih splesa,
 ter učini put krvavi 115
 vrhu mrtvijeh njih telesa.
 Nu Dilaver, zasveda je
 odrvô se skupu hudu,
 još bez misli ne ostaje
 još se brine, još je u trudu. 120
 Da se odmetnijeh vidi smeće
 nijesu ne samo utažile
 neg da svakčas rastu veće
 njih nabune i njih sile.
 Vojska bijesna i zlosrda 125
 čuje silno da je napala
 i od saraja vrata tvrda,
 straže im sijekuć, na tle rvala.
 Čijem s razlogom cječ toga se
 sebi, gradu, carstvu boji, 130
 prije neg čuje huđe glase,
 da oslobodi sve nastoji.
 Hrlo u obličju derviškomu

na Crno se more uputi
za na pomoć caru svomu 135
Natolijence podignuti.
Go, izreza od kožica
zvjerskijeh zastav mao uzima,
na pasu ožica i tikvica
visi mu, a štap u ruci ima. 140
Begum lijepe Adžamkinje
na čelu je ime upisô,
sad ljubovce, prije robinje,
za kom Istok vas je uzdisô.
Za ures vidjet nje jedini, 145
svačija srca ki gospodi,
mnokrat putnik kralj se učini
ki se u zlatnijeh Indijah rodi.
Iz sjeverne jošte strane,
otkli rijeka Don istječe, 150
da š nje bistri dan mu svane,
gospodičić mlad doteče.
Nova Zemlja, gdi sred tmine
pali u mrazu šes ljet stoje,
jeda im novo sunce sine, 155
posla u Istok mlace svoje.
U slatkomu samosilju
po glasu ona slavnom svomu
kraljevaše i Vasilju, 160
careviću moškovskomu.
Ni led rijekâ u planini
Tartarhana je zaštitila;
gori u mrazu - toj mu čini
ljuvenoga ognja sila.
Ali vrh svijeh tuj lipotu, 165
koj prilike naći nije,
želi stravljen u životu
Hajder, sin kralja od Persije;
i da slacim jur pokojom
trud samiri u kom staše, 170
vjerenicom i gospojom
u pjesni ju klikovaše.
Kroz što veće od istoči
drugo sunce, svâ prilika,
donijelo se biješe na oči 175
kraljevića ljubovnika;
i on ju pazeć cječ uresa,
kom joj lipos sja vesela,
glasi ju: »Evo zgar s nebesa
božica je k nam sletjela. 180
Ah, priliko smrtna lica
ka šlješ plame ognja živa,
budi istočna ti božica,

sunce kim noć mâ svaniva!

Nu ako ovi izgled tvoj me, brače, 185
prži ovako mraznom sjenim,
kô tî ista draže i jače
pogledim ćeš tvim ognjenim?

Tvoj pram zlatni sve me blago,
tvoje čelo bijela zora, 190
tvoje oči sunce drago,
tve mi lice dan otvora.

Ti si jedna sve me dobro,
ti sva rados mâ ispuna;
ja sam tebe služiti obrô, 195
krune moje ti si kruna.«

Tako u željah neizmernih
mruć kraljević s tej gospođe,
s mnogom družbom svojih vernijeh
svijetô u slavi po nju pođe. 200

Nu Dilaver uto isteče,
ter ju ugrabi mladu silom,
i u plijenu se čestit reče
robinjicom takom milom.

Zanio biješe glas i njega 205
od liposti slavne svudi;
pospješi se cića toga
da ini ne otmu što on žudi.

Nu ona, misleć koliko su
ljuti jadi stât sred uza, 210
po rumenom licu prosu
drobni biser groznijeh suza.

I kô ružicu i lir veće
iz kladenca poli od oči,
kliče lipos klet ka smeće 215
tolike joj sad uzroči:

»Ah, prokleta majka moja
ka me lijepu porodila,
veljaše, ako bez pokoja
živjet mi je vas vijek sila. 220

Mâ ljepoto privarena,
što si sreći učinila?
Na uzah li namijenjena
kruna ti se privratila?«

Ču kraljević glas u vaju, 225
Dilavera pozva tima
da na sabljah razigraju
čija djevojka biti ima.

Poruči mu: »Od junaka
gusarovat nije ukradom; 230
hod' sa mnom se viđ, a paka
pod' kô vitez s diklom mladom!«

Ali Turčin mu odvit poda:

»Ne kô gusar sablju sminu
 neg kô carski vojevoda 235
 prostrijih u tvu kraljevinu.
 I da ti ju vrh tve glave
 još sad zoveš, sreća je moja;
 tim, kô hoćeš, čini sprave,
 ne ustručam se ja od boja. 240
 S robinjom ću, netom svane,
 usred ravna polja siti;
 koji od nas živ ostane,
 djevojka će toga biti.«
 Bivši ovako utvrdili 245
 među njima kletvom veće,
 čim svak gleda kad pribili
 dan s nebesa zgar isteć će,
 eto Zora ključmi od zlata
 vedri otvorit istok ide, 250
 proz korajna neka vrata
 nadvor žarko sunce izide.
 S jedne i druge strane ureda
 s mnogo vitez, straže cića,
 Dilavera svak ugleda 255
 i adžamskoga kraljevića.
 Polje ravno i široko
 od boja je mjesto njima,
 a sunčano svijetlo oko
 svjedočit im jakos ima. 260
 Vrana konja Turčin jaše,
 a na drugom svemu bilu
 lijepa Begum uza nj staše,
 mučna gledat rat nemilu.
 Zelen pastuh u ponosna 265
 kraljevića igra i skače,
 na Turčina ki jakosna
 zateć se ončas ne uzmače.
 Nu i Dilaver protiv njemu
 konja obode, skoči hrlo: 270
 i kopje ovemu i onemu
 susretište skrši vrlo.
 I ovi i oni vitez tada
 iza pasa sablju trže,
 i u zamahu je plaho vlada, 275
 protivnika da ubije brže.
 Jak dva bika u planini,
 kad ih ljuven bijes uhiti,
 mukaju strašnoj u vrlini,
 ovi onoga ište ubiti; 280
 zgiblju glave, želja mnoga
 podžiže ih sved i srči,
 tere jedan na drugoga

s vitorozim čelom trči.

Ljubovca ih gleda iz stada, 285
kad je od boja uzrok njima,
i u sumnji stoji mlada
čija od njih biti ima.

Tako bjenje sad izlazi
među Andžamom i Turčinom; 290
djevojka ih mlada pazi:
čija će biti, ne zna istinom.

Vrhu oružja gvozdobita
gradi udorác teški se ore;
skaču i lete iskre iz štitâ, 295
bijela oklopja plamim gore.

Brzi konji strelovito,
kud viteške ih ruke svrću,
tim zamiču se i u vitô
zdesna, slijeva svud nasrću. 300

Jednu snagu, jedno doba
i jednaka srca i ruke
ukazaše viteza oba,
ni među njim bi razluke.

Tvrđi štiti, cijele oklopi, 305
još izranjen nije nitko;
ničije krvi još ne popi
jednu kaplju gvozdje britko.

Nu napokon Hajder rani
Dilaveru lakat lijevi; 310
vidi on teć krv i u obrani
čuje štit težak - tijekom se gnjevi.

Jedovita pun čemera
pače u sebi buči time,
kô na vihru od sjevera 315
dublje u gori posred zime.

Na stremen je uskočio
i, ako ne izda sila mnoga,
udorcom bi jednijem htio
neprijatelja svršit svoga; 320
nu zavitli česti odveće
ki Hajdera glavu sviše
treskovite vrle smeće
teška udorca ustaviše.

Nu kraljević smeten osta 325
i u podne mu dan se smrče;
toj poznavši, hrli dosta
na pomoć mu svoji trče.

Kopjâ vitijeh dvije dubrave
staše odasvud u čas ovi 330
da se biju u krvave
turski i adžamski vitezovi.

Stoji Dilaver i vapije

kraljevića koreć priko:
 »Vazmi ljubi, evo ti je! 335
 Gdi je junaštvo tve veliko?
 Evo Begum za kom toli
 u ljuvenu gorje plamu!
 Što ju ostavljaš, kralju oholi,
 u gusarskijeh rukah samu? 340
 Gdje su riječi i zahvale
 s kijem me na boj prije poziva?
 Nu, kô tebe, i tve ostale
 dobiću i otet jošte živa!«
 I uto s konjem naprijed teče; 345
 bez milosti, bez pokoja.
 lupa, cijepa, bode, siječe -
 smrtni je kosijer ruka svoja.
 Nu njegovoj buduć sili,
 zasve da ih teško udari, 350
 kraljevića ugrabili
 ćesel-baški vojničari,
 pod mire se tvrda grada
 ukloniše hrlo š njime,
 a Dilaveru osta mlada 355
 dikla i uvijek slavno ime.
 Ovo od njega popijeva se
 po svijeh stranah od Istoči;
 a on Begum lijepu uza se
 drži i ljubi kô dvije oči. 360
 Ne robinja neg ljubovca
 ona je u njemu sad jedina:
 ulovila tako je lovca
 još u lovu svâ lovina.
 A on sam nje je dobro svako, 365
 slatki pokoj, rados mila;
 junaku se vrijednom tako
 lijepa i mlada zavirila.
 Tim igda se na hrabrena
 slavna djela on otpravi, 370
 vazda je uza nj uspomena
 od prislatke sve ljubavi.
 Paček stjecat on vjeruje
 svekolike srećne boje,
 s neprijateljim kad vojuje, 375
 u ime lijepe Begum svoje.
 Ne ostavlja tim nikada
 od sebe ovo drago ime,
 i u prigodi ovoj sada
 uputi se veseo š njime. 380
 Ali uto od uhodâ
 čuli bijehu odmetnici
 glas njegova skrovna hoda

u derviškoj u prilici.
 Vrli Derviš nu se tište 385
 s družbom svojijeh spahoglana
 da ga traži, da ga ište
 crnomorskih uprav strana.
 Vapije: »Na krv, na osvetu,
 o junaci, slijedite me! 390
 Neprijatelju hudu i kletu
 vrha doći sad je vrijeme.«
 Ter jak pastuh, kad se od bijesa
 s jasli otrgne, vihra brži
 teče, skače, grivom stresa, 395
 glavu uzdiže, puha i rži,
 priko grada vitez vrli
 taki srne, rukam maha,
 prijeti obrazom, zglodom prli,
 ne stiže ga strijela plaha. 400
 Nu zasve to on nabliže
 svom brzinom svojom tada
 Dilavera ne dostiže
 negli izvan Carigrada.
 Kô ga upazi, isred tijeka 405
 viknu: »Bježat zaman ti je;
 izbliza a ne izdaleka,
 rukam se a ne nogam bije.
 Nu se od straha cić privara
 ne samo u to priobraža' 410
 negli u pticu još pritvara',
 jur te sablja mâ poraža.«
 Na prijetenje vrlo ovako
 odgovori smioni paša:
 »Prida mnom si i prije skakô, 415
 i još ćeš - svis me tva ne ustraša.
 Nu junaka snažna i ohola
 ki proslavit se ište djelom,
 na čovjeka sama i gola
 gdi je došô s vojskom cijelom.« 420
 Jak sred gore, kad iz gaja
 vepar divji van se istira,
 čim množ pasa sa svijeh kraja
 kruži ga okolo i opstira,
 smrtno prijeteć vrljem zubi 425
 ki iskereći se vas i hroče,
 tim da smjenstvo lovac gubi
 ki ga tjera najprije poče -
 i on se krepko ustavio,
 i svijeh čeka; nu nije toga 430
 ko bi izbliza udril smio
 na divjaka strašivoga.
 Proć vezijeru ne smiju tako

kleti carski odmetnici;
 a on stoji krepko i jako 435
 s drenovicom u desnici.
 Svaki голу sablju uzdiže,
 svaki prijeku smrt mu žudi,
 ali stupit nijedan bliže,
 za uđrit š njim se, ne usudi. 440
 Ali on uto štap drenovi
 u obje ruke stište i hvati,
 i gdje u skupu vitezovi
 najvećem su, tuj se obrati. 445
 Jakno soko, kad ga sila
 jata od ptica stisne odsvudi,
 oštre čaplje, brza krila
 iz visina se oreć trudi:
 sada onu teško udara,
 plaho onu sad zanosi, 450
 ter u isto doba odzgara
 perje sniježi a krv rosi -
 taki je vidjet vezijer silni:
 sjemo tamo skače, lupa,
 rve udorâc grad obilni, 455
 mlati, hvista, busa, jupa.
 Sablje, štiti, strijele, luci
 s krvavijem se daždor ore;
 s jednijem štapom sad u ruci
 go toliko čovjek more! 460
 Po vezovijeh udri Seća;
 vjerio se ovi biješe odskora,
 vjerenici tim se obeća
 čestit na dvor doć s odora;
 ali, ako ga ona uščeka, 465
 nastaće se mrazna i naga,
 er po zemlji rana prijeka
 u krvi je prostrla ga.
 Jak ružica vila mlada
 ku u vjenčac bere o zori 470
 on povenu; na nj san pada
 uvijek mu oči ki zatvori.
 Još Veliji stuće glavu
 i moždani sve mu proli,
 ki tad streptje i u krvavu 475
 blatu leže na tle doli,
 ter je vidjet jak česvina
 ka u divjoj niknu gori,
 silni vihar iz korina
 kad ju podre i obori. 480
 Tuj izdalek Feras pazi
 i iz šuplja gvozdja tište
 zrno ognjeno; da porazi

slavna pašu, tako ište.
 Jur gvozdена cijev razdrije se, 485
 smrtno olovo čim istjera,
 ali Istrufu smrt donese,
 a ne zgodi Dilavera.
 Rodi se ovi u Plovdinu,
 a s nenadne hude česti 490
 s tuđa udorca sad poginu
 u tuđemu ovdi mjesti.
 Mruć obrnu k nebesime
 oči i ruke, da ukaže
 rodna grada slatko ime, 495
 i uzdišući smrtno ih zaže.
 Videć Derviš rasap mnogi
 od svojijeh od bojnika,
 sraman sobom u nalogi
 s golom sabljom skače i vika: 500
 »Da li je moguć, da li je vrijedan
 sad od ruka ovoliko
 odrvat se čovjek jedan
 harajuć nas ljuto i priko?
 Ah, našega ruga i smeće! 505
 Tko uvijek da vjeruje,
 zločesto ovo tamno odveće
 pripovijedat tko uščuje?
 Na stranu se svak ukloni!
 Ja sâm za svijeh ukazaću 510
 od nas dvijeju tko je smioni,
 i za ubit ga način nač ću.«
 Vas štap razbjen vezijer tada
 meće - učinio š njimje dosta -
 a sablju i štit s tlí popada 515
 što od pobjenijeh pusto osta.
 Lijevu nogu naprijed stavlja
 i njom malo poklekniva;
 više prsi štit upravlja,
 glavu uz lakat skuća i skriva; 520
 drugom rukom sablju hvati,
 bôću uz desno svoje koljeno,
 a bodezan k srcu obrati
 svom zlotvoru nesmiljeno.
 Uprav stoji Derviš vrli 525
 i otkriveno stegno hrani;
 desnu bedru čuvat hrli,
 spravan skočit k svakoj strani.
 Vrh lijeve se noge uzdrži
 vaskoličak vitez bijesni, 530
 a uzdignut lakat drži
 britke sablje vrh bodezni.
 Tiska jedan proć drugomu

oštra gvozdja bez milosti,
i smrt prijeti ovi onomu 535
sa svom moći i kreposti.

Nu Dilaver veće u smeći
hro za udrīt prječe i jače,
vas na lijevoj se uzdržeći,
desnom nogom naprijed skače. 540

Ali Derviš desnu stranu
hitro uzmače i, hteć zгода,
bodezni odzgar ljutu ranu
u stegno mu tajčas poda.

S krvi, koju tad ugleda, 545
srce uzavre u vezijera,
tako da uz gniv svoga ijeda
ljuta je zmija bez čemera.

Tiho je more kad proždira
plav potopom od valova; 550
mirno je nebo kad sve otira
sred vihara i treskova.

Glavu, stegno, ruke, prsi
neprijatelju svakčas ranja
pri života svoga svrsi; 555
nazad se oni sveđ uklanja.

Stiže ga ovi i udara
i na nj se ori jakno rijeka
ka niz goru strmo odzgara
krši plahos bijesna tijeka. 560

Ali opaki sebar njeki,
videć što se Derviš nada,
Dilaveru poda prijeki
smrtni udorac izazada.

U zatjelak sikiricom 565
on ga udari jakom silom,
da s krvavim ončas licom
pade smeten nica tilom.

Svak na nj srne odasvudi
s golom sabljom u desnici; 570
vrh njega je gora od ljudi,
skaču po njem svikolici.

Vapije Derviš plešući ga:
»Ti ki uz cara bi najviši
dušu u krvi bljuj i riga', 575
pod nogami mojijem sopiši!«

Nu ne može već ovoga
čut Dilaver prihrabreni;
biješe izdahô prije toga
i ostô jakno mraz studeni. 580

Kô se uzumnožni vizijer ubi,
časom raznije glas svuda se,
i njegova lijepa ljubi

ču ga i naga odrije sva se.

Utječući mladoj s lica, 585
gdje perivoj ljuven biješe,
lir pribijeli i ružica,
rumene usi probljedješe.

Potamnje joj svijetlijeh oči
sunce blago i veselo, 590
a vedrinu od istoči,
naoblači bistro čelo.

Skupljen oblak zlatnijeh prama
proli obilne dažde svoje
i potopi svitlos srama 595
cvjetnijeh prsi perivoje.

Na srce joj krv je utekla,
gdi ju teški jad satira;
ište žalos da bi izrekla -
glas ju bježi, riječ umira. 600

Najposlije željna sila
stupaj puti a ne snaga;
van grada se uputila
gospodara vidjet draga.

Nije ozira mlados svoja, 605
ni ju uspreže da ne srne
gdi uzrok svoga nepokoja
vrhu zemlje je prostrt crne.

Pospješi se i poteži
i dohodi k mjestu tomu 610
gdi u krvi mrtav leži
tko bi život srcu svomu.

Gleda, i tim joj muka prika
žestočija vele ishodi,
gdi je pod nogam od krvnika 615
tko više njih svijeh gospodi.

U nj se krepko zapazila,
svim je vidit stanac kami;
bolesti joj mnoge sila
ne da iz srca proć suzami. 620

Tako u plaču čim ne more
izjadati sve pečali,
ćuti muke huđe i gore,
nu je toliko teško žali.

Ali ne ima tej kriposti 625
uzdržat se skup nemili,
od žalosti ne od milosti,
da ne plače i ne cvili.

Ah, ke prignut neće želje
jedna žena mlada i lijepa! 630
Ganja ona neprijatelje
i proć volji im srce cijepa.

Ona udugo ne zamuknu,

nu da smrtni jad svjedoči,
 od bolesti joj srce puknu, 635
 potop suza proli iz oči.

Tako glasom žalosnime
 uhiti se za pram zlati;
 često zovuć drago ime
 kliče ovako naricati: 640

»Ovo li su, slatki brače,
 tve zahvale, moje slave?
 Ovo li su, o junače,
 tve viteške bojne sprave?

Duše moje drag pokoju, 645
 ovako li sad me smete?
 Kakav pođe, kakva u boju
 oči moje, joh, vide te!

Vaj, što gledam? Još ne mogu
 vjerovati sama sebi, 650
 spomenujuć tvu vlas mnogu
 dobita otprije ka vik ne bi.

Ali što me tužna vara?
 Poznam ljuta cječ čemera
 čestitoga silna cara 655
 namjesnika Dilavera.

Viđu onoga ki najprvi
 bi gospodar me mladosti
 ogreznuta svega u krvi
 na tleh ležat bez milosti! 660

Ah, da proklet čas je oni
 u koji ti mlada omilih,
 kad kraljević osta smioni,
 a s tobom se ja odilih!

Ti na sablji dobi mene 665
 i života, joh, ne štedi
 cić liposti proslavljene,
 ku vas Istok njegda slijedi,
 cić liposti tužne sada

i žalosne, joh, saviše, 670
 ku sve tmine od zapada
 vječnom noći priklopiše.

Nu ako bilo suđeno je
 da se mlada s tobom združim
 i da tebe sve dni moje 675
 gospodara moga služim,

što tve ove smrtno rane
 neće i mene sad satrti,
 sadružena neka ostane
 i smrt moja s tvojom smrti? 680

Ti ne samo mâ jedina
 slatka ljubav sved si bio
 nu i drag ćaćko, duša istina

i od srdašca bolji dio.
 Bez tebe sam bez života 685
 i bez dobâr svijeh ostala,
 udovica i sirota
 podušena u dno pala.
 Nu tî momu gospodaru
 koji zada smrtnu ranu. 690
 zašto sta on samu caru
 vjeran vitez na obranu,
 ah, gani se, joh, ako si
 čovjek od puti a ne stijena;
 osvetio se, dobio si, 695
 neprijatelja ti eto ubjena!
 Daj dopusti mješte darâ
 ovi jedan tužni meni:
 vrh krvava tijela odzgara
 stavit kami na nj studeni! 700
 To li ukopna ima jama
 branit mom se ljubovniku,
 ubij i mene! s glavom sama
 pod tvu sablju idem priku.
 S ovijeh noga, ke ti grlim, 705
 ja se neću otkinuti,
 što mojijem jadim neumrlim
 ne budeš se prije ganuti.
 Oružanijem protiv silam
 pravo je da se ti opričeš 710
 i da kopjim, sabljam, strilam
 neprijatelje sve posičeš;
 nu protiva jedne žene
 poniženstvu i nevolji
 nije razlog neg smiljene 715
 da ukažeš želje u volji.
 Ja ne molim tvu dobrotu
 da mom vojnu život prosti -
 nije on veće u životu,
 dijelio mu se duh iz kostî. 720
 Milos samu i jedinu
 pitam ti ovu, da nemilo
 ne prožderu i raskinu
 psi njegovo mrtvo tilo.«
 Prista, ali vire obilne 725
 ne ustavi se suzâ ronit
 za tvrdoće hude i silne
 većma omekšat i priklonit;
 nu vizijerska svijetla žena
 smirena se tim ne pazi; 730
 uzrok ćud je potištena
 ka na molbah vrlja izlazi.
 Odgovara Derviš kleti:

»Od ovoga, ki mi osta
 pod nogami, môj osveti 735
 krv ne može bit zadosta.
 Najbrže mi bježi s noga!
 Ljudske i ženske glave nije,
 ni milosti ni razloga,
 da me gane srce od zmije. 740
 Ovo tijelo cječ smiljenja,
 ko bih imô ja u sebi,
 ni utaštva ni utješnja
 nije vrijedno donijet tebi;
 nu vrženo da se drpi 745
 pasjijem nohti, ptičjijem kljuni,
 muke nijedne već ne trpi,
 a željenje me se puni.
 Ne brini se! Vojnu tvomu,
 koji car se drugi zvati 750
 u životu može svomu,
 grob dostojan ja ću dati.«
 Ali kô car začu smeće
 ke postale bijehu okoli,
 i u pobuni svakčas veće 755
 da rastijaše skup oholi,
 uzboja se i ushaja
 i ukloni s mjesta očita,
 gdje prizida kraj saraja
 tajaše se svijem skrovita. 760
 Nu tu videć da ne stâše
 prem slobodno, opet poje
 na zaklone Sinanpaše
 i skrovene perivoje.
 K vojsci otole posla u jadu 765
 hrlo jednoga od vezijera
 i haduma, ženskom stadu
 ki mu biješe za pastijera,
 misleć, zasve vojska prika
 da ovijeh pita, ovijem prijeti, 770
 na careva namjesnika
 stavit ruke neće smjeti;
 i razmislit još će dobro
 prije neg dadu smrtnu ranu
 crnac koga car je obrô 775
 za čuvôca svomu stanu;
 a on s toga poznat da će,
 zasve er može stvar bit štetna,
 ali se ona pokajaće,
 ali ostat sasma odmetna, 780
 ter s dogodna paka dila
 za se izabrat svjet najbolji
 i, na što ga stegne sila,

volju hinit pri nevolji.
 Nu bi inako neg se scijeni, 785
 er u bijesu čim se srde
 odmetnici raspušteni,
 među razlog, razbor grde.
 Tim kô vojska ovijeh ima,
 vazam sablje u desnice, 790
 pogubi ih prid vratima
 od careve konjušnice.
 Mišljahu oba da naredno
 želja se od njih carska izreče;
 nu objema njima ujedno 795
 prije se s glavom riječ prisiječe.
 Ne pristajuć s svake strane
 još krvnici zli vapiti:
 »Čuj nas dobro, čuj, Osmane!
 Car nam odsad nećeš biti! 800
 I od toga za zlamenje
 hod' da vidiš od rusaga
 kô baš-vezijer tvoj primljen je
 i uzdani Kazlaraga.
 Nu kad nećeš k nam sit zgara, 805
 mi ćemo se pripet k tebi;
 nu je Mustafu slavna cara
 slobodit nam otprije trijebi.
 O Mustafa naš izbrani,
 o veliki care i sveče, 810
 u kojoj si objav' strani!
 Na noge ti vojska teče.«
 Ovo rekši sjemo tamo
 svud udriše po saraju:
 »Car Mustafa znat imamo 815
 gdi je«, vapit ne pristaju;
 ter slikuju konja bijesna
 ki od uzde bez posluha,
 gdje ga nosi vlas nesvijesna,
 trčeć, skačuć rži i puha. 820
 Svak se uklanja: sam ih ide
 ičoglanin Šaban sresti,
 od svijeh dvoran ki se vide
 u saraju najzločestiji.
 Ovi u istom dijelu stâše 825
 s istom pomnjom, u isto vrime
 kad Mustafa stolovaše;
 cić toga se spozna š njime;
 tako mu se ter zaviri
 da sred srca vik svojega 830
 u željah se čas ne smiri,
 da opet carom vidi njega.
 Tim prigodu gdi mu je sreća

sad donijela ku sved želi,
 ukazat ga vojsci obeća 835
 i š njome se obeseli.

Pustoš jedna od carevijeh
 perivoja jes na kraju
 gdi stoje zvijeri ke se od svijeh
 strana carem darivaju. 840

Plahi jeljen vrhu glave
 tu visoke grane stere;
 lis na dubu, cvit vrh trave
 sva mu je sjena od potjere.

Košuta ga slijedom slidi, 845
 ljubovnica iščeznuta,
 gdje kladenac bistri vidi
 vrjet zelenom dubju iz skuta.

Nagla srna brže od vitra
 teče gusto kroz grmenje, 850
 i, skaćući laka i hitra,
 na dubje se meće i penje.

Hroče i puha vepar divlji,
 i u kosijeru strašna zuba
 krvavo oko - oganj živi - 855
 prijeti smrtna da je poguba.

Vrli medvjed hrka i reži
 i od čeljusti spilu otvora;
 vas kostriječi, vas se ježi,
 oštreć čaplju na panj bora. 860

Vuk ždrljivi sved zavijeva,
 lupež pitom, drug divjačan;
 obzire se zdesna i slijeva,
 tuđa imanja vazda lačan.

Ris srditi u slobodi 865
 tamo ovamo sa svijeh strana
 regbi leti a ne hodi,
 skaćuć dubja povrh grana.

Slon veliki, snažni i jaki,
 komu zglobno nije koljeno, 870
 dugu trublju na čas svaki
 stavno kupi, stere smjeno.

Hrli kaplan vas je u dicit
 šarovitom pod napravom;
 snagom materi on lavici 875
 a ocu je risu sličan glavom.

Tigre gnjevna, prika i ljuta
 po gvozdenoj kajpi udara;
 glave je oble, oka žuta,
 na razlike pjege odzgara. 880

Kralj svijeh zvijeri, lav oholi,
 svakčas zlatnom grivom stresa,
 veličanstvo slavno toli

krijepeč silom vrla bijesa.
I divjači mnoge ine 885
kipa razlika i imena,
kijeh pustoši i planine
goje u jamah posred stijena.
Tuj sred dubja na široku
ali obraslu odsvud mjestu 890
jamu otkriše svim duboku
u spletenu grmu i čestu;
na ku pokli svijeh dovede
dvornik Šaban, poče od muke
svrtat plačne k njim poglede, 895
k jami obraćat kršeć ruke,
vapeć: »U ovom grobu odi
car Mustafa dobri i sveti
ukopan se živi nahodi;
iz nje imate vi ga izeti!« 900
Okošena zdvor iz grma
jama otvori jaznu tminu;
nu litica odsvud strma
sit ne daše u dubinu.
Tim prostriješe množ konopâ, 905
po kijeh htješe po svôj volji,
gdi Mustafa živ se ukopa,
sit vitezi svi najbolji.
Ali Daut svijeh ukloni,
ter s dva druga sam odzgara 910
side u niski ponor oni
i po konopu ize cara.
Zagunjastio i obrastô
Mustafa se vas ukaza:
lice suho, blijedo i tmasto, 915
put skončana, pun poraza;
i bez snage i bez riječi
u naručju vernijeh tada,
od kojijeh se krijepi i liječi,
trepte usti, glava pada. 920
Sred grada se pored vide
na prostranoj svim ravnici
tri mečeta: bijele zide
u oholoj vîse dici.
Tuj u srednji mečet lako 925
uniješe ga cić pokoja,
gdi od sve vojske čuvan tako
svu noć jednu cijelu stoja.
Ali isti večer ovi
sultan Osman, kô se tmina 930
crne noći pripolovi,
dozva pašu Husaina;
ter š njim u osvijet iz saraja

k Aliji se hrlo otpravi,
 pun pečali, tuge i vaja, 935
 janjičarske vojske glavi.
 Ovi, ukrotit ne mogući
 vojske svoje sad pobunu,
 vas zamišljen stâše u kući,
 u životu muke punu, 940
 pazeć način da iznađe
 cara i sebe da osveti.
 Tuj car dođe, tuj ga nađe,
 tuj mu ovako kliče rijeti:
 »Pod' k vitezim ter ih pita', 945
 ki zakoni hoće i prose,
 gdi sam ja živ car od svita,
 da drugoga oni iznose?
 Pošastje ti ovo od glave
 znam da prijeti sad pogube; 950
 nu smrt grle sluge prave
 s čistijem srcem koje ljube.
 A kad za ku bolju zgodu
 ti tvoj život mož sahranit
 negli carsku za slobodu, 955
 negli cara za obranit?
 Kunem ti se, podnio bih
 ja strpljeno ovu smeću,
 i Mustafi dundu dô bih
 carstvo i svaku čas najveću, 960
 i sam bih se s stola moga
 dobrovoljno uklonio,
 ali nije on za toga
 ni sad, ni je nigda bio.
 Kako hoćeš da panj jedan 965
 suh u gori svijetom vlada
 i da zakon dâ naredan
 od istoka do zapada?
 Kako hoćeš carstvo udugo
 da utemelji jedan viku 970
 ki od čovjeka ne ima drugo
 negli samo dvornu sliku?
 Kako hoćeš čovjek da je
 tko je neprijatelj od poroda?
 Nije žene za ku haje, 975
 kih nam želju narav poda.
 Ali dobar, vrijedan, svijesan
 i od svakoga svet se zovi!
 Car moj otac meni uresan
 ostavio je sto svoj ovi. 980
 Da je Mustafa u životu,
 oca moga i to dar je:
 ah, i zato na sramotu

dobročinca svoga car je,
 i zato mi grabi iz ruka 985
 dvakrat carstvo oca moga!
 Ah jaoh, jeda moga puka,
 jeda pravde, jeda Boga!
 Pospješi se, o moj verni,
 pod' me smiri s vojskom veće! 990
 Svijeh grijeh prosti neizmerni
 i pobunu i sve smeće.
 Eto, više plate općene,
 na glavu od njih još svakomu
 po pet drobnijeh jaspri od mene 995
 s peset dukât dara k tomu.«
 U besjedam aga kracijeh
 odgovori smerno tade:
 »Ne mâ neg sto glava ovacijeh
 neka na tvôj službi pade! 1000
 Er ku vitez steć hrabreni
 ikad može veću slavu
 neg kad glavom svôm zamijeni
 gospodara svoga glavu?«
 I pođe ončas; nu poruku 1005
 carsku vojsci netom reče,
 podrije sablju svak u ruku:
 osta isječen vas na peče.
 Paka u skupu svi jednaga
 na kuću mu naripiše, 1010
 ter sva zlata i sva blaga
 razgrabiše i razniše.
 Ali za njim se isto zgodi
 i Husain-paši opeta; 1015
 mirit cara dočim hodi,
 nađe u smeći smrt ga kleta.
 Nu zatijem, kô zvijer vrla,
 jednom u krv kad se omrsi,
 da bi isklala sve i strla,
 teče poljem, skače vrsi; 1020
 tako i vojska nesmiljena
 opojena krvim srće,
 i bez reda uzoholjena
 regbi opalit svijet i strće.
 Crncu i vezijer-Dilaveru, 1025
 i svijeh inijeh kijeh posiječe,
 na Atmejdan, da ih psi deru,
 metat gole trupe teče.
 A na kopja zgar nabili
 budući im glave opeta, 1030
 prid mečet su ih postavili
 sultan-cara Bajazeta.
 Nu sred smeće tej goruće

vrljeh vitez pomnja sva bi
 da se oderu još im kuće 1035
 i sve oplijeni i pograbi.
 Tim svak s golom sabljom skače,
 da mu je prije sve satrti;
 jauče se, ciči i plače:
 smrt je u plijenu, plijen u smrti. 1040
 Žene, ljudi, stari i mladi,
 čas, imanja i životi,
 sve se otimlje, smuca i vadi
 u sili, u krvi, u sramoti.
 Bez milosti se i bez reda 1045
 grabi, dere, valja i žeže;
 do iz poveljâ mlada čeda
 rastrgnuti po tleh leže.
 Slobodno od njih ništa nije:
 konji, momci, robje, djeca; 1050
 što ne nosi, toj se bije
 i na peče sve rasijeca.
 U ovoj bijesti izvan sebe
 udarajuć na sve strane
 ne pristaše, dokli i tebe 1055
 ne iznađoše, slavni Osmane.
 Bijaše mlad car još na domu
 janjičarske glave verne,
 u srdašcu noseć svomu
 misli teške i čemerne. 1060
 Tuj čekaše svakčas glase
 dobre, zle li svojoj kruni:
 ali vojska smirila se,
 ali raste u nabuni.
 Sveđ mu sumnja trud prilaga; 1065
 tim se očito veće boli
 da uzdani Aliaga
 vraća mu se kasno toli.
 Eto odasvud buka posta,
 eto se odsvud sablje svijete, 1070
 sve bojnika puno osta,
 sve se uzbuni, sve se smete.
 Vojska usrće janjičara;
 vapije svaki: »Hodi amo
 s nami na sud, gdje pred cara 1075
 Mustafu te pozivamo!« -
 »Ja sam vaš car! preuzima
 Osman opet; koj je taj sada
 tko suditi mene ima
 usred moga Carigrada?« - 1080
 »Sad ćeš vidjet tko si i što si!«
 oni mu opet odvit daju;
 s tijem svak skače da ga nosi,

svi ga silom popadaju.
 »Tko na cara, car zavika, 1085
 zgar od Boga posvećena
 stavlja ruke, koga slika
 od svijeta se kljanja i sjena?« -
 »Ti nas si ovo naučio,
 noseći ga vojska glasi, 1090
 kad nepravo zatvorio
 cara i sveca našega si.«
 Ovako se Osman mladi,
 car od cara svijeh najveći,
 na jednoga konja usadi 1095
 ki se nađe tuj po sreći.
 Kratko ruho i priprosto
 samo zgar ga odijevaše,
 bez haljine buduć ostô
 s kom vrh sunca nekad sjaše. 1100
 Tim u srednji mečet tada
 doprati se i dovede,
 gdi uz Mustafu usred grada
 nove paše redom sjede.

PJEVANJE DVADESETO

Car Mustafa na visini,
 svijetlo urešen i bogato,
 sjaše carskoj u haljini;
 pristolje mu je suho zlato.
 Daut odmetni, on najprija, 5
 nakon njega Hasan štâše,
 Ahmat, Mahmut i Alija,
 svi vezijeri i sve paše.
 Glava 'e Daut skupa toga
 i namjesnik carski izbrani: 10
 za njim Hasan velikoga
 blagajnika mjesto hrani.
 A to, er ovi nadaleko,
 da pripravnu smrt preskoči,
 priko grčkijeh kraja utekô 15
 biješe k vojsci od Istoči.
 Dođe Ahmata red opeta
 od vezijera Husaina,
 a s Alijom Muhameta
 od pobjenijeh mjesta ina. 20
 A od muftije velikoga
 na mjesto se Jahija obra;

među svijem samo ovoga
 glas čovjeka kaže dobra.

A od janjičar posta općeni 25
 vojevoda još u slavi
 Šaban, dvornik potišteni,
 ki Mustafu vojsci objavi.

A od crnca Kazlarage
 na sjedište biješe sio, 30
 mlada lica, jake snage,
 što vik ne bi, hadum bio.

Car Mustafa, kako vidje
 dovedena Osmana odi,
 naučen tako zapovidje 35
 da se u Jedi-kulu vodi.

A on vapijaše sved iz glasa:
 »Jeda ljudi, jeda Boga!
 Ko mi grabi sablju s pasa
 i sto otimlje carstva moga? 40

Ja sam, ja sin caru Ahmatu
 prvorodno dijete svoje;
 meni, meni a ne bratu
 carstvo od oca ostalo je.«

Ali se opet u pospjehu 45
 uze, uhvati i najbrže
 od tih ki mu straža bijehu
 na istoga konja vrže.

Konj biješe ovi okoš, mledan,
 go, star, sadnit, tromijeh stopa; 50
 mješte uzde ga boжник jedan
 smuca za oglav od konopa.

Tim gologlav car na njemu
 tad u kratkoj toj haljini
 po prilici i po svemu 55
 vidaše se rob istini.

Ah, gdje ti su, care Osmane,
 bojni konji s kijem u slavi
 na poljačke ravne strane
 lanjsko ljeto ti se otpravi? 60

kad mlađahan put Dunaja
 jezdec vjetar pritjecaše,
 ter bez broja i bez kraja
 silnoj vojsci suncem sjaše?

Gdje su ruha tva bogata 65
 s raskošnijeme napravami
 kijeh izveze vrhu zlata
 bijeli biser, dragi kami?

Gdi je carska sablja iz ruka,
 vedro urešen s kom se gleda, 70
 gdje li posluh verna puka
 komu ti sâm zapovijeda?

Gdje su časti, gdje li hvale
s kojih si dosad slavan bio?
Sve li ti su časom pale? 75
svak li te je ostavio?
Ah, ovako sreća vrti
uokolo kolo svoje!
Car, narodi svi prostrti
pod nogami komu stoje - 80
car, koga riječ jedna sama
za zakon je svemu Istoku,
sred raskošnijeh vedrijeh krama
ki stô sveđ je na visoku;
koga želji, koga misli 85
svijet vaskolik biješe tijesan,
sluge ga su svoje stisli,
od roba je svoga splesan;
pače očito u prikoru,
da se u krug mao zatvori, 90
vođen za svu muku goru
prije neredno neg se umori.
Naučite, ljudi oholi
ki živete bez pripasti,
da nije tvrđe krepke toli 95
ka ne može časom pasti.
I ako ovo nosi vrime
carom kojih svak klanja i štuje,
što čekate vi kojih ime
na svijetu se jedva čuje? 100
Još dvije glave dva vezijera
vitezi ovi svijem nemili,
Husaina, Dilavera,
na kopja su ke nabili,
prid carom ih sada nose. 105
Za rug veći jedan vika:
»Dogodiva ovako se
ćudi oholaj svijeh silnika!«
Š njim se vapit svak navraća,
da sramota raste dilja: 110
»Krv se ovako naša plaća
i pedepšu samosilja!
Svak ko vlada sad se izgleda'
u ovega ki živote
svačije gubi i bez reda 115
nepravedno carstvo ote!«
Ali čuvši govor ovi
mlad car smućen kliče tada:
»Komu, o moji vitezovi,
ja sam uzeo carstvo ikada? 120
Ah, moj ćaćko Ahmat nije li
pravi istini vaš car bio?

On, kada se s svijeta dijeli,
 meni je carstvo ostavio -
 svoje vlastito carstvo ono 125
 ke od djedâ i pradjedâ
 steče i primi on zakono,
 da njim vladam ja naprijeda.
 Jaoh, ali se mâ djedina
 meni otimlje sad po silu 130
 i sloboda š njom jedina,
 za kom čekam smrt nemilu.
 Ah, mlađahan ikad komu
 sagriješio sam ja toliko,
 za što ovako bit po momu 135
 gradu vođen imam priko?
 Ne za mene neg da osvetim
 od kozačkijeh moj puk šteta,
 vojsku protiv Lehom kletim
 ja prednjega digoh ljeta. 140
 Na ku uputih ja se prvi
 ne štedeći carske glave,
 sveđ u ognju i u krvi
 nedobitan i pun slave.
 I da je svaki rukom svojom, 145
 kô ja mojom, učinio,
 ne bi turskijeh sad pobojom
 kralj poljački dičan bio.
 I za ljubav koju ukaza
 carstvo moje puku milom 150
 s prijeljnom smrtna, joh, poraza
 carstvo mi se grabi silom -
 ne, ne od vrljeh protivnika,
 s kijem vojujuć imah goru,
 negli od istijeh mojijeh bojnika, 155
 od me straže u mom dvoru!
 Sred krvava da li boja
 neprijateljiskijeh ispod sila
 sablja vaša, sablja moja
 život mi je obranila, 160
 da izgubim carstvo paka,
 da mi se otme sablja iz ruka
 od vas vernijeh mojijeh junaka
 i od dragoga moga puka?
 Sablja ova ku sred rati 165
 laška izbit mi vlas ne može -
 tko me čuva, tko me prati,
 da mi je ugrabi? Ah jaoh, Bože!
 Svijetlu sablju, s kom u ruci
 slavni Osman krunu steče, 170
 i od unuka svi unuci
 prostriješe se nadaleče.

On š njom najprije u Istoku
 slavu i kripos svoju uzmoži
 i, da vlada naširoku, 175
 oko sebe sve podloži.

Natoljensko jezdit polje
 silni se Orhan š njom pak vide;
 š njom u Brusi sve pristolje
 stavi i sinje more pride. 180

Kraljevski opet sto prinije
 s ovom Murat prihrabreni
 u Galipolje iz Brusije
 i svu srpsku zemlju oplijeni. 185

Jedna i druga vidje strana 185
 s ovom silna Bajazeta;
 tim upriječi Tamerlana,
 zavideć mu carstvo od svijeta.

S ovom Mušan srca smina
 Drenopolje primi u sili 190
 i despota Vukašina
 razbi i s glavom još razdili.

Š njome Murat drugi stupi
 naprijed jakno strijela plaha,
 da pod Vitoš sve pokupi 195
 i u Kosovo polje ujaha;
 i despota tuj Lazara
 š njom bi jošte pogubio,
 kleti Miloš da s privara
 nevjerom ga nije ubio. 200

S ovom Čoiš Čelebija
 nikopoljskijeh ispod mira
 kralja Šišmana iznać prija,
 s vojskom razbi, pak zatira. 205

Ugrovlahe u vrlini 205
 uharači Mehmet s ovom,
 i ukaza zmaj na Drini
 slovinskijem se vitezom.

S ovom Murat treći usrnu
 u Đurđevu despotinu, 210
 i posiječe još na Varnu
 kralja i ugarsku vojsku sminu.

S ovom Mehmet slavni uzide
 prvi na sto carstva ovega;
 Grke rasu, smaknu i skide 215
 kralja od Bosne i hercega.

Skenderiju s ovom paka
 car Bajazet pod vlas stavi
 i, kô i ja, na Poljaka
 neizmernu vojsku otpravi. 220

S ovom Selim prođe jači
 i poludne dobi puke;

Kaer primi i potlači
 priohole Mamaluke.

Mlad, kô i ja, steče s ove 225
 car Suliman čas potpunu:
 progna od Rode vitezove
 i ugarsku ote krunu.

Selim sin mu s ove sablje
 lijepi Čipar ote silno, 230
 zamijenivši sve korablje
 za kraljevstvo toli obilno.

S ovom Murat stavi uze
 krajičnicim hrvatskimi,
 Česel-baša rvat uze 235
 i kraljevski Tavriš primi

Djed moj Mehmet s ovom diže
 Ugrom, ki svud vele smiju,
 grad pritvrdi od Kaniže
 i Avarin i Egriju. 240

S ovom otac moj objavi
 nedobitnu veličinu;
 ovu meni on ostavi,
 prvorodnom svomu sinu.

S ovom pođoh na Poljaka 245
 i môm rukom mnogijeh pobih
 i, da posluh od junakâ
 slijedaše me, dobio bih.

S ovom idah od bojnîkâ
 kupeć sa mnom vojsku mnogu, 250
 da Emirina odmetnika
 u Istoku smaknut mogu.

S ovom s vami dobit sada
 odlučio bijeh joštera
 od istoka do zapada, 255
 od poludne do sjevera.

Nu, nevjeru kažuć svoju,
 tko sad grabi bez razloga
 slavu vašu, slavu moju,
 slavu carstva otmanskoga? 260

Tko mi uzima sablju onu
 s kom svijet stari moji dobiše
 i ku meni po zakonu
 svomu unuku ostaviše?

Tko slobodu u sramoti 265
 i život mi ovdi tlači,
 gdi sloboda i životi
 podložni su meni svačiji,

Ko na cara ruke stere?
 tko li cara sužnjem vodi? - 270
 vitezovi od kijeh vjere
 on obranjen vazda hodi!

Ah, vitezi moji mili,
 puče ugodni, dragi puče!
 Svi li me ste ostavili? 275
 svi li caru svomu muče?
 Ah, nemojte davnju slavu,
 kom se vernos vaša diči,
 u izdavstvu svim nepravu
 novi prikor da obličiči. 280
 Odgovori ti, kamenje -
 gluši je od tebe moj puk sada -
 ter ih gani na smiljenje
 vrhu Osmana, cara mlada!
 usred grada komu svoga 285
 djedina se svoja otima,
 i nije jošte, joh, nikoga
 da mu plačnu milos ima?«
 Vapeć tužne tej besjede
 sultan Osman s teške smeće 290
 na mjesto se jur dovede
 gdi cijjenjaše ostat veće;
 i na tužbe cara mlada
 Turci vrli i nemili,
 ako nijesu milos tada, 295
 daj su žalos oćutili!
 Zasve da ohô svaki teče,
 kažuć srdžbu i nemilos,
 proz oči mu suza utječe:
 goni mu je skrovna silos. 300
 Zasve da se čine hudi,
 učinit se zaman haju
 da od puti nijesu ljudi
 i da srca ne imaju.
 Ovi čijem su skupno ustali 305
 da ga u zaklop već zatvore,
 eto, jak hrid kad se obali
 niz visinu strmu gore.
 eto kleti Daut-paša
 tijekom teče konja hrla: 310
 »Što će biti?« svak upraša,
 svak goneta djela vrla.
 Viknu došad sred junakâ
 kijeh Osmana pratit stavi:
 »Zapovijed je carska taka 315
 da se ovi pas zadavi.
 Što krsmate bez uzroka?
 Ku čekate štetu prijeku,
 dokli bojnici od Istoka
 dođu i svijeh nas ovdî isijeku? 320
 Što gledate? što činite?
 Smrti ovega raspa od svijeta

vaše živote utvrdite
 i Mustafu cara sveta!
 Ganite se za općeno 325
 svačije dobro bez pripasti;
 er inako, razdijeljeno,
 ubrzo će carstvo pasti!«
 Nu car Osman s druge strane
 vapijati ne pristaje, 330
 jeda kako koga gane
 na svu pomoć ondi da je.
 »Da li car će, on govori,
 komu rob je svak na svijeti,
 kako jedan rob najgori 335
 ispod robja svoga umrijeti?
 Jeda tebe, Bože s nebi,
 vlas desnice tvoje objavi
 ter pri glavnoj toj potrebi
 mlađahna me ne ostavi! 340
 Da dâ Višnji sreću bolju
 tko na momu stolu sjedi:
 da dobrzo mu nevolju
 i car novi ne uslijedi,
 ter nesreća moja ova 345
 ne uzroči tej nesklade
 da sva kuća Otmanova
 i š njom carstvo tursko pade!«
 Ne doreče još ovega,
 a Daut opet viknu iz glasa: 350
 »Što činite? Davite ga!«
 i mahramu smaknu s pasa.
 Jednomu je crncu vrže,
 sasma grdu, strašnu odveće,
 bez ozira ki ju najbrže 355
 caru Osmanu na vrat meće.
 Obara ga zatijem hrlo,
 lijevom nogom ter se opira,
 čim mu desnom pleše grlo,
 da mu silom dušu istira. 360
 Tako plešuć kraj mahrami
 zubi nohti potezaše,
 dokli car mu pod nogami
 sprava strjeptje, pak izdaše.
 Pod nogami roba svoga 365
 umrije ovako car od svijeta
 i pod noge ispod noga
 ukopa se prešno opeta;
 ere od istijeh s kijeh poginu
 bez carske se vrže časti 370
 u očin mečet pod očinu
 lijevu nogu u grob tmasti.

Oholas se ljuska mnoga
 u ovi način pleše i tlači,
 ka čovjeka umrloga 375
 s Bogom penje i jednači.

Viđ, prokleti Mahumete,
 ti ki u sablju zakon složi,
 da nathode ljudske svjete
 svemogući sudi Božji, 380
 i da umrla pamet mani
 odlukam se svojijem krijepi,
 jer gdi ne sja zrak sunčani,
 i s očim su ljudi slijepi.

Ti, da kralj si, i da od toga 385
 djelo s tuđom krvim slidi,
 zatište oči, kô da Boga
 nije ki sve zna i vidi.

Ti pod udes sve postavi
 i slobodu volje ote, 390
 da narodi svi s ljubavi
 gube za te njih živote;

da nikomu, veleć, svoju
 uredbu uteć moći nije:
 il' na domu, il' na boju 395
 suđeno je - umrit ti je!

I ti, o otmansko samosilje,
 ko bez pravde i razloga,
 da prostereš sablju dilje,
 ne ima viku straha od Boga - 400
 ti, ti cara vrh svijeh ljudi
 dosle učini uzvišena,
 da ne slika nego svuda
 htje da mu se klanja sjena;

da tvom sabljom on sam vlada 405
 duše i tijela na svu volju
 sred staroga Carigrada,
 na novomu svom pristolju;

da ga u obraz pogledati
 ljudski pogled ne dostoji, 410
 i da svudi kud se obrati
 s nedobitnom silom stoji;

da mu u ruci čes je i sreća,
 da mu je zakon u besjedi;
 gospoda mu da najveća 415
 trepte od same zapovijedi;

pače da od njih svaki grlo
 pod svu sablju stavljat teče,
 ako hoće da neumrlo
 dobro u raju vječnom steče; 420
 da itko žive na svem svijeti
 prid njim prostrt na tle pade;

da u život mu se ime sveti,
 a po smrti crkve grade.

Ti vrh svega još ovega, 425
 da mu utvrdiš sablju u ruci,
 htje da imaju strah od njega
 svi narodi i svi puci.

Ali ubrzo će pasti
 vidim kleti svoji zakoni; 430
 er je sila Božjoj vlasti
 nauk vražji da se ukloni.

Ti naredi, potom stupi
 car od svijeta na pristolje,
 da pod sablju bratju skupi 435
 i podavi i pokolje.

Nu vlas Božja caru Ahmatu
 pogubiti brata ne da,
 hteć, za ubojstva starijih platu,
 da brat, ne sin, zapovijeda. 440

Ti, da samo su uzvišena
 hoć na svaku čas najveću
 djeca ona pokupljena
 kijeh u saraj djecom meću;

a toj, da tko ne zna svoga 445
 roditelja ni rodjaka
 cara uzdrži, kako s koga
 sebi dobra pozna svaka.

Sad se zgodi i učini
 smjenstvom zloga Daut-paše 450
 da i ovi, kako i ini,
 tvoji nauci tašti ostaše.

Ti naredi da od krstjana
 sinovi se grabe mladi, 455
 i vojnica da su izbrana
 oni kom se car obgradi;

ali Božja vlas velika
 podigla je u čas sade
 da taj grablja svakolika
 na istoga cara pade. 460

Tko mre u boju, s dobrim svacim
 ti mu obeća raj prilijepi,
 neka posluh se u junacim
 i pogrda smrti ukrijepi.

Ali učini vlas od Boga 465
 od krstjana nadaleče
 s neposluha viteškoga
 da car s glavom jedva uteče.

Ti htje nitko da ničesa
 ne ima svoga osobita 470
 negli, jak Bog od nebesa,
 tač da je jedan car od svita.

Nu vlas Božja brzo u sebi
samosilja krši i slama
za ukazat da na nebi 475
i na zemlji ona je sama.

Ti u život cara sveti
i pod noge sve mu stlači,
hteć da rob je sve na svijeti
a sam on car vrh svijeh jači. 480

Nu vlas Božja, koj imaju
poklanjat se ljudi sami,
htje da pusti dušu u vaju
car svom robu pod nogami.

Htje tî da sve tjera blude, 485
kako hoće, Turčin svaki,
i da ženâ držat bude
koliko ih je hranit jaki;
tako neka tvoji narodi
bez broja se uzmnažaju, 490
tere caru, ki ih gospodi,
množ vitezâ na boj daju;
nu se skrši sva tva slava,
er tisuća od tisuća
tvojijeh ispid Vladislava 495
vidjela se pobjeguća.